

Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“
Европска банка за обнову и развој

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

Процена друштвено-економског утицаја

Референтни број: 2025/11

Коначна верзија | 12.8.2025.

Овај извештај узима у обзир посебне инструкције и захтеве нашег клијента. Није намењен за било које треће лице, нити се било које треће лице може на њега позивати. Не преузима се одговорност према било ком трећем лицу.

Број посла 303066-00

Arup d.o.o. Beograd (Savski venac)
Булевар војводе Мишића 17/4
Пословна зграда БИГЗ
11040 Београд
Република Србија
arup.com

© Arup

Верификациони лист

Назив пројекта

Назив документа

Број посла

Број документа

Деловодни број

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

Процена друштвено-економског утицаја

303066-00

2025/11

ESIA Том 1 Књига 6

Ревизија	Датум	Име фајла	Процена друштвено-економског утицаја		
Коначна верзија	12.08.2025.	Опис	Коначна верзија		
			Припремио/ла	Провера	Одобрење
		Име	Ксенија Радовановић / Милица Поповић	Милица Поповић	Александар Бајовић
		Потпис			
		Име фајла			
		Опис			
			Припремио/ла	Провера	Одобрење
		Име			
		Потпис			
		Име фајла			
		Опис			
			Припремио/ла	Провера	Одобрење
		Име			
		Потпис			

Издати верификациони лист уз документ

✓

Скраћенице	1
Речник	2
1. Друштвено-економска процена заједница под утицајем	4
1.1 Опис пројекта	4
1.2 Рецептори и подручје утицаја	7
1.3 Пројектне активности и идентификација утицаја	8
1.4 Сврха процене утицаја на друштвено-економске аспекте (SIA)	9
1.5 Законодавство и стандарди	10
1.6 Методологија	13
1.7 Претпоставке и ограничења	15
1.8 Почетно стање	15
1.9 Процена утицаја и мере ублажавања (укључујући све фазе пројекта: припремну фазу, фазу изградње, фазу рада и фазу демонтаже)	29
2. Рад и услови рада	34
2.1 Увод и сврха	34
2.2 Законодавство и стандарди	34
2.3 Методологија	38
2.4 Претпоставке и ограничења (ако је применљиво)	38
2.5 Почетно стање	38
2.6 Рецептори и зона утицаја	40
2.7 Активности на пројекту и идентификација утицаја	40
2.8 Процена утицаја и мере ублажавања (укључујући све фазе пројекта: припремна фаза, изградња, фаза рада, фаза демонтаже)	43
3. Откуп земљишта и расељавање	51
3.1 Увод и сврха	51
3.2 Рецептори и зона утицаја	51
3.3 Законодавство и стандарди	52
3.4 Методологија	58
3.5 Претпоставке и ограничења (уколико је применљиво)	59
3.6 Почетно стање	59
3.7 Активности на пројекту и идентификација утицаја	63
3.8 Процена утицаја и мере ублажавања (укључујући све фазе пројекта: припремну, изградњу, фазу рада и демонтажу)	64
4. Ангажовање заинтересованих страна	81
4.1 Увод и сврха	81
4.2 Рецептори и подручје утицаја	81
4.3 Законодавство и стандарди	82
4.4 Методологија	85
4.5 Претпоставке и ограничења (ако је применљиво)	86

4.6	Почетно стање	86
4.7	Активности на пројекту и идентификација утицаја	94
4.8	Процена утицаја и мере ублажавања (укључујући све фазе пројекта: припремна фаза, фаза изградње, фаза рада, фаза демонтаже)	95

Табеле

Табеле

Табела 1 - Катастарске општине у оквиру примарног подручја утицаја	7
Табела 2 - Катастарске области у оквиру секундарног подручја утицаја	8
Табела 3 - Општи демографски профил	16
Табела 4 - Расподела популације на подручју Пројекта, према полу и старости	19
Табела 5 - Попис према националној припадности, полу	20
Табела 6 - Домаћинства према броју чланова, према општини и граду	21
Табела 7 - Породице са децом по типу и броју деце, по општинама	22
Табела 8 - Табела процене утицаја	30
Табела 9 - Структура радне снаге	38
Табела 10 - Извори прихода међу анкетиранима (који су запослени и дали одговор)	39
Табела 11 - Процењена радна снага током фазе изградње	41
Табела 12 - Процена утицаја	46
Табела 13 - Мере за ублажавање	47
Табела 14 - Процена утицаја	73
Табела 15 - Мере за ублажавање	77
Табела 16 - Резултати претраге медија	87
Табела 17 - Процена информација које су пружене РАР-овима у вези са процесом експропријације	91
Табела 18 - Истраживање о фази 2	93
Табела 19 - Процена утицаја	96
Табела 20 - Мере за ублажавање	98

Илустрације

Слика 1 - Локација пројекта у односу на Србију и Колубарски регион	5
Слика 2 - Укупна површина пројекта са мрежом за наводњавање (фазе 1 и 2)	5
Слика 3 - Локација бране и акумулација у односу на оближња насеља и државни пут број 21 (који ће бити измештен/подигнут)	6
Слика 4 - Пејзаж пројектне зоне	6
Слика 5 - Област друштвено-економског утицаја	7
Слика 6 - Зона утицаја – рад	40
Слика 7 - Зона утицаја откуп земљишта	52
Слика 8 - Зона утицаја - Ангажовање заинтересованих страна	81

Цртежи

No table of figures entries found.

Слике

No table of figures entries found.

Фотографије

No table of figures entries found.

Прилози

No table of figures entries found.

Додаци

Алати за анкетање

A.1 Упитник за истраживање

Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined.

Скраћенице

Скраћеница	Назив на енглеском	Назив на српском
KO	/	Катастарска парцела
ПГД	/	Пројекат за грађевинску дозволу
AoI	Area of Influence	Подручје утицаја пројекта
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)	Европска банка за обнову и развој
EIA	Environmental Impact Assessment (EIA)	Студија процене утицаја
ESIA	Environmental and Social Impact Assessment (ESIA)	Студија процене утицаја на животну средину и друштвено-економских аспеката (Студија)
ESP	Environmental and Social Policy	Политика заштите животне средине и друштвених
LRP	Livelihood Restoration Plan (LRP)	План поновног успостављања извора прихода
PAP	Project Affected Person (PAP)	Особа под утицајем пројекта
PR	Performance Requirement	Услов за реализацију пројекта
SIA	Social Impact Assessment	Процена друштвено-економског утицаја
SEP	Stakeholder Engagement Plan	План ангажовања заинтересованих страна

НАКНАДА. Накнада може бити обезбеђена у натури или у еквивалентној вредности за имовину или ресурс који је прибављен или на који је утицао пројекат. Накнада ће бити обезбеђена пре ступања у посед земљишта и имовине у свим случајевима, укључујући и оне када то није могуће због одсуства или немогућности идентификације власника. У случају одсуства власника, новац ће бити доступан у неограниченом временском периоду.

ДАТУМ ПРЕСЕКА. Датум пресека, односно датум мораторијума након којег се промене у власништву имовине не узимају у обзир током поступка експропријације земљишта. Датум пресека за Пројекат је 18. август 2022. године, што је датум проглашења Пројекта за пројекат од јавног интереса за РС. За имовину на земљишту (усеви и објекти), датум када је спроведен попис имовине на парцели сматра се датумом пресека за усеви и објекте.

ЕКОНОМСКО РАСЕЉАВАЊЕ. Губитак извора прихода или средстава за живот, који настаје као последица прибављања земљишта или онемогућеног приступа ресурсима и имовини (земљиште, вода или шума) услед изградње или рада пројекта или његових пратећих објеката.

ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА. Представља одузимање или ограничавање права својине над имовином уз накнаду у складу са тржишном вредношћу те имовине.

ПОНОВНО УСПОСТАВЉАЊЕ ИЗВОРА ПРИХОДА. Мере које ће бити предузете ради помоћи физички и економски расељеним лицима да побољшају своје изворе прихода и животни стандард или да их, најмање, врате на ниво пре расељавања, односно на ниво који је постојао пре почетка имплементације пројекта, у зависности који је виши. Помоћ мора да се настави и након расељавања, у прелазном периоду, на основу разумне процене времена потребног за обнову извора прихода и животног стандарда.

ТРОШКОВИ ПРЕСЕЉЕЊА. Трошкови пресељења јесу накнада за трошкове директно повезане са пресељењем/измештањем домаћинства, у случају експропријације стамбеног објекта или пословног простора.

ОСОБА ПОД УТИЦАЈЕМ ПРОЈЕКТА (РАР). Особа под утицајем пројекта је свако лице које, као последица спровођења пројекта, губи право да поседује, користи или на други начин стиче корист од изграђеног објекта, земљишта (грађевинско, пољопривредно или пашњак), једногодишњих или вишегодишњих усева и дрвећа, или било које друге непокретне или покретне имовине, у целисти или делимично, трајно или привремено.

ФИЗИЧКО РАСЕЉАВАЊЕ. Губитак стамбеног простора или имовине изазван експропријацијом земљишта у вези са пројектом, што захтева физичко пресељење особа под утицајем пројекта са претходне адресе становања, радног места или из пословног простора.

ПОДРУЧЈЕ ПОД УТИЦАЈЕМ ПРОЈЕКТА. У контексту овог документа, подручје под утицајем пројекта сматра се територијом четири катастарске општине, три у општини Уб (КО Памбуковица, КО Радуша и КО Слатина) и једне у ширем подручју града Ваљева (КО Гола глава).

ТРОШКОВИ ЗАМЕНЕ. Једнократна накнада као додатна финансијска помоћ ради олакшавања прилагођавања особа под утицајем пројекта (РАР) на подручје на које су пресељени.

ЗАИНТЕРЕСОВАНЕ СТРАНЕ. Сва лица, групе, организације и институције које су заинтересоване за пројекат или потенцијално могу трпети утицај од пројекта или могу имати могућност да утичу на пројекат.

ДОДАТАК ЗА ПРЕЛАЗНИ ПЕРИОД. Описује једнократну новчану накнаду трошкова као додатну финансијску помоћ ради олакшавања пресељења особа под утицајем пројекта.

1. Друштвено-економска процена заједница под утицајем

1.1 Опис пројекта

Европска банка за обнову и развој (EBRD) разматра могућност финансирања Републике Србије („Зајмопримац“ или „Клијент“), коју представља Министарство финансија. Кредит је намењен финансирању изградње нове бране и акумулационе инфраструктуре инфраструктуре у Памбуковици, укључујући пратеће радове као што су таложници за седименте узводно, реконфигурација путева и слично („Пројекат“). Пројекат ће спроводити Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“, национално тело надлежно за управљање водама. С обзиром да овај пројекат изградњу велике бране на новој локацији (*greenfield*), EBRD га је категорисао као пројекат категорије А.

Студија изводљивости за брану Памбуковица са акумулацијом на реци Уб израђена је од стране „Енергопројект-Хидроинжењеринг“, Београд, у децембру 2020. године. Студија изводљивости је развила техничка решења за брану и пратеће објекте и дефинисала процењену вредност инвестиције потребну за реализацију пројекта. Идејно решење је ревидирано 2020. године за брану Памбуковица од стране исте компаније, где су анализирани предложени профил бране и дефинисани њени параметри и параметри будуће акумулације. Пројекат за грађевинску дозволу је израђен 2023. године и одобрен од стране Државне ревизијске комисије (техничка експертска контрола) у октобру 2023. године.

Пројектом „Енергопројекта“ предвиђена је изградња земљане бране висине 30,5 m (брана Памбуковица) на реци Уб (приближно 21 km узводно од насеља Уб, у општини Уб), као и развој система за наводњавање у долини реке Уб. Намена бране обухвата заштиту од поплава, наводњавање око 2.225 хектара, обезбеђивање гарантованог еколошког протока у акумулацији и низводно, као и задржавање седимената. Процењено време потребно за изградњу бране је две до три године, у зависности од обима радова и дефинисане динамике извођења. Пројектовани век трајања бране је 80 година.

Изградња и припрема техничке документације за брану Памбуковица планирана је у две фазе:

- Фаза 1 – Изградња и пуштање у рад бране Памбуковица у сврху заштите од поплава. За изградњу бране, а пре пуњења акумулације, неопходно је да се деоница Државног пута бр. 21 у дужини од 900 метара подигне изнад максималног нивоа воде у акумулацији, као и да се додатне инсталације које се налазе у зони будуће акумулације изместе. Фаза 1 се завршава пуњењем реке и формирањем акумулације.
- Фаза 2 – Изградња система за наводњавање у општини Уб. Планирано је да се са изградњом система за наводњавање започне паралелно са завршетком радова из фазе 1. У овој фази, брана и акумулација ће се користити и за заштиту од поплава и за наводњавање. Радови на изградњи система за наводњавање обухватају изградњу кључних објеката примарне дистрибутивне мреже, укључујући пумпне станице, цевоводе под притиском и резервоаре за дневно балансирање дотока. Планирано је да пуна капацитетност остатка инфраструктуре дистрибутивне мреже буде развијана и постогнута током наредне две године. Развој секундарне дистрибутивне мреже планиран је истовремено са примарном дистрибутивном мрежом.

Памбуковица је село које се налази у западној Србији, у оквиру општине Уб, која је део Колубарског округа. (види Слику 1). Село се налази око 80 километара југозападно од Београда, главног града Србије. Подручје је претежно рурално и пољопривредно, а у близини се налазе градови Уб, Ваљево и Лајковац.

Слика 3 - Локација бране и акумулација у односу на оближња насеља и државни пут број 21 (који ће бити измештен/подигнут)

Слика 4 - Пејзаж пројектне зоне

Према подацима доступним у време припреме овог извештаја, укупна површина земљишта на којем се планира имплементација Пројекта износи $2.674.664 \text{ m}^2$ у оквиру 578 катастарских парцела које су предмет експропријације. Од тога, $2.230.024 \text{ m}^2$ се налази на територији општине Уб, конкретно у катастарским општинама (КО) Памбуковица, Радушa и Слатина. Преосталих 444.640 m^2 земљишта које је предмет отуђења налази се у КО Гола Глава, која административно припада Граду Ваљеву.

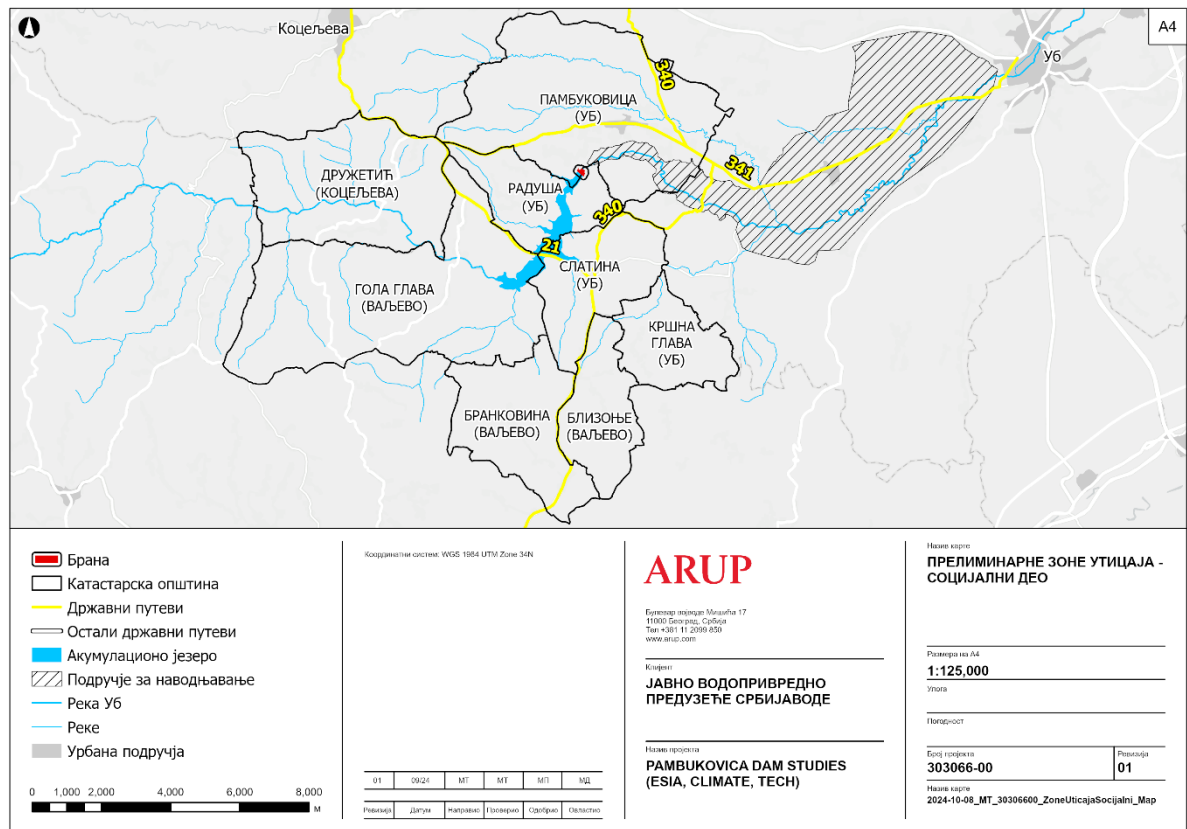
Број особа под утицајем пројекта (РАР) који су директно погођени експропријацијом земљишта тренутно се процењује на 307 у овој фази поступка експропријације. Овај број може бити промењен до краја процеса, у складу са даљим потврдама власништва.

1.2 Рецептори и подручје утицаја

Са аспекта друштвених утицаја Пројекта можемо постматрати насеља која су директно погођена експропријацијом земљишта и суседна насеља која потенцијално могу бити погођена поремећајима у саобраћају и повећаном потражњом за пољопривредним земљиштем. Овај документ фокусира се на подручје утицаја фазе 1 Пројекта. Очекује се да ће друштвени утицаји у фази 2 бити локализовани, односно да неће потенцијално обухватити цело село или суседна села.

Све идентификоване катастарске општине које су обухваћене подручјем утицаја ослањају се на један од следећих путева за већину својих свакодневних потреба:

- Пут 21, од Коцељеве, преко Слатине до Ваљева
- Пут 340, од Слатине преко Чучуга до Стублина и Обреновца
- Пут 341, од Памбуковице до Уба

Слика 5 - Област друштвено-економског утицаја

Примарно подручје утицаја обухвата следеће катастарске општине.

Табела 1 - Катастарске општине у оквиру примарног подручја утицаја

Општина	Катастарска општина
Општина Ваљево	Гола Глава
	Бранковина
	Близоње
Општина Уб	Памбуковица
	Радуша
	Слатина
	Крсна Глава
Општина Коцељева	Дружетић

Секундарно подручје утицаја, које обухвата ширу зону поплава у сливу реке УБ и које је потенцијално погођено фазом II Пројекта, може бити под индиректним утицајем Пројекта кроз повећану потражњу за пољопривредним земљиштем и радном снагом. Поред катастарских општина које су обухваћене примарним подручјем утицаја, у секундарно подручје утицаја улазе и општински центри – УБ и Ваљево, као и катастарске општине наведене у Табели 2 – Катастарске општине у оквиру секундарног подручја утицаја.

Табела 2 - Катастарске области у оквиру секундарног подручја утицаја

Општина	Катастарска општина	
Општина Ваљево	Бабина лука	Оглађеновац
	Јошева	Влашчић
	Миличиница	
Општина УБ	Бргуле	Мургаш
	Црвена Јабука	Шарбане
	Чучуге	Совљак
	Докмир	Стубленица
	Гуњевац	Таково
	Гвозденовић	Трлић
	Јошева	Трњаци
	Лисо Поље	Тврдојевац
	Лончаник	УБ
	Милорци	Звиздар
Општина Коцељева	Зукве	Коцељева

1.3 Пројектне активности и идентификација утицаја

Поред општих користи пројекта које укључују стабилно управљање поплавама и унапређење укупне безбедности, велики инфраструктурни пројекти доносе и шири позитиван утицај. Већина утицаја наведених у овом поглављу, а који се односе на експропријацију земљишта, управљање радном снагом и ангажовање заинтересованих страна, биће детаљно обрађена у наредним поглављима.

1.3.1 Фаза припремних радова

Главни друштвено-економски утицаји на локалну заједницу односе се на експропријацију земљишта, посебно пољопривредног земљишта. Губитак пољопривредног земљишта може утицати на могућност појединих домаћинстава да наставе са пољопривредном производњом, што може утицати на њихова средства за живот. Са друге стране, накнада добијена за земљиште може представљати прилику за домаћинства да инвестирају у пољопривреду, друге делатности или унапређење животних услова.

1.3.2 Фаза изградње

Пројекат ће створити директне могућности за запошљавање квалификоване и неквалификоване радне снаге у овом подручју, али ће такође индиректно довести до повећања могућности за запослење и набавку робе и услуга на локалном нивоу:

- Додатни приходи од издавања земљишта или објеката за смештај радне снаге
- Услуге исхране за раднике
- Транспортне услуге
- Одржавање опреме
- Набавка робе и материјала

Потенцијални негативни утицаји током фазе изградње укључују:

- Непријатности повезане са градњом – прашина, блато, бука и вибрације
- Повећан интензитет саобраћаја камиона и тешке механизације на локалним путевима

- Повећане тензије услед поремећаја изазваних радовима
- Додатно оптерећење локалних услуга и комуналне инфраструктуре због прилива радника
- Страх и тензије у заједници због прилива радне снаге из других средина (очекује се у случају међународних извођача)

1.3.3 Фаза рада

Током оперативне фазе не очекују се укупни негативни друштвено-економски утицаји. Међутим, поред основних функција пројекта (заштита од поплава, наводњавање, одржавање еколошког протока и таложења седимената), нова инфраструктура може пружити могућности за развој туризма и рекреативних активности.

1.4 Сврха процене утицаја на друштвено-економске аспекте (SIA)

Ово поглавље садржи преглед друштвено-економског профила заједница и становништва које живи у оквиру подручја утицаја Пројекта (АОИ), што обухвата појединце и домаћинства директно погођена експропријацијом земљишта за потребе Пројекта, али и оне који су индиректно погођени ширим утицајима Пројекта. Поглавље се бави и анализом потенцијалног утицаја Пројекта на друштво који могу обухватити утицаје повезане са грађевинским активностима, повећаним саобраћајем, ограничењем приступа, привременим губитком прихода, буком и прашином, као и потенцијалне економске могућности као што су локално запошљавање и јавне набавке. Циљ је да се обезбеди свеобухватно разумевање постојећег стања како би се омогућило адекватно планирање, превенција, умањење и ублажавање утицаја.

Циљеви Процене утицаја на друштвено-економске аспекте (SIA) обухватају:

- Успостављање демографске, економске и социјалне основе за насеља у оквиру подручја утицаја Пројекта (АОИ), на основу података пописа, општинске статистике и спроведеног примарног прикупљања података (прва фаза анкетирања);
- Идентификацију и категоризацију различитих група особа под утицајем Пројекта (РАР), нпр. власници земљишта, корисници, закупци, неформални корисници и други становници директно или индиректно погођени Пројектом;
- Процену рањивости појединих сегмената становништва, као што су старија лица, једночлана домаћинства, незапослени и припадници мањинских или маргинализованих група (нпр. Роми), са посебном пажњом на пол, структуру домаћинства и приступ економским могућностима;
- Процену и негативних и позитивних социјалних утицаја повезаних са реализацијом пројекта, укључујући, али не ограничавајући се на експропријацију земљишта, утицаје током изградње и стварање нових радних места;
- Подршку даљем развоју циљаних мера ублажавања и обезбеђивања накнаде ради адресирања идентификованих ризика, са посебном пажњом на рањива домаћинства;
- Подршку у дизајну ефикасних стратегија ангажовања и механизма за решавање жалби који укључују све групе под утицајем Пројекта.

Овај документ даје преглед друштвено-економског контекста и утицаја вишег нивоа, на основу расположивих статистичких података и налаза прве фазе анкетирања домаћинстава. Документ представља прелиминарну процену и биће додатно проширен током периода јавног увида, након прикупљања додатних података кроз другу фазу анкетирања и фокус групе. Детаљнија анализа и раздвојени налази биће представљени у ажурираној верзији овог извештаја. Одговарајућа ажурирања биће укључена и у документ Ревизија претходног процеса прибављања земљишта са Корективним акционим планом који ће бити развијен за потребе Пројекта.

1.5 Законодавство и стандарди

Ово поглавље даје преглед националних и међународних закона и прописа релевантних за предложени пројекат. Избор закона и прописа наведених у овом поглављу извршен је на основу величине, природе и договореног обима процене утицаја Пројекта на животну средину и друштво.

1.5.1 Национално законодавство

У наставку је дат избор кључних националних прописа релевантних за друштвено-економску процену утицаја инфраструктурних пројеката на локалне заједнице у Србији, који ће бити узети у обзир за потребе овог документа:

- Породични закон („Службени гласник РС“, бр. 18/2005, 72/2011 и 6/2015)
- Закон о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/2005, 61/2005, 21/2013, 75/2014, 13/2017, 113/2017 и 95/2018)
- Закон о социјалној заштити („Службени гласник РС“, бр. 24/2011 и 117/2022)
- Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС“, бр. 22/2009 и 52/2021)
- Закон о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 30/2018)
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 94/2024)
- Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 94/2024)
- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/2009, 81/2009, 64/2010, 24/2011, 121/2012, 42/2013, 50/2013, 98/2013, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019, 9/2020, 52/2021 и 62/2023)
- Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржини појединих докумената јавних политика („Службени гласник РС“, бр. 20/2025)
- Правилник о садржини, начину и поступку израде просторних и урбанистичких планова („Службени гласник РС“, бр. 32/2019 и 47/2025)
- Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 69/05)

Документ	Опис
Породични закон („Службени гласник РС“, бр. 18/2005, 72/2011 и 6/2015) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2005/18/7/reg	Овим законом се уређују: брак и брачни односи, односи у ванбрачној заједници, односи између родитеља и деце, усвојење, хранитељство, старатељство, издржавање, имовински односи у породици, заштита од насиља у породици, поступци у вези са породичним односима и лично име.
Закон о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/2005, 61/2005, 21/2013, 75/2014, 13/2017, 113/2017 и 95/2018) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2005/24/1/reg	Овај закон уређује права, обавезе и одговорности које проистичу из радног односа или рада.
Закон о социјалној заштити („Службени гласник РС“, бр. 24/2011 и 117/2022) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2011/24/2/reg	Овај закон уређује област социјалне заштите, циљеве и принципе социјалне заштите, права и услуге социјалне заштите, поступке за остваривање права и коришћење услуга социјалне заштите, права и обавезе корисника социјалне заштите и друга питања у вези са

Документ	Опис
	оснивањем и радом установа и радника у систему социјалне заштите.
Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС“, бр. 22/2009 и 52/2021) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2009/22/1/reg	Овај закон уређује општу забрану дискриминације, облике и случајеве дискриминације, као и поступке заштите од дискриминације.
Закон о систему планирања Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 30/2018) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2018/30/1/reg	Овај закон уређује систем планирања Републике Србије, укључујући управљање системом јавних политика и средњорочно планирање. Дефинише врсте и садржину планских докумената које сви учесници у систему планирања предлажу, усвајају и спроводе у складу са својим надлежностима. Такође се бави усклађивањем планских докумената, поступком утврђивања и спровођења јавних политика, обавезом извештавања о спровођењу планских докумената и одговарајућом применом обавезе анализе ефеката прописа и процене ефеката тих прописа.
Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 94/2024) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2024/94/28/reg	Овај закон уређује услове, начине и поступке процене утицаја одређених планова и програма на животну средину (стратешка процена), са циљем заштите животне средине и промоције одрживог развоја кроз интеграцију основних принципа заштите животне средине у процес припреме и усвајања планова и програма.
Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/2004 и 36/2009) https://pravno-informacioni-sistem.rs/viewAct/f80f0a5d-e212-4bb3-9efc-7eccc2786437	Овај закон уређује услове, начин и поступак процене утицаја одређених планова, програма и пројеката на животну средину. Такође, уређује обим и садржину просторних, урбанистичких и техничких докумената.
Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/2009, 81/2009 - испр., 64/2010 - одлука УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - одлука УС, 50/2013 - одлука УС, 98/2013 - одлука УС, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - др. закон, 9/2020, 52/2021 и 62/2023) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2009/72/11/reg	Овај закон уређује услове и начин просторног планирања, уређења и коришћења грађевинског земљишта и објеката, надзор над спровођењем одредаба овог закона и инспекцијски надзор, као и друга важна питања у вези са просторним планирањем, уређењем и коришћењем грађевинског земљишта и објеката. Посебно треба истаћи да је чланом 134а овог закона прописано да је инвеститор који улаже у изградњу објеката линеарне инфраструктуре од посебног значаја за Републику Србију у обавези да власнику стамбеног објекта изграђеног пре ступања на снагу планског акта којим је земљиште одређено за јавну намену, обезбеди други одговарајући стамбени објекат или стан, без обзира да ли је за тај објекат покренут поступак озакоњења, или да му исплати новчану накнаду у висини средстава потребних ради обезбеђивања другог одговарајућег стамбеног објекта или стана.

Документ	Опис
Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржини појединих докумената јавних политика („Службени гласник РС“, бр. 20/2025) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2025/20/5/reg	Ова уредба детаљно прописује методологију управљања јавним политикама, нарочито обим, поступак и контролу анализе ефеката приликом израде докумената јавних политика, као и анализу ефеката након њиховог усвајања. Укључује поступке спровођења консултација и јавних расправа о документима јавних политика, садржину и форму докумената јавних политика, елементе анализе ефеката усвојених докумената јавних политика, начин извештавања о резултатима спровођења јавних политика, начин процене ефеката јавних политика и области планирања и спровођења јавних политика.
Правилник о садржини, начину и поступку израде просторних и урбанистичких планова („Службени гласник РС“, бр. 32/2019 и 47/2025) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2019/32/2/reg	Овај правилник детаљно прописује садржину, начин и поступак израде просторних и урбанистичких планских докумената.
Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 69/05) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2005/69/6/reg	Овај правилник детаљно прописује садржину захтева за одлучивање о потреби процене утицаја и садржину захтева за одређивање обима и садржине студије о процени утицаја на животну средину.

1.5.2 EBRD Захтеви

EBRD Услови за реализацију (PR) релевантни за друштвено-економску процену обухватају:

- PR1 – Процена и управљање утицајима везаним за заштиту животне средине и друштва. PR1 представља оквир за спровођење процене утицаја пројеката на друштвено-економске аспекте (SIA). Овај стандард захтева идентификацију и анализу потенцијалних друштвених ризика и утицаја – укључујући оне који се односе на експропријацију земљишта, радну снагу, здравље и безбедност заједнице и рањиве групе – кроз ангажовање заинтересованих страна и прикупљање података.
- PR2 – Радни односи и услови рада. PR2 промовише фер третман, недискриминацију и једнаке могућности за раднике. Захтева усклађеност са националним законима о раду и међународним стандардима рада, укључујући одредбе о управљању радном снагом извођача, заштити рањивих радника, слободи удруживања, механизмима за подношење притужби радника, као и избегавању дечијег рада и принудног рада.
- PR4 – Здравље, безбедност и сигурност. PR4 има за циљ заштиту здравља, безбедности и сигурности радника, заједница и корисника од ризика повезаних са пројектом. Ово укључује превенцију ризика, припрему за ванредне ситуације и одговорно управљање обезбеђењем.
- PR5 – Откуп земљишта, ограничења у коришћењу земљишта и принудно расељавање. PR5 настоји да избегне или сведе на минимум принудно расељавање и економско дислоцирање. Када је то неизбежно, обезбеђује накнаду по замењској вредности, обнову егзистенције и смислене консултације са погођеним лицима.
- PR8 – Културно наслеђе. PR8 има за циљ заштиту културног наслеђа од ризика и утицаја повезаних са пројектом. Ово укључује материјално и нематеријално наслеђе, уз обавезу консултација са погођеним заједницама и релевантним органима.

- PR10 – Објављивање података и ангажовање заинтересованих страна. PR10 обезбеђује да пројекти током целог животног циклуса воде смислен дијалог са заинтересованим странама. Ово подразумева благовремено обелодањивање информација, консултације и функционисање механизма за подношење жалби.

1.5.3 Регионални и глобални стандарди и захтеви

За потребе овог документа, биће узети у обзир следећи регионални и глобални стандарди и захтеви:

- Водичи Светске банке за заштиту животне средине, здравље и безбедност (World Bank Group Environmental, Health, and Safety – EHS Guidelines)
- Методологија усклађености са Париским споразумом EBRD (EBRD Paris Agreement alignment methodology)

1.6 Методологија

Процена утицаја је спроведена на основу расположиве документације, укључујући Студију о процени утицаја на животну средину (EIA), Пројекат за грађевинску дозволу и Просторне и урбанистичке планове, као и на основу карактеристика пројекта и подручја под утицајем Пројекта. Процена се ослањала на преглед секундарних извора података, укључујући пројектну документацију, јавно доступне податке, као и релевантно законодавство и стандарде који се односе на процене утицаја на друштвено-економске аспекте, као и на прикупљање примарних података путем анкетирања заједнице под утицајем Пројекта.

Процена је спроведена у складу са укупном методологијом за Студију (ESIA), како је представљено у КЊИЗИ 1 – Увод.

Прикупљање и обрада почетних података представљених у овом поглављу извршени су комбиновањем више метода, укључујући десктоп анализу, примарно анкетирање и теренска посматрања. Поред тога, подаци ће бити прикупљени и кроз додатне анкете и фокус групе.

Анализа доступних података

- Анализа и преглед званичних друштвено-економских статистичких података доступних онлајн од стране Републичког завода за статистику, на нивоу села и општине¹
- Анализа и преглед других јавно доступних података из различитих извора, укључујући Националну службу за запошљавање, Агенцију за привредне регистре, општинске студије и планове итд.
- Повратне информације добијене током састанака са заинтересованим странама, одржаних са представницима општина Уб и Ваљево
- Подаци прикупљени анкетом домаћинстава на подручју Пројекта, са фокусом на катастарске општине које су под директним утицајем Пројекта (КО Памбуковица, Радуш, Слатина и Гола Глава), као и суседне катастарске општине које могу бити индиректно погођене активностима Пројекта и могу бити укључене у фазу II (систем за наводњавање)

Прва фаза анкетирања

¹ Извор: Републички завод за статистику Републике Србије (2023): Попис становништва, домаћинстава и станова 2022: 1) Домаћинства према броју чланова. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234005.pdf>; 2) Старост и пол. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234003.pdf>; 3) Становништво малих насеља. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2025/Pdf/G20254012.pdf>; 4) Национална припадност. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234001.pdf>; 5) Образовање, писменост и рачунарска писменост. Доступно на publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234006.pdf 6) Попис 2022 – Excel табеле. Доступно на: <https://popis2022.stat.gov.rs/sr-latn/popisni-podaci-eksel-tabele/>

Ради допуне почетне друштвено-економске процене засноване на општим статистичким подацима, у децембру 2024. године спроведена је иницијално друштвено-економско анкета на подручју Пројекта. Подаци су прикупљени путем интервјуа са домаћинствима.

Упитници су били фокусирани на следеће области:

- Основни друштвено-демографски подаци
- Информације о приходима и расходима домаћинства
- Информације о експроприсаној имовини (уколико је применљиво)
- Ниво информисаности о Пројекту и перцепција јавности

Узорак је одабран на случајном принципу, са већим ослоном на домаћинства чија је имовина под директним утицајем Пројекта и која је експроприсана или је у поступку експропријације. Укупно су анкетирани 84 домаћинства, од чега 34 особе под директним утицајем Пројекта (РАР) кроз експропријацију земљишта и 50 особа које живе у зони Пројекта, али нису директно погођене. Анкета са РАР-овима који нису директно погођени експропријацијом земљишта спроведена је ради стицања општег утиска о интересовању шире заједнице за потенцијалну другу фазу Пројекта, која подразумева развој система за наводњавање ради подршке локалној пољопривредној производњи, посебно у водно несигурним подручјима. У овом извештају, за анкетирано становништво ће се користити термин „испитаници“.

Интервјуи су спроведени у катастарским општинама: Дражетић, Бранковина, Гола Глава, Радуша, Памбуковица, Слатина, Тврдојевац, Звиздар и Гуњевац, са већим фокусом на заједнице низводно од бране.

Током анкете, испитаници су били информисани да је њихово учешће у анкети у потпуности добровољно, да ће њихов идентитет остати анониман током целог трајања Пројекта, као и да имају право да ускрате било коју информацију коју не желе да поделе. Такође су били информисани да ће прикупљени подаци бити коришћени искључиво за извођење општих закључака.

Упитници коришћени за анкету 34 РАР-а директно погођених експропријацијом били су детаљнији од оних који су коришћени за 50 РАР-ова који живе у зони пројекта, али нису директно погођени. Од 34 директно погођена РАР-а, 29 упитника је оцењено као релативно комплетно и укључено је у анализу, чиме је укупан број анализираних упитника 79. Припремљене су одвојене базе података за документовање резултата анкете за РАР-ове директно погођене експропријацијом и оне који нису директно погођени.

Друга фаза анкетања

Због забринутости да је почетни узорак анкетираних РАР-ова био ограничен и да приступ узорковању није био стратификован, те стога можда није дао свеобухватну слику индивидуалних утицаја на РАР-ове, нити омогућио идентификацију група РАР-ова који би могли бити посебно погођени пројектом због своје рањивости, додатне анкете са РАР-овима ће бити спроведене током периода јавног увида у Студију (ESIA).

Циљни број за додатни узорак је 60 особа, што представља 20% од укупног броја РАР-ова директно погођених експропријацијом земљишта, искључујући оне који су већ анкетирани у почетном кругу. Узорак за додатну анкету биће пажљиво планиран како би се обезбедила адекватна заступљеност заједница и рањивих група. Ове групе укључују: домаћинства којима руководе жене, домаћинства са приходима испод линије сиромаштва, старија лица без породичне подршке, самохране родитеље са малолетном децом, домаћинства која трпе значајан утицај на земљиште, домаћинства којима остају неупотребљиве парцеле, домаћинства са члановима са инвалидитетом, припаднике етничких мањина и друге групе. Обезбеђивање укључености ових подгрупа ће повећати репрезентативност података и омогућити идентификацију појединаца који могу, због рањивости, трпети несразмерно већи утицај Пројекта. Ово ће допринети ефикаснијем планирању мера ублажавања и ангажовању заинтересованих страна.

Додатне анкете ће бити спроведене кроз два главна приступа – индивидуална/случајна анкетирања, циљана анкетирања и фокус групе, са циљем да се попуне постојеће празнине у подацима и обезбеди да утицај Пројекта на рањиве и недовољно заступљене групе буде адекватно обухваћен. Овај документ ће бити ажуриран на основу резултата додатног анкетирања, које ће такође послужити као основа за припрему Плана поновног успостављања извора прихода (LRP).

1.7 Претпоставке и ограничења

Ограничења ове процене одражавају доступност и квалитет улазних података који су коришћени у анализи друштвено-економских утицаја.

- Ограничена доступност статистичких података – Постоје ограничени подаци на нивоу села за све разматране параметре. Подаци на нивоу општине су коришћени где је то било одговарајуће.
- Ограничено ангажовање представника заједнице – Представници села су интервјуисани и дали су опште информације о друштвеним обрасцима и економским активностима у селу, али је подршка на нивоу општине била ограничена.
- Ограничен почетни узорак анкете – Почетна анкета домаћинстава дала је само делимичан увид и биће потребно њено допуњавање.
- Информације о експропријацији земљишта и РАР-овима захтевају додатну верификацију – Постојећи подаци о утицајима на земљиште треба да буду прегледани и потврђени. Поред тога, може се појавити потреба за прибављањем додатног земљишта из разлога надомешћивања биодиверзитета, приступа таложницима за седименте, потенцијалног проширења пута и другим пратећим компонентама пројекта.

Овај извештај је припремљен на основу прегледа информација доступних у време његове израде. Биће додатно ажуриран током периода јавног увида, како би се укључиле информације прикупљене кроз додатно анкетирање и налаза прикупљених кроз фокус групе.

1.8 Почетно стање

Анализа почетног стања друштвено-економских аспеката за пројекат бране Памбуковица даје општи преглед тренутних друштвено-економских услова на подручју имплементације Пројекта. Ова анализа обухвата катастарске општине (КО) Памбуковица, Радушa и Слатина на територији општине Уб, као и КО Гола Глава која је у надлежности града Ваљева.

Користећи податке Пописа становништва из 2022. године (Попис), овај извештај о почетном стању има за циљ да информише заинтересоване стране и наручиоца пројекта, пружајући преглед друштвених статичких и динамичких карактеристика региона. Прикупљени подаци дају увид у структуру становништва, истичући кључне демографске показатеље као што су старосна структура, полна структура и ниво образовања. Поред тога, анализирају се обрасци запослености, што омогућава увид у укупно економско стање заједнице. Осим економских индикатора, овде су разматрани и кључни друштвени параметри, укључујући приступ здравственој заштити, услове становања и образовне установе.

Због ограничења база података Републичког завода за статистику, део података ће бити приказан на нивоу општине, док ће део бити микрофокусиран на катастарске општине (месне заједнице) у оквиру општина Ваљево и Уб, које су под директним утицајем Пројекта. У недостатку прецизнијих података, примењена је претпоставка да је стање у катастарским општинама (месним заједницама) исто или лошије него у општинама, с обзиром да је реч о претежно пољопривредном подручју, које карактерише убрзано старење становништва.

1.8.1 Становништво и демографија

Према расположивим статистичким подацима², општина Уб има укупно 25.780 становника. Овај број становника је распоређен у 9.121 домаћинство. Од тога, 2.484 (27,2%) су једночлана домаћинства. Додатно, 1.874 (20,5%) домаћинства се сматрају старим домаћинствима, односно домаћинствима која су састављена искључиво од лица старијих од 65 година. С обзиром да стара домаћинства чине више од једне петине (20,54%) свих домаћинстава у општини Уб, очигледно је да је становништво у процесу старења. Треба напоменути да демографска структура у околним селима (посебно у онима која су под утицајем Пројекта) још изразитије показује заступљеност старијих старосних група. Млађи становници ових подручја често мигрирају у главни град, Београд, или у оближње урбане центре, попут Уба или Ваљева, у потрази за послом.

У оквиру општине Уб, три катастарске општине се налазе под директним утицајем Пројекта: Памбуковица, Радуша и Слатина. Детаљи за сваку од њих су дати у наставку:

- КО Памбуковица има 262 домаћинства са 740 становника. Од тога је 380 мушкараца и 360 жена. У поређењу са подацима Пописа из 2011. године, број становника Памбуковице је смањен са 988 на 740, односно за 25,1%.
- КО Радуша има 180 становника, од чега је 89 мушкараца и 91 жена. Локално становништво је организовано у 130 домаћинстава и бележи пад броја становника од 28,3%, са 251 становника у 2011. на 180 у 2022. години.
- КО Слатина је организована у 100 домаћинстава, са укупно 222 становника, од којих је 121 мушкарац и 101 жена. Локална заједница је у периоду 2011–2022. забележила пад броја становника од 17,1%, са 345 на 222.

Општина Ваљево је већа и развијенија од ове две. Према статистичким подацима, општина има 82.169 становника, распоређених у 32.664 домаћинства. Од тог броја, 9.408 су једночлана домаћинства (28,8%), а 6.676 су стара домаћинства, од чега је 4.583 једночлано. Општина Ваљево такође има значајан проценат старих домаћинстава. Са укупно 22,32% свих домаћинстава, видимо да је проценат виши него у општини Уб. Једина катастарска општина директно погођена Пројектом у оквиру општине Ваљево је КО Гола Глава са 499 становника који живе у 167 домаћинстава. Полна структура становништва је 263 мушкарца и 236 жена. Локална заједница је у периоду 2011–2022. забележила пад броја становника од 11,52%, са 564 на 499. Детаљи о општем демографском профилу подручја пројекта дати су у Табели 3.

Табела 3 - Општи демографски профил

Општина / насеље	Категорија							
	Број домаћинстава	Број становника	Полна структура		Једночлана домаћинства		Стара популација	
			Мушко	Женско	Број	%	Број	%
Општина Уб	9.121	25.780	13.022	12.758	2484	27.2%	5.598	20.5%
Памбуковица	262	740	380	360	85	32.4%	188	25.4%
Радуша	130	180	89	91	28	21.5%	54	30%
Слатина	100	222	121	101	33	33%	62	27.9%

²Републички завод за статистику (2023) Попис становништва, домаћинстава и станова 2022: 1) *Домаћинства према броју чланова*. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234005.pdf>; 2) *Старост и пол*. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234003.pdf>; 3) *Становништво малих насеља*. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2025/Pdf/G20254012.pdf>; 4) *Национална припадност*. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234001.pdf>; 5) *Степен образовања, писменост и компјутерска писменост*. Доступно на: publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234006.pdf 6) *Помис 2022 – Excel табеле*. Доступно на: <https://popis2022.stat.gov.rs/sr-latn/popisni-podaci-eksel-tabele/>

	Категорија							
Општина / насеље	Број домаћинства	Број становника	Полна структура		Једночлана домаћинства		Стара популација	
			Мушко	Женско	Број	%	Број	%
Општина Ваљево	32.664	82.169	39.915	42.254	9.408	28.8%	18.762	22.32%
Гола Глава	167	499	263	236	45	26.9%	129	25.8%

Извор: Попис становништва, домаћинства и станова 2022. године, Републички завод за статистику Републике Србије³

Расподела становништва према старости

Кључна демографска карактеристика свих насеља погођених пројектом је висок удео одраслих у укупном становништву, посебно у руралним заједницама. У Памбуковици, Радушџи, Слатини и Голој Глави, одрасли чине између 79% и 87% становништва. На пример, 87,2% становништва Радушџе чине одрасли, затим 83,4% у Памбуковици, 82,2% у Голој Глави и 79,4% у Слатини. Ови подаци указују на доминацију средње и старије популације, уз релативно мали удео деце и младих. Оваква демографска структура је типична за рурална подручја у којима долази до одлива становништва, где млађе генерације одлазе у Београд или оближње урбане центре као што су Уб и Ваљево у потрази за запослењем и образовањем, што доводи до старења и постепеног опадања броја становника.

Овај тренд додатно потврђују подаци о просечној старости, који показују да обухваћена рурална насеља имају просечну старост у распону од 45,9 до 51,2 године. Међу њима, Радушџа и Гола Глава имају највише просечне старости (48,7 и 48,3 године), што указује на ограничено обнављање становништва. Удео старијих лица (65+) је такође значајан у овим селима, што додатно наглашава процес старења становништва. Оваква структура популације има импликације за планирање у оквиру Пројекта, посебно у погледу старања да начин објављивања информација, одржавања консултација и дефинисања мера подршке обнављању извора прихода, одговарају потребама и капацитетима старијих лица и једночланих домаћинства.

Подаци прикупљени кроз анкетирање потврђују да су насеља погођена пројектом претежно насељена старијим старосним групама. Највећи удео испитаника је у старосној групи 56–65 година, што чини 35,44% узорка (укључујући 38,18% мушкараца и 29,16% жена), што је у складу са подацима Пописа који показују висок удео одраслих и старијих. Још 26,58% испитаника је старости 66–75 година, што указује на значајно присуство старијих лица у анкетираним заједницама (укључујући 21,82% мушкараца и 37,55% жена). Ова демографска структура сугерише да је велики број становника изван типичне радне доби и да је мало вероватно да ће директно учествовати у активностима повезаним са Пројектом.

Старосна група 46–55 година чини 15,19% испитаника (20,00% мушкараца и 4,17% жена). Испитаници из групе 36–45 година чине 11,39% узорка (7,27% мушкараца и 20,83% жена). Иако су мање заступљене, ове групе обухватају радно способне особе које могу бити активне у локалној економији и потенцијално представљати радни потенцијал за пројекат, посебно ако се отворе могућности за локално запошљавање.

Испитаници старији од 75 година и они у старосној групи 26–35 година чине само 7,6% (9,09% мушкараца и 4,17% жена) и 3,8% (3,65% мушкараца и 4,17% жена) узорка, респективно, што указује на веома ограничену заступљеност ових група. Посебно је значајно да међу испитаницима није било

³ Извор: Републички завод за статистику Републике Србије (2023): Попис становништва, домаћинства и станова 2022: 1) *Домаћинства према броју чланова*. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234005.pdf>; 2) *Старост и пол*. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234003.pdf>; 3) *Становништво малих насеља*. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2025/Pdf/G20254012.pdf>; 4) *Национална припадност*. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234001.pdf>; 5) *Образовање, писменост и рачунарска писменост*. Доступно на: publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234006.pdf 6) *Попис 2022 – Excel табеле*. Доступно на: <https://popis2022.stat.gov.rs/sr-latn/popisni-podaci-eksel-tabele/>

особа старости 18–25 година. Ово одсуство јасно указује на празнину у млађој одраслој популацији, што највероватније одражава шире трендове одлива становништва из руралних подручја, јер млади одлазе у потрази за образовањем или запослењем у урбаним центрима као што су Београд, УБ или Ваљево.

Расподела становништва према полу

Што се тиче родне структуре, на основу анализе статистичких података из Табеле 4, расподела по полу у подручју погођеном пројектом је углавном уравнотежена, са благим варијацијама између мушкараца и жена у различитим насељима. У општини УБ, укупно становништво броји 25.780 људи, од чега је 13.022 мушкараца (50,5%) и 12.758 жена (49,5%), што указује на скоро једнаку заступљеност оба пола. Овај образац се понавља и на нивоу насеља. У Памбуковици, мушкарци чине 380 (51,4%), а жене 360 (48,6%) становника, док је у Слатини мушкараца 150 (52,4%), а жена 136 (47,6%). Радуша је једино насеље у општини УБ где је број жена нешто већи од броја мушкараца – 91 жена (50,6%) у односу на 89 мушкараца (49,4%).

У општини Ваљево, која има веће укупно становништво од 82.169, родна структура је такође прилично уравнотежена, са 39.915 мушкараца (48,6%) и 42.254 жене (51,4%). У руралном насељу Гола Глава, 263 становника су мушкарци (52,7%), а 236 су жене (47,3%), што показује благу доминацију мушкараца.

Укупно гледано, родни односи у подручју Пројекта одражавају уравнотежену демографску структуру. Међутим, блага доминација мушкараца у неким руралним насељима може бити последица локалних миграционих динамика или демографског старења. Ове родне карактеристике треба узети у обзир током ангажовања заинтересованих страна и планирања пројектних активности, како би се обезбедило инклузивно учешће и једнак приступ користима и мерама ублажавања за оба пола.

Према подацима из почетне анкете, 30,38% испитаника су биле жене, док је 69,62% било мушкараца. У скоро свим случајевима, мушкарци су идентификовани као носиоци домаћинства, што одражава шири национални тренд доминације мушкараца као носилаца власништва и у доношењу одлука. Овај образац је посебно изражен у руралној Србији, где традиционалне норме и даље преовлађују упркос постепеном напретку у родној равноправности. Мушкарци су чешће формални власници земљишта и имовине, док жене често стичу власништво тек кроз наслеђивање. Ова неједнака расподела власништва видљива је и у прелиминарним подацима о РАР-овима: од процењених 307 РАР-ова, приближно 208 су мушкарци, а само 99 су жене носиоци права.

Додатне анкете и консултације имају за циљ да прикупе детаљније раздвојене податке по полу, укључујући улоге жена у доношењу одлука, приступ земљишту и ресурсима, стратегије егзистенције и потенцијалне рањивости. Ово ће омогућити инклузивније разумевање родне динамике и информисати развој циљаних мера ублажавања утицаја Пројекта и мере поновног успостављања извора прихода.

Статистички подаци о становништву на подручју пројекта, према полу и старосним групама, приказани су у Табели 4.

Табела 4 - Расподела популације на подручју Пројекта, према полу и старости

Године	Општина Уб												Општина Ваљево					
	Уб			Памбуковица			Радуша			Слатина			Ваљево			Гола Глава		
	Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско
Укупна популација	25780	13022	12758	740	380	360	180	89	91	286	150	136	82169	39915	42254	499	263	236
0-4	1249	640	609	25	12	13	6	2	4	20	12	8	3674	1847	1827	21	15	6
5-9	1265	666	599	28	12	16	8	3	5	9	5	4	3703	1900	1803	31	23	8
10-14	1288	650	638	42	25	17	6	5	1	11	5	6	3820	1996	1824	27	10	17
15-19	1396	742	654	49	24	25	5	3	2	29	17	12	3869	1964	1905	17	9	8
20-24	1352	666	686	32	12	20	10	8	2	13	5	8	3877	2036	1841	24	15	9
25-29	1429	714	715	34	15	19	12	4	8	10	6	4	4272	2193	2079	27	15	12
30-34	1582	850	732	43	22	21	6	5	1	9	7	2	4839	2461	2378	29	10	19
35-39	1554	848	706	40	22	18	12	6	6	23	10	13	5445	2788	2657	26	11	11
40-44	1641	870	771	34	18	16	4	2	2	20	10	10	5685	2890	2795	22	13	9
45-49	1785	927	858	50	32	18	15	5	10	19	12	7	5826	2895	2931	32	18	14
50-54	1764	925	839	58	32	26	10	6	4	17	9	8	5558	2588	2970	40	19	21
55-59	1875	996	879	61	37	24	13	7	6	25	15	10	6054	2918	3136	37	21	16
60-64	2002	980	1022	56	26	30	19	11	8	19	11	8	6785	3190	3595	37	20	17
65-69	2091	1013	1078	72	37	35	22	13	9	25	11	14	6676	3118	3558	38	21	17
70-74	1601	756	845	50	27	23	14	4	10	11	5	6	5331	2413	2918	25	11	14
75-79	836	369	467	29	15	14	7	4	3	11	4	7	2946	1257	1689	30	14	16
80-84	613	235	378	16	4	12	4	1	3	6	4	2	2168	819	1349	23	7	16
85 и преко	457	175	282	21	8	13	7	-	7	9	2	7	1641	642	999	13	7	6
Одрасла популација	21137	10629	10508	617	317	300	157	78	70	227	116	111	68722	33039	35683	410	208	202
Просек година	43.65	42.72	44.59	45.98	45.93	46.04	48.72	46.16	51.21	43.26	41.71	44.96	44.90	43.57	46.17	45.86	43.64	48.33

Извор: Попис становништва, домаћинстава и станова 2022. године, Републички завод за статистику Републике Србије⁴

⁴ <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234003.pdf>

Етнички састав

Становништво подручја обухваћеног Пројектом, које обухвата општине Уб и Ваљево, претежно је српске националности, са неколико признатих националних мањина које су присутне у мањем броју (види Табелу 5).

У општини Уб, од укупно 25.780 становника, Срби чине убедљиву већину са 23.771 особом, што представља приближно 92,2% укупног становништва. Ромска заједница је највећа мањинска група са 795 лица (око 3,1%), док су друге националне или етничке групе као што су Румуни, Југословени, Македонци и Црногорци присутне у знатно мањем броју. Мали број лица, њих 118, није желео да се изјасни о националној припадности, а 893 лица су заведена као „непознато“, што указује или на непотпуне податке Пописа или на нежељу да се изјасне о етничкој припадности.

Слично томе, општина Ваљево има укупно 82.169 становника, од чега се 76.367 лица (приближно 93%) изјашњава као Срби. Ромска популација у Ваљеву броји 1.275 лица (око 1,6%), а следе мање заједнице Југословена, Црногораца и других. Постоји релативно велики број лица са неутврђеном (736) или непознатом (3.246) националном припадношћу, што заједно чини скоро 4,8% укупног становништва Ваљева.

У обе општине, полна структура унутар сваке етничке групе углавном прати укупну родну расподелу, са приближно једнаким бројем мушкараца и жена у већини категорија. На пример, ромска заједница у Убу броји 402 мушкарца и 393 жене, док у Ваљеву има 661 мушкарац и 614 жена.

Према подацима Пописа из 2022. године, шире подручје Пројекта (Колубарска област) има ромску популацију од 3.288. Општина Ваљево је дом за 1.275 Рома, док општина Уб има 795 припадника ромске заједнице. Катастарске општине директно погођене Пројектом бележе мање од 1% становништва које се изјашњава као Роми.

Табела 5 - Попис према националној припадности, полу

Етничка припадност	Општина Уб			Општина Ваљево		
	Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско
Укупно становништво	25780	13022	12758	82169	39915	42254
Срби	23771	12000	11771	76367	36969	39398
Албанци	9	4	5	14	5	9
Југословени	25	13	12	140	65	75
Мађари	3	1	2	21	12	9
Македонци	20	9	11	44	15	29
Муслимани	5	4	1	23	12	11
Роми	795	402	393	1275	661	614
Румуни	53	28	25	3	1	2
Руси	11	4	7	34	8	26
Хрвати	14	3	11	38	7	31
Црногорци	14	3	11	49	23	26
Остали	44	10	34	166	91	75
Регионална припадност	5	4	1	13	3	10
Није се изјаснио	118	58	60	736	338	398
Непознато	893	479	414	3246	1705	1541

Извор: Попис становништва 2022. године, подаци о националној припадности по општинама и градовима, Републички завод за статистику Републике Србије⁵

Укупна етничка хомогеност региона указује да се јавна комуникација и активности ангажовања у оквиру пројекта могу у највећој мери спроводити на српском језику. Колубарски округ, у коме се налази подручје пројекта, спада у округе са мањим бројем и уделом регистроване ромске популације.

⁵ <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/PdfE/G20234001.pdf>

Ипак, присуство ромске заједнице, чак и у малом броју, може захтевати циљане активности како би се осигурало да се њихов глас чује и да не буду искључени из јавних консултација, процеса обезбеђивања накнаде или могућности запошљавања у оквиру Пројекта. Ради бољег разумевања етничког састава и евентуалних специфичних рањивости, подаци ће бити прикупљани током друге фазе анкетирања и дискусија у оквиру фокус група. Посебна пажња биће посвећена бележењу ставова и потреба мањинских и рањивих група, нарочито с обзиром да подаци о етничкој припадности нису прикупљани током почетне анкете.

Величина домаћинства

Структура домаћинства на подручју пројекта одражава шире демографске трендове у Србији, са мешавином једночланих домаћинства и малих до средњих породичних јединица. Подаци према Попису из 2022. године за општине у зони пројекта приказани су у Табели 6 у наставку.

Табела 6 - Домаћинства према броју чланова, према општини и граду

Заједница	Укупно	Број чланова домаћинства						Просечан број чланова
		1	2	3	4	5	6 и више	
Општина Уб	9121	2484	2269	1590	1286	719	773	2.82
Општина Ваљево	32664	9408	9455	6168	4812	1735	1086	2.51

Извор: Попис становништва 2022. године, Домаћинства према броју чланова, подаци по насељима, Републички завод за статистику Републике Србије⁶

На националном нивоу, постоји 2.589.344 домаћинства, са просечном величином домаћинства од 2,55 члана. У општини Уб укупно је 9.121 домаћинство, са просечном величином домаћинства од 2,82 члана. Значајан део ових домаћинства (2.484 или 27,2%) су једночлана домаћинства, што потенцијално указује на висок удео старијих или изолованих лица. Двочлана домаћинства такође чине значајан удео, са 2.269 домаћинства (24,9%). Трочлана и четворочлана домаћинства су присутна у мањем, али запаженом броју (редом 17,4% и 14,1%), док већа домаћинства (са пет и више чланова) чине нешто више од 16% укупног броја.

У општини Ваљево, која обухвата више урбанизовано подручје, просечна величина домаћинства је мања и износи 2,51 члана. Од 32.664 домаћинства, 9.408 су једночлана домаћинства (28,8%), а 9.455 има два члана (28,9%). Ово указује на још израженију тенденцију ка мањим породичним јединицама у односу на Уб, што вероватно одражава комбинацију последица старења становништва и урбанијих животних образаца. Само око 8,5% домаћинства у Ваљеву има пет или више чланова.

Ови подаци потврђују раније налазе да је подручје пројекта, посебно у руралним деловима, карактерисано старењем и често социјално изолованим становништвом. Већа заступљености малих домаћинства — нарочито једночланих и двочланих — има важне импликације за социјалну рањивост, доступност информација и обликовање механизма ангажовања заинтересованих страна и обезбеђивања накнаде. Такође указује на потенцијална ограничења у доступности радне снаге у заједници, јер мањи број великих домаћинства може значити ограничен број економски активних чланова по домаћинству.

Према подацима из анкете, двочлана домаћинства доминирају у узорку, чинећи 27,85% (значајно више него у подацима Пописа), што указује на преовлађујући тренд ка мањим породичним јединицама (укључујући 27,27% мушкараца и 29,16% жена међу испитаницима).

Супротно томе, једночлана домаћинства су недовољно заступљена у анкети — 11,4% (укључујући 9,09% мушкараца и 16,67% жена), у поређењу са 27,2% забележених Пописом. Ово сугерише да је анкета обухватила мање старијих лица која живе сама, вероватно због ограничене доступности или њихове смањене спремности на учешће. Трочлана домаћинства чине 13,92% у анкети (12,72% мушкараца и 16,67% жена), што је нешто мање од 17,4% забележених Пописом. Ово указује на мањи

⁶ <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/PdfE/G20234005.pdf>

удео породица које се састоје од родитеља и једног детета, што додатно потврђује тренд ка мањем броју издржаваних чланова по домаћинству.

За четворочлана домаћинства, анкета бележи 17,72% (укључујући 20,00% мушкараца и 12,5% жена), у односу на 14,1% забележених Пописом, што је релативно усклађено. Слично томе, домаћинства са пет и више чланова чине по 13,92% узорка (обе групе укључују 14,55% мушкараца и 12,50% жена), што је приближно у складу са 16,4% у Попису. Ово показује да, иако су мања домаћинства честа, у овим заједницама и даље постоји значајан удео нешто већих породичних јединица. Обично су то вишегенерацијска домаћинства, која најчешће чине родитељи и једно дете које је у браку или два детета.

Укупно гледано, разлике између података из Пописа и података прикупљених кроз анкетање указују да је узорак анкете можда несразмерно обухватио средња и вишечлана домаћинства, док су мања, а посебно једночлана домаћинства, која су често старија и рањивија, недовољно заступљена. Ради превазилажења овог проблема и побољшања репрезентативности, додатна анкета ће бити усмерена на обухватање ширег спектра типова домаћинства, са посебном пажњом на старија лица и једночлана домаћинства.

Број деце по домаћинству

Подаци из Пописа 2022. године показују да и у општини Уб и у општини Ваљево већина породица са децом има једно или двоје деце, што указује на тренд мањих породица на целом подручју Пројекта (види Табелу 7). Треба напоменути да у јавно доступним излазним подацима Пописа не постоји посебна категорија која експлицитно приказује број малолетне деце (испод 18 година) која живе у сваком домаћинству. Уместо тога, расположиви подаци се односе на породице према броју деце (без обзира на узраст). Због недостатка специфичних података о малолетницима, ослонили смо се на најбоље расположиве индикаторе како бисмо, у мери у којој је то могуће, спровели ову анализу.

Табела 7 - Породице са децом по типу и броју деце, по општинама

Општина	Тип породице	Укупно	Породице по броју деце				
			1	2	3	4	5 и више
Општина Уб	Укупно за општину	5092	2751	1727	464	111	39
	Брачни пар са децом	3406	1593	1355	356	75	27
	Ванбрачни пар са децом	273	129	77	35	24	8
	Мајка са децом	1030	764	206	47	10	3
	Отац са децом	383	265	89	26	2	1
Општина Ваљево	Укупно за општину	16496	9467	5837	1010	148	34
	Брачни пар са децом	10907	5340	4613	818	110	26
	Ванбрачни пар са децом	429	234	133	41	17	4
	Мајка са децом	4053	3095	820	116	19	3
	Отац са децом	1107	798	271	35	2	1

Попис становништва, породица, подаци по насељима 2022. године, Републички завод за статистику.⁷

У општини Уб постоји 5.092 породице са децом. Од тога, 54% (2.751) има само једно дете, док 33,9% (1.727) има двоје деце. Породице са троје или више деце су знатно ређе и чине само 17,2% свих породица (464 са троје деце, 111 са четворо и 39 са петоро или више). Већина породица су брачни парови са децом (3.406), затим следе једнородитељске породице у којима је мајка носилац старатељства (1.030) и отац носилац старатељства (383). Ванбрачне заједнице чине мањи удео (273 породице), али ипак доприносе укупној структури породица.

Сличан образац је и у општини Ваљево. Од 16.496 породица са децом, већина (57,4% или 9.467) има једно дете, док 35,4% (5.837) има двоје деце. Само 7,1% породица има троје или више деце. Расподела по типу породице је такође слична као у Убу: највише је брачних парова (10.907), затим

⁷ <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/PDFE/G20234012.pdf>

следе једнородитељске породице у којима је мајка носилац старатељства (4.053) и отац носилац старатељства (1.107). Ванбрачне заједнице су нешто чешће у Ваљеву и укупно их има 429.

Према резултатима анкете, већина (63,29%) анкетираних домаћинстава (укључујући 61,82% мушких и 66,67% женских испитаника) изјавила је да нема малолетну децу (децу млађу од 18 година). Једно дете има 13,92% домаћинстава (12,73% мушких и 16,67% женских испитаника), док домаћинства са двоје малолетне деце чине још 13,92% узорка (14,54% мушких и 12,50% женских испитаника).

Домаћинства са троје, четворо и петоро малолетне деце су веома ретка и чине 3,8%, 2,53% и 1,27% узорка, респективно. Ниједно анкетирано домаћинство није имало шесторо или више малолетне деце. Ови резултати су у складу са претходним демографским закључцима који се односе на просечну старост и величину домаћинства. Један испитаник, чинећи 1,27% узорка (1,82% мушких испитаника), одбио је да да информацију.

Подаци из анкете показују значајну разлику у односу на резултате Пописа из 2022. године, који бележе породице са децом као посебну категорију, али не приказују директно број малолетне деце по домаћинству. Ипак, Попис указује да већина породица у Убу и Ваљеву има једно или двоје деце, што може обухватити и малолетну и пунолетну децу. Налаз анкете да скоро две трећине домаћинстава нема малолетну децу у складу је са старијом просечном старосну становништва и трендом одласка младих из руралних подручја.

Упркос томе, општи тренд је конзистентан: мале породице и мали број деце по домаћинству доминирају на подручју Пројекта, како у званичној статистици, тако и у примарном прикупљању података. Ово има значајне импликације за разумевање генерацијске динамике, расположивости радне снаге и дефинисање мера ублажавања утицаја Пројекта на друштвено-економске карактеристике подручја.

Просечан број запослених лица по домаћинству

Иако садржи информације о регистрованој запослености и незапослености по општинама и полу, званични подаци из Пописа не приказује број запослених лица по домаћинству. У недостатку упоредивих података из Пописа, у овом одељку се приказују налази анкетирања домаћинстава спроведеног за потребе Пројекта.

Према подацима из анкете, значајан проценат, 51,90% испитаника (укључујући 54,55% мушких и 45,83% женских испитаника) изјавио је да чланови њихових домаћинстава немају стално запослење и да искључиво зависе од пољопривредних активности. Ослоњеност на пољопривреду указује на економску рањивост ових домаћинстава, која се могу суочити са изазовима као што су флукуације на тржишту, климатски услови и ограничен приступ алтернативним изворима прихода.

Поред тога, само 18,99% анкетираних испитаника (16,36% мушких и 25,00% женских) навело је да њихова домаћинства имају једног члана са сигурним, сталним запослењем. Ово додатно потврђује тренд ограниченог учешћа радне снаге и наглашава значај индивидуалног запослења у породицама у којима пољопривреда није довољна да задовољи све потребе домаћинства.

Укупно 16,45% испитаника (16,36% мушких и 16,67% женских) изјавило је да њихова домаћинства имају два запослена члана, док је само 7,59% навело да три члана домаћинства имају сталан посао (7,27% мушких и 8,33% женских испитаника). Само 3,8% испитаника је навело да њихова домаћинства имају четири запослена члана (3,64% мушких и 4,17% женских испитаника). Ова структура указује да, иако неке породице могу постићи већу финансијску стабилност захваљујући већем броју запослених, оне и даље чине мањи део укупног узорка. Присуство више запослених у овим домаћинствима може представљати одређену заштиту од економских тешкоћа, али истиче потребу за свеобухватнијим стратегијама за отварање нових радних места у широј заједници. Један испитаник, чинећи 1,27% узорка (1,82% мушких испитаника), одбио је да да информацију.

Треба напоменути да чак и домаћинства у којима постоје чланови са сталним запослењем наглашавају да се ослањају на пољопривреду као допунски извор прихода. Неколико домаћинстава улаже плате од редовног запослења назад у пољопривреду, чиме пољопривреда постаје њихов примарни извор прихода иако су формално запослени на неодређено време.

Образовање

Према подацима националног Пописа, средње образовање је најчешће стечени ниво образовања - око 53,08% становништва старости 15 и више година завршило је средњу школу. Више или високо образовање има 22,44% становништва. Истовремено, 17,80% лица има завршено само основно образовање (осам година), а око 6,28% није завршило основну школу или нема никакво формално образовање.⁸

Када је реч о полу, жене имају нешто виши ниво образовања у односу на мушкарце: 24,03% жена старости 15 и више година има више или високо образовање, у поређењу са 20,73% мушкараца.

На регионалном нивоу, ниво образовања у региону Шумадије и Западне Србије, где се налазе општине Уб и Ваљево, упоредив је са националним просеком. Иако може бити нешто нижи у односу на велике урбане центре, општи трендови су слични. Тренутно нису доступни специфични подаци о образовању за појединачне општине обухваћене Пројектом.

Према статистичким подацима прикупљеним током прве фазе анкетирања, образовна структура локалног становништва је следећа: од 16.449 становника руралног подручја општине Уб, 475 (2,90%) је без икаквог формалног образовања, 2.324 (14,13%) има незавршено основно образовање, 4.980 (30,27%) је завршило основну школу, 7.688 (46,74%) има завршену средњу школу, 351 (2,13%) је завршило више школе, а 609 (3,7%) је стекло академско образовање. За 22 лица није познат образовни статус.

Што се тиче Ваљева, од 22.923 становника руралних подручја општине, 373 (1,63%) је без икаквог формалног образовања, 3.696 (16,13%) има незавршено основно образовање, 6.762 (29,5%) је завршило основну школу, 10.270 (44,8%) има завршену средњу школу, 624 (2,73%) је завршило вишу школу, а 1.150 (5,4%) је стекло академско образовање. За 48 (0,25%) лица није познат образовни статус. Може се са сигурношћу претпоставити да је образовна структура становника у свим насељима обухваћеним Пројектом у обе општине веома слична приказаној.

Према подацима Пописа, 49,37% испитаника (43,64% мушких и 62,50% женских) завршило је основну школу. Затим, 36,71% испитаника (45,45% мушких и 16,67% женских) завршило је средњу стручну школу. Овај податак указује на вредан сегмент становништва који поседује практичне вештине применљиве на тржишту рада. Стручно образовање може бити кључан пут до запослења, нарочито у секторима релевантним за локалну економију, укључујући пољопривреду и занатске делатности.

Подаци показују да је 7,60% испитаника (5,45% мушких и 12,50% женских) завршило гимназију или другу средњу школу. Овај низак проценат указује да се многи не одлучују за академско образовање, што може бити последица постојања препрека за наставак школовања или фокуса на ранији улазак на тржиште рада.

Додатно, само 1,27% испитаника (1,82% мушких) завршило је више образовање кроз стручне академске програме. Ово указује на ограничену заступљеност лица са вишим образовањем, што може ограничити могућност за привлачење послова или пројеката који захтевају специјализована знања у заједници.

На крају, 3,78% анкетираних лица нема формално образовање (1,82% мушких и 8,33% женских испитаника). Ову групу чине углавном старији испитаници који су одрасли пре него што је основно образовање постало обавезно. Ова група представља критичну област за интервенцију, јер недостатак образовања може озбиљно ограничити приступ могућностима за запослење и ресурсима. Један испитаник, чинећи 1,27% узорка (1,82% мушких испитаника), одбио је да да информацију.

⁸ <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234006.pdf>

Економска активност

Према статистичким подацима прикупљеним током прве фазе анкетирања, општина Уб, која се налази у Колубарском округу Србије, има разноврсну економску структуру која се превасходно ослања на пољопривреду. Плодне равнице и повољни климатски услови чине ово подручје идеалним за пољопривредну производњу, где су житарице попут пшенице и кукуруза основне културе. Поред тога, општина је позната по производњи разног воћа и поврћа, укључујући јабуке, шљиве и парадајз, који су значајни и за локалну потрошњу и за комерцијалну продају.

Од 25.780 становника који живе у општини Уб, 9.537 је радно способно, а 8.394 је запослено на различитим основама, док је 1.043 незапослено, што даје стопу незапослености од 10,94%, изнад републичког просека од 8,68%.

Сточарство такође има значајну улогу у економији, при чему се становници баве производњом говеда, свиња и живине. Ово доприноси локалној прехранбеној понуди и обезбеђује сировине за мале прерађивачке капацитете меса у оквиру општине.

Када је реч о индустрији, Уб има развијен мали и средњи производни сектор. Ово укључује предузећа која се баве прерадом хране, дрвета и текстила, користећи локалне пољопривредне производе и сировине. Посебно је у порасту индустрија намештаја, која користи потенцијал региона у обради дрвета.

Трговина и услуге су у експанзији у Убу, што одражава тренд повећане урбанизације и економске диверзификације. Локалне пијаце, продавнице и пружаоци услуга задовољавају потребе растућег броја становника, а истовремено привлаче купце из околних места. Општина настоји да унапреди малопродајни и услужни сектор паралелно са текућим инфраструктурним унапређењима, као што су реконструкција путева и боље опције јавног превоза, што је кључно за подршку економској активности и мобилности.

Поред тога, локалне власти се фокусирају на подстицање предузетништва и привлачење инвестиција ради даљег економског раста. Ово укључује иницијативе за подршку малим бизнисима и побољшање пословног окружења, што може довести до отварања нових радних места и побољшања квалитета живота становника.

У целини, општину Уб карактеришу пољопривредна основа, развијајући индустријски сектор и динамичан комерцијални пејзаж, уз напоре да се обезбеди одржив економски развој и повећа отпорност локалне економије у будућности.

Општина Ваљево је регион са разноврсном економијом која обједињује пољопривредни, индустријски и услужни сектор. Ова општина је позната по богатој историји и прелепим природним пределима, што доприноси и развоју туризма као новог сектора у локалној економији.

Од 82.169 становника који живе у општини Ваљево, 36.684 је радно способно, а 33.209 је запослено по различитим основама, док је 1.043 незапослено, што даје стопу незапослености од 10,94%, изнад републичког просека од 8,68%.

Пољопривреда има значајну улогу у економији Ваљева. Регион се одликује плодним земљиштем и повољном климом, што омогућава гајење различитих култура, укључујући житарице попут кукуруза и пшенице, као и воће и поврће. Активна пољопривредна производња учинила је Ваљево важним пољопривредним центром, са развијеном комерцијалном и пољопривредом која обезбеђује свакодневне потребе домаћинства. Сточарство је такође заступљено, при чему локални пољопривредници гаје говеда, овце и живину, што доприноси прехранбеној понуди и регионалној економији.

Поред пољопривреде, Ваљево има веома развијен индустријски сектор који је и даље значајан, упркос годинама опадања услед транзиције са самоуправног социјализма на слободно тржиште од краја 80-их година. Регион је традиционално повезан са текстилном индустријом, посебно у

производњи одеће и тканина. Постоје и погони за производњу намештаја, грађевинског материјала и машина, што обезбеђује радна места и доприноси укупном економском учинку општине. Ваљево има и развијен производни ланац у области наменске индустрије (производња оружја и муниције), што значајно доприноси локалној економији. Присуство малих и средњих предузећа је изражено, што подстиче иновације и подржава отварање нових радних места.

Сектор услуга у Ваљеву је у последњих неколико година забележио значајан раст, делом захваљујући урбаном развоју општине и порасту броја становника. Трговина на мало и локална комерцијална делатност су кључне компоненте, са бројним продавницама, пијацама и услужним делатностима које опслужују становнике и посетиоце. Локалне власти раде и на унапређењу туристичког сектора, ослањајући се на природне лепоте, историјске знаменитости и културно наслеђе Ваљева, са циљем да привуку већи број посетилаца у овај крај.

Према подацима из анкете, када је реч о радном статусу, већина анкетираних лица су samozапослени мали земљопоседници (пољопривредници), што чини 37,98% узорка (49,09% мушких и 12,50% женских испитаника), затим следе пензионери – 29,11% узорка (25,45% мушких и 37,50% женских испитаника), 15,19% је стално запослено (10,91% мушких и 25,00% женских испитаника), 6,33% је запослено на одређено време (7,27% мушких и 4,17% женских испитаника), 3,80% ради неформално (3,64% мушких и 4,17% женских испитаника), а 2,53% су samozапослени у приватном сектору (8,32% женских испитаника). У међувремену, 1,26% (4,17% женских испитаника) је домаћица и тренутно незапослена, а за 3,8% узорка (3,64% мушких и 4,17% женских испитаника) нема података.

Процењени просечни месечни приход домаћинства

Значајан проценат испитаника, 46,84% (40,00% мушких и 62,50% женских испитаника), одлучио је да не открије податке о приходима, што одражава очекивано неповерење испитаника у Србији према државним и недржавним институцијама и може утицати на транспарентност у економском извештавању.

Међу онима који су поделили податке о приходима, пољопривреда се издваја као доминантан извор егзистенције: 49,37% испитаника је навело пољопривреду као примарни извор прихода (52,73% мушких и 41,67% женских испитаника). Ово указује на снажну ослоњеност заједнице на пољопривреду, што је уско повезано са локалном економијом и културним навикама. Поред тога, 20,25% испитаника је навело пензију као главни извор прихода (20,00% мушких и 20,83% женских), док је 26,58% навело плату (25,45% мушких и 29,17% женских испитаника). Посебно је значајно да је половина оних који примају плату навела да се пољопривреда користи као неопходан додатни извор прихода, што указује на стратегију двоструких прихода ради економске стабилности. Додатно, 3,80% испитаника (1,82% мушких и 8,33% женских) изјавило је да се ослања на неформалне изворе прихода.

Расподела месечних прихода међу испитаницима који су дали податке показује разнолике економске околности. Мали проценат, 8,86% (5,45% мушких и 16,66% женских), изјавио је да зарађује мање од 50.000 РСД, што указује да нека домаћинства имају потешкоће у задовољавању основних потреба. Домаћинства са месечним приходом од 50.000 до 100.000 РСД чине 12,66% (14,55% мушких и 8,33% женских), док домаћинства са приходом од 150.000 до 200.000 РСД чине 11,39% испитаника (16,36% мушких). Виши нивои прихода, као што су 200.000 до 250.000 РСД, чине по 8,86% (10,91% мушких и 4,17% женских), док је више од 250.000 РСД пријавило само 2,53% испитаника (1,82% мушких и 4,17% женских).

Треба нагласити да у свим случајевима где је пољопривреда наведена као главни извор прихода, као и у већини случајева где је наведена као допунски извор, пријављени приходи могу значајно варирати из године у годину. Због слабе механизације и ослањања на традиционално пољопривредно знање, као и недостатка улагања у друге пољопривредне производне ресурсе, приноси варирају у зависности од све непредвидљивијих временских услова и других спољних фактора. Због тога се може десити да неко једне године заради 200.000 РСД, одлучи да следеће године уложи 300.000 РСД у проширење производње, да би затим све изгубио због изненадне суше и недостатка наводњавања.

Потреба за специјалном здравственом заштитом: Укупно 8,86% домаћинстава има чланове којима је потребна честа или специјална здравствена нега (самопроцена). Ово укључује 5,46% мушких и

16,67% женских испитаника. Кључни разлози за специјалну негу су старост, здравствено стање, а забележен је и један случај инвалидитета.

Брига о члановима ван домаћинства: Ниједан од РАР-ова није пријавио да брине о лицима која нису чланови домаћинства.

Имовина

Возила за свакодневни превоз: Већина РАР-ова, 81,01% њих, изјавила је да има возила која користи за свакодневне транспортне потребе, што указује на снажну ослоњеност на личну мобилност ради обављања посла, приступа пијацама и другим основним активностима (укључујући 83,64% мушких и 75,00% женских испитаника).

Већина возила је старија од 5 година. Укупно 25,32% возила је старо између 10 и 15 година (23,64% мушких и 29,17% женских испитаника), још 25,32% возила је старо између 15 и 20 година (32,73% мушких и 8,33% женских испитаника), док је 22,87% старије од 20 година (21,82% мушких и 25,00% женских испитаника). Ово указује на потенцијално мање поуздан превоз са већим трошковима одржавања. Само 7,59% возила је старо између 5 и 10 година (5,45% мушких и 12,50% женских испитаника).

С друге стране, 18,99% испитаника (16,36% мушких и 25,00% женских испитаника) нема возило и суочава се са значајним изазовима у погледу мобилности, што може утицати на њихов приступ могућностима за запослење, здравственој заштити и другим основним услугама. Чак је и приступ локалним продавницама прилично ограничен, јер су села у ствари групе разбацаних засеока, које међусобно повезују земљани или полупоплочани путеви са сеоским „центром“.

Пољопривредна возила и механизација: Укупно 18,99% испитаника (12,73% мушких и 33,33% женских) одбило је да да информације о својој пољопривредној механизацији и опреми. Велика већина (81,01% анкетираних, укључујући 87,27% мушких и 66,67% женских испитаника) изјавила је да поседује трактор, који је у 79,45% случајева (85,46% мушких и 66,67% женских испитаника) опремљен плугом. Међутим, чињеница да су сви трактори старији од 20 година и да је већина у лошем стању озбиљно ограничава пољопривредну продуктивност. Овако застарела механизација смањује оперативну ефикасност и повећава трошкове, што директно утиче на економску стабилност домаћинстава која се ослањају на пољопривреду.

Доступна опрема додатно указује на лоше стање пољопривредних средстава која РАР-ови поседују. Међу тракторима, 65,82% је опремљено сејалицама за сетву (72,73% мушких и 50,00% женских испитаника), а 51,90% има тањираче за припрему земљишта (56,36% мушких и 45,83% женских испитаника). Иако ова разноврсност алата омогућава обављање основних пољопривредних радова, ослањање на стару механизацију представља значајну препреку за ефикасну пољопривредну производњу.

Поред тога, 8,86% има балирке (10,91% мушких и 4,17% женских испитаника), 22,78% поседује прскалице за наводњавање (25,46% мушких и 25,00% женских испитаника), 32,91% има фрезе (32,73% мушких и 33,33% женских испитаника), а 18,99% косачице или тримере (23,63% мушких и 8,33% женских испитаника), што показује да постоји улагање у пољопривредне активности и процесе, иако је оно ограничено стањем опреме. Важно је истаћи да 22,78% домаћинстава поседује комбајне, који су кључни за ефикасну жетву већих површина (29,09% мушких и 8,33% женских испитаника).

Укратко, иако заједница показује солидну пољопривредну основу кроз власништво над тракторима и другом опремом, старост и лоше стање ове механизације представљају озбиљан изазов за пољопривредну производњу.

Пољопривредна пракса и системи за наводњавање: Пољопривредна производња у овом подручју је углавном малог обима и заснива се претежно на традиционалним методама. На питање о методама које користе и изворима знања о пољопривреди, 41,77% испитаника је навело да су знање стекли искључиво од родитеља или га и даље тако стичу (38,18% мушких и 50,00% женских испитаника). Укупно 8,86% испитаника је навело да знање стиче само од других малих земљопоседника, што указује на снажан осећај заједништва и сарадње међу локалним пољопривредницима (17,23% мушких

испитаника). Овај вид учења од колега игра важну улогу у размени практичних, локализованих пољопривредних техника и решења.

Само мали проценат, 2,53% анкетираних РАР-ова, навео је да као извор за проширење знања користи искључиво друштвене мреже, дигиталне или штампане медије (3,64% мушких испитаника). Значајан број РАР-ова (39,24%) користи све наведене изворе информација (38,18% мушких и 41,67% женских испитаника). У међувремену, 6 испитаника (7,60%) није дало податке, од којих двоје није ангажовано у пољопривредним активностима.

Наводњавање и извор воде: Огромна већина анкетираних РАР-ова, 89,87%, изјавила је да није упозната са аспектима наводњавања у оквиру Пројекта (89,09% мушких и 91,67% женских испитаника), док је 10,13% навело да је нешто чуло, али није сигурно шта Пројекат подразумева у вези са наводњавањем (10,91% мушких и 8,33% женских испитаника). Ипак, већина (67,09%) препознаје потенцијалну корист од прикључења на мрежу за наводњавање и изразила је интересовање за прикључење (74,55% мушких и 50,00% женских испитаника).

Анализа тренутних извора воде за наводњавање међу РАР-овима показује значајну ослоњеност на традиционалне методе:

- Значајних 68,35% испитаника тренутно користи бунаре као примарни извор воде за наводњавање (69,09% мушких и 66,67% женских испитаника). Ослоњеност на подземне воде истиче значај система бунара за локалну пољопривреду. Један од разлога за забринутост локалне заједнице је утицај Пројекта на стабилност нивоа подземних вода.
- 3,80% испитаника користи локалне водене површине за наводњавање (5,45% мушких испитаника).
- 10,12% наводи да воду за наводњавање допрема са друге локације користећи цистерне или друга средства, што указује на додатне логистичке изазове и трошкове (7,27% мушких и 16,67% женских испитаника).
- На крају, 17,72% испитаника изјављује да нема потребу за наводњавањем, што може одражавати или недостатак култура којима је потребно наводњавање или специфичне пољопривредне праксе које не зависе од управљања водом (18,18% мушких и 16,67% женских испитаника)

Одговори у вези са забринутостима око система за наводњавање истичу следеће:

- 27,85% испитаника изразило је забринутост у вези са ценом прикључка између својих парцела и система за наводњавање (30,91% мушких и 20,83% женских испитаника). Ово указује на распрострањену бригу о потенцијалном финансијском оптерећењу приликом прикључења на инфраструктуру за наводњавање.
- 18,99% испитаника је навело забринутост у вези са месечним трошковима коришћења система за наводњавање (20,00% мушких и 16,67% женских испитаника). Ово сугерише да, поред почетних трошкова прикључка, постоји бојазан у вези са дугорочном приступачношћу и одрживошћу коришћења ресурса за наводњавање.
- Мањи део, 2,53% испитаника, изразио је забринутост да би систем за наводњавање могао повећати цену земљишта, што одражава страх да би унапређење система могло негативно утицати на динамику тржишта земљишта (3,63% мушких испитаника).
- Укупно 5,06% испитаника је навело бригу о здравственој исправности воде која се користи у систему за наводњавање, што истиче значај безбедних и поузданих извора воде за пољопривреду и безбедност хране (7,27% мушких испитаника).
- 43,04% испитаника није изразило никакву забринутост у вези са системом за наводњавање, што указује да значајан део заједнице систем доживљава позитивно или је равнодушан према потенцијалним изазовима (34,55% мушких и 62,50% женских испитаника).

- У међувремену, 2,53% испитаника (3,64% мушких) није заинтересовано за прикључење на систем за наводњавање.

Сиромаштво и социјална неједнакост

Према јавно доступним подацима о сиромаштву и социјалној неједнакости за 2024.⁹ годину, релативна линија сиромаштва је постављена на просечних 35.606 РСД месечно за једночлано домаћинство, 64.091 РСД месечно за домаћинство са два одрасла и једним дететом млађим од 14 година, док је за четворочлано домаћинство са два одрасла и двоје деце млађе од 14 година износила 74.773 РСД.

Дефинисана као удео лица чији је еквивалентни расположиви приход испод постављене релативне линије сиромаштва (60% медијанског прихода), стопа ризика од сиромаштва у 2024. години износила је 19,7%. Подаци показују највећи ризик од сиромаштва код лица старијих од 65 година (23,6%), као и код домаћинстава која чини један одрасли од 65 и више година (36,9%).

Међу анкетираним домаћинствима, само један испитаник је пријавио приход испод наведених прагова - четворочлано домаћинство са месечним приходом испод 50.000 РСД, што износи до 12.500 РСД по члану домаћинства (женски испитаник).

Треба напоменути да, према српском законодавном оквиру, процена релативног ризика од сиромаштва није директно повезана са системом доделе социјалне помоћи, која се додељује на основу других критеријума, као што су приход и имовински цензус и број чланова домаћинства. Основни услов за остваривање права на социјалну помоћ је да појединац или породица има месечни приход нижи од износа социјалне помоћи, а исплата се врши по принципу допуне до тог износа. За 2025. годину износ социјалне помоћи је утврђен на 12.181 РСД по особи. Остали услови укључују да појединац или чланови домаћинства не поседују другу непокретну имовину осим стамбеног простора који задовољава њихове потребе (једна соба по члану домаћинства, односно две собе за лица која примају накнаду за туђу негу и помоћ) и земљиште до 0,5 хектара (за лица неспособна за рад и породице у којима су сви чланови неспособни за рад, овај лимит је један хектар), или да не поседују покретну имовину која би им, коришћењем или продајом, без угрожавања основних животних потреба, могла обезбедити средства у вредности шестоструког месечног износа социјалне помоћи. Током анкетања, ниједан испитаник није пријавио да прима социјалну помоћ.

На основу резултата десктоп анализе и анкете, могу се идентификовати групе РАР-ова које имају ограничен капацитет да апсорбују негативне утицаје пројекта и као такве се дефинишу као потенцијално рањиве групе међу РАР-овима: 1) домаћинства са старијим лицима; 2) једночлана домаћинства; 3) домаћинства на чијем је челу жена; 4) домаћинства са члановима са инвалидитетом; 5) лица испод линије сиромаштва.

Додатно анкетање (фаза 2 анкетања) биће спроведено током периода јавног увида у садржај Студије (ESIA), са посебном пажњом на идентификацију РАР-ова који би могли бити посебно погођени пројектом због своје рањивости. Овај документ биће ажуриран на основу информација прикупљених током друге фазе анкетања.

1.9 Процена утицаја и мере ублажавања (укључујући све фазе пројекта: припремну фазу, фазу изградње, фазу рада и фазу демонтаже)

Пројекат бране Памбуковица има потенцијал да значајно утиче на друштвени пејзаж околних заједница. Процена друштвених утицаја, која је усмерена на идентификацију, евалуацију и решавање друштвених утицаја повезаних са пројектом, разматра низ друштвених фактора, укључујући локалне изворе прихода, здравље и безбедност, као и кохезију заједнице. На основу почетних друштвено-економских података, процена издваја начине на који Пројекат може променити друштвену динамику и утицати на добробит становника. Кључне области фокуса укључују утицај на могућност запошљавања, потребу за расељавањем и експропријацијом земљишта, као и ефекат Пројекта на рањиве групе.

⁹ <https://www.eapn.eu/wp-content/uploads/2024/10/eapn-Poverty-Watch-Serbia-2024-6016.pdf>

Табела 8 - Табела процене утицаја

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Јачина утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мерем ублажавања	Резидуални утицај
Сметње током фазе изградње	Погоршање квалитета ваздуха и бука услед грађевинских радова	Локалне заједнице	Мали	Умерен	Мали	Применити мере за контролу прашине; редовно пратити квалитет ваздуха; користити машине са ниским емисијама; спроводити мере контроле буке; ограничити радно време; користити баријере и опрему за смањење буке; укључити заједницу у решавање притужби и применити мере ублажавања утицаја.	Занемарљив
Поремећај локалног пословања, пољопривреде и традиционалних извора прихода	Губитак земљишта доводи до промене традиционалних извора прихода (пољопривреда) и прилива новца на локално тржиште (кроз накнаде, запошљавање, потрошњу радне снаге) и могућности за обуку и преквалификацију	Локалне заједнице	Мали	Умерен	Мали	Применити програме обуке и преквалификације прилагођене погођеном становништву. Обезбедити финансијску подршку и микрофинансирање за покретање нових бизниса. Креирати могућности запошљавања у оквиру пројекта, са приоритетом за погођене особе. Развити план за подршку преласку на алтернативне изворе прихода, попут агробизниса.	Занемарљив
Расељавање	Потенцијално економско расељавање (без физичког расељавања према тренутним подацима). Губитак прихода због немогућности наставка пољопривредне производње, губитак пашњака.	РАР-ови под директним утицајем експропријације	Велики	Умерен	Велики	Размотрити алтернативна пројектна решења како би се спречио утицај на једну стамбену кућу. Припремити LRP за ублажавање утицаја на егзистенцију ПАП-ова у зони потапања (фаза 1). Обезбедити обуке и преквалификације; подржати агробизнис и развој малих предузећа; приоритетно запошљавање локалног становништва; финансијске и	Мали

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Јачина утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мерем ублажавања	Резидуални утицај
						саветодавне услуге за прелазак на нове изворе прихода.	
Губитак приступа пољопривредном земљишту, путевима и приобалној зони.	Радови могу пореметити приступ њивама, изворима за наводњавање или сеоским путевима	Пољопривредници, Локалне заједнице	Мали	Умерен	Умерен	Обезбедити алтернативне приступне руте; јасно обележити радне зоне; обезбедити привремене стазе или прелазе; консултовати заједницу о најбољим алтернативама; унапред комуницирати ограничења. Успоставити GRM за пријаву питања и жалби. Вратити јавну инфраструктуру у првобитно стање где је могуће.	Занемарљив
Утицај на рањива домаћинства	Старија лица, жене носиоци домаћинства или сиромашна домаћинства могу имати више потешкоћа у прилагођавању променама или укључивању у Пројекат	Рањиве групе	Мали	Умерен	Умерен	Прикупити додатне податке кроз циљане анкете и фокус групе, и укључити налазе у LRP; пружити циљану подршку; приоритетан приступ накнадама, запослењу и информацијама.	Занемарљив до мали
Недостатак информација или искљученост из процеса везаних за Пројекат	Старији и слабо образовани могу бити искључени због комуникационих баријера	Старији, лица са ниским нивоом писмености	Мали	Умерен	Мали	Спровести консултације, информисати РАР-ове (посебно старије и слабо образоване) унапред о датумима и локацијама; по потреби организовати помоћ за приступ локацијама, делити једноставне и визуелне материјале; обезбедити контакт за GRM; укључити посреднике из заједнице по потреби	Занемарљив
Ограничена информисаност о систему за наводњавање и	Многи пољопривредници нису упознати са детаљима или су забринуте због цене; ризик од пада нивоа	Пољопривредници, чланови заједнице укључени / заинтересовани за	Мали	Умерен	Умерен	Спровести кампању информисања о наводњавању; разјаснити тарифну структуру; размотрити могућност фазног или субвенционисаног прикључења.	Занемарљив

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Јачина утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мерем ублажавања	Резидуални утицај
брига о трошковима	подземних вода (многи локални пољопривредници користе бунаре као примаран извор воде за наводњавање)	пољопривредне активности				Размотрити увођење партиципативног мониторинга бунара као меру ублажавања негативних утицаја и/или унапређења.	
Позитиван утицај: Завршетак пројекта	Основне функције пројекта су заштита од поплава, наводњавање, одржавање еколошког протока и задржавање наноса у фази 1, и систем за наводњавање у фази 2. Побољшање животног стандарда становника, укључујући повећање прихода и продуктивности	Шира заједница	Високи	Високи	Велики	Подручја која добијају воду за наводњавање помоћи ће локалним заједницама у одржавању производње хране и снабдевању ширег региона. Пољопривредницима ће бити омогућена подршка и приступ државним и аграрним програмима (нпр.IPARD)	Позитиван
Потитиван утицај: Завршетак пројекта	Повећање туризма и рекреативних активности. Унапређење одређених путева, неопходних за изградњу и одржавање бране, такође ће допринети бољој саобраћајној и путној мрежи у том подручју. Брана ће такође утицати на ублажавање микро-климатских услова у непосредној околини, повећањем влаге и/или ефекта хлађења, што ће допринети већем	Локалне заједнице	Мали	Мали	Мали	Није применљиво	Позитиван

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Јачина утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мерем ублажавања	Резидуални утицај
	комфору становника и посетилаца.						
Позитиван утицај: Пораст прихода током фазе изградње	Очекује се повећање прихода од издавања смештаја радницима, угоститељства, транспорта, одржавања опреме, продаје робе и материјала	Локалне заједнице	Мали	Умерен	Мали	Није применљиво	Позитиван
Позитиван утицај: Пораст вредности некретнина у низводним насељима	Заједнице низводно од пројекта могу имати корист од повећања вредности некретнина услед заштите од поплава (фаза 1) и система за наводњавање (фаза 2)	Шира заједница	Мали	Умерен	Мали		Позитиван

2. Рад и услови рада

2.1 Увод и сврха

Ово поглавље садржи преглед потенцијалних утицаја пројекта на радну снагу, како са аспекта додатних користи од стварања привремених и сталних радних места за локалне заједнице, тако и са аспекта могућих утицаја прилива спољне радне снаге на локалне заједнице. Разматрају се и ризици у вези са управљањем радном снагом и радним условима, посебно током фазе изградње, као и наредни кораци у оквиру предложених мера ублажавања.

2.2 Законодавство и стандарди

Ово поглавље даје преглед националних и међународних закона и прописа релевантних за предложени пројекат. Избор закона и прописа наведених у овом поглављу извршен је на основу величине, природе и договореног обима процене утицаја Пројекта на животну средину и друштво.

2.2.1 Национално законодавство

У наставку је дат избор главних националних закона релевантних за управљање радном снагом у Србији, који ће бити разматрани у оквиру овог задатка:

- Закон о раду (Службени гласник РС бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017, 113/2017, 95/2018)
- Закон о безбедности и здрављу на раду (Службени гласник РС, бр. 35/2023)
- Закон о забрани дискриминације (Службени гласник РС, бр. 22/2009 и 52/2021)
- Закон о родној равноправности (Службени гласник РС бр. 52/2021)
- Закон о спречавању злостављања на раду (Службени гласник РС бр. 36/10)
- Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом (Службени гласник РС бр. 33/2006, 13/2016)
- Закон о облигационим односима (Службени гласник РС, бр. 29/78, 38/85, 45/89, 57/89, 31/93, 1/2003, 18/2020)
- Закон о мирном решавању радних спорова (Службени гласник РС бр. 125/2004, 104/2009, 50/2018)

Такође, наведени су и прописи који представљају шири правни оквир у Србији и садрже елементе управљања радном снагом и планирања релевантне за појединачне пројекте:

- Закон о планском систему Републике Србије (Службени гласник РС, бр. 30/2018)
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину (Службени гласник РС, бр. 94/2024)
- Закон о процени утицаја на животну средину (Службени гласник РС, бр. 94/2024)
- Закон о планирању и изградњи (Службени гласник РС, бр. 72/2009, 81/2009, 64/2010, 24/2011, 121/2012, 42/2013, 50/2013, 98/2013, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019, 9/2020, 52/2021 и 62/2023)
- Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржини појединих докумената јавних политика (Службени гласник РС, бр. 20/2025)
- Правилник о садржини, начину и поступку израде просторних и урбанистичких планова (Службени гласник РС, бр. 32/2019 и 47/2025)

- Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину (Службени гласник РС, бр. 69/05)

Документ	Опис
Закон о раду („Службени гласник РС”, бр. 24/2005, 61/2005, 21/2013, 75/2014, 13/2017, 113/2017 и 95/2018) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2005/24/1/reg	Овај закон уређује права, обавезе и одговорности које произилазе из радног односа или рада.
Закон о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС”, бр. 35/2023) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2023/35/2	Овај закон уређује унапређење и спровођење мера безбедности и здравља на раду за лица која учествују у радним процесима, као и за лица која се налазе у радној средини, ради спречавања повреда на раду, професионалних болести и болести у вези са радом.
Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС”, бр. 22/2009 и 52/2021) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2009/22/1/reg	Овај закон уређује општу забрану дискриминације, облике и случајеве дискриминације, као и поступке заштите од дискриминације.
Закон о родној равноправности („Службени гласник РС”, бр. 52/2021) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2021/52/3/reg	Овај закон уређује појам, значај и мере политика за постизање и унапређење родне равноправности, врсте планских докумената у области родне равноправности и начин извештавања о њиховој примени, институционални оквир, надзор над применом закона и друга питања од значаја за постизање и унапређење родне равноправности.
Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом („Службени гласник РС”, бр. 33/2006, 13/2016) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2006/33/1/reg	Овај закон уређује општи режим забране дискриминације на основу инвалидитета, посебне случајеве дискриминације особа са инвалидитетом, поступак заштите и мере за промоцију једнакости и социјалне инклузије особа са инвалидитетом.
Закон о облигационим односима („Службени гласник РС”, бр. 29/78, 38/85, 45/89, 57/89, 31/93, 1/2003, 18/2020) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/slsfrj/skupstina/zakon/1978/29/1/reg	Овај закон уређује обавезноправне односе који настају из уговора, деликата, неоснованог обogaћења, неовлашћеног управљања, једностранних изјава воље и других чињеница предвиђених законом.
Закон о мирном решавању радних спорова („Службени гласник РС”, бр. 125/2004, 104/2009, 50/2018) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2004/125/6/reg	Овај закон уређује начин и поступак мирног решавања колективних и индивидуалних радних спорова, избор, права и обавезе посредника и арбитра, као и друга питања од значаја за мирно решавање радних спорова.
Закон о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 30/2018)	Овај закон уређује плански систем Републике Србије, укључујући управљање системом јавних политика и средњорочно планирање, врсте и садржину планских докумената, поступак доношења и

Документ	Опис
https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2018/30/1/reg	спровођења јавних политика, обавезу извештавања и анализу ефеката прописа.
Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 94/2024)) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2024/94/28/reg	Овај закон уређује услове, методе и поступке процене утицаја појединих планова и програма на животну средину (стратешка процена), са циљем заштите животне средине и промоције одрживог развоја.
Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/2004 и 36/2009) https://pravno-informacioni-sistem.rs/viewAct/f80f0a5d-e212-4bb3-9efc-7eeee2786437	Овај закон уређује услове, начин и поступак процене утицаја појединих планова, програма и пројеката на животну средину, као и обим и садржину просторне, урбанистичке и техничке документације.
Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/2009, 81/2009, 64/2010, 24/2011, 121/2012, 42/2013, 50/2013, 98/2013, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019, 9/2020, 52/2021 и 62/2023) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2009/72/11/reg	Овим законом уређују се услови и начин просторног планирања, уређивања и коришћења грађевинског земљишта и објеката, надзор над применом одредаба овог закона и инспекцијски надзор, као и друга важна питања у вези са просторним планирањем, уређивањем и коришћењем грађевинског земљишта и објеката. Такође треба напоменути да, у складу са чланом 134а овог закона, инвеститор који улаже у изградњу линеарних инфраструктурних објеката од посебног значаја за Републику Србију дужан је да власнику стамбеног објекта изграђеног пре доношења просторног плана којим се земљиште одређује као јавно добро, обезбеди други одговарајући стамбени објекат или стан без обзира на то да ли је покренут поступак легализације тог објекта или му исплати новчану накнаду у износу неопходном за обезбеђивање другог одговарајућег стамбеног објекта или стана.
Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржини појединих докумената јавних политика („Службени гласник РС”, бр. 20/2025) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2025/20/5/reg	Ова уредба детаљно прописује методологију управљања јавним политикама, посебно обим, поступак и контролу анализе ефеката током израде докумената јавних политика, као и анализу ефеката након њиховог усвајања. Укључује поступке за спровођење консултација и јавних расправа о документима јавних политика, садржину и форму докумената јавних политика, елементе анализе ефеката усвојених докумената, начин извештавања о резултатима спровођења јавних политика, начин процене ефеката јавних политика и области планирања и спровођења јавних политика.
Правилник о садржини, начину и поступку израде просторних и урбанистичких планова („Службени гласник РС”, бр. 32/2019 и 47/2025)	Овај правилник детаљно прописује садржину, начин и поступак израде просторних и урбанистичких планских докумената.

Документ	Опис
https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2019/32/2/reg	
Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 69/05) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2005/69/6/reg	Овај правилник детаљно прописује садржину захтева за одлучивање о потреби процене утицаја и садржину захтева за одређивање обима и садржине студије о процени утицаја на животну средину.

2.2.2 EBRD Захтеви

EBRD Услови за реализацију (PR) релевантни за рад и радне услове су:

- PR1 – Процена и управљање утицајима везаним за заштиту животне средине и друштва
- PR2 – Радни односи и услови рада
- PR4 – Здравље, безбедност и сигурност
- PR10 – Објављивање података и ангажовање заинтересованих страна

2.2.3 Регионални и глобални стандарди и захтеви

У оквиру процене пројекта биће узети у обзир следећи регионални и глобални стандарди и захтеви:

- Уредба (ЕУ) 2020/852 (Таксономија) о успостављању оквира за олакшавање одрживих инвестиција, укључујући датум ступања на снагу и њене имплементационе и делегиране акте;
- Националне обавезе по међународном праву (укључујући Еспоо конвенцију);
- Основне конвенције Међународне организације рада (ILO), транспоноване у национално законодавство;
- Водичи Светске банке за заштиту животне средине, здравље и безбедност (EHS Guidelines);
- Методологија EBRD за усклађеност са Париским споразумом;
- Директива ЕУ о радном времену 2003/88/ЕС Европског парламента и Савета од 4. новембра 2003. године о одређеним аспектима организације радног времена;
- Директива о раду на одређено време (1999) – Директива Савета 1999/70/ЕС од 28. јуна 1999. године о оквирном споразуму о раду на одређено време;
- Директива о раду са скраћеним радним временом (1997) – Директива Савета 97/81/ЕС од 15. децембра 1997. године о оквирном споразуму о раду са скраћеним радним временом;
- Директива о привременим радницима преко агенција (2008) – Директива 2008/104/ЕС Европског парламента и Савета од 19. новембра 2008. године о привременом раду преко агенција;
- Директива о транспарентним и предвидивим радним условима (2019) – Директива (ЕУ) 2019/1152 Европског парламента и Савета од 20. јуна 2019. године о транспарентним и предвидивим радним условима у Европској унији;
- Директива о равнотежи између пословног и приватног живота (2019) – Директива (ЕУ) 2019/1158 Европског парламента и Савета од 20. јуна 2019. године о равнотежи између пословног и приватног живота за родитеље и неговатеље и укидању Директиве Савета 2010/18/ЕУ;

- Уредба (ЕУ) 2024/3015 Европског парламента и Савета од 27. новембра 2024. године о забрани производа направљених принудним радом на тржишту Уније и изменама Директиве (ЕУ) 2019/1937;
- Директива 2006/54/ЕС о једнаком третману мушкараца и жена у системима социјалног осигурања у области рада;
- Директива 2000/43/ЕС против дискриминације на основу расе и етничког порекла;
- Директива 2000/78/ЕС против дискриминације на раду на основу религије или уверења, инвалидитета, старости или сексуалне оријентације;
- Директива 2004/113/ЕС о једнаком третману мушкараца и жена у приступу и пружању добара и услуга.

2.3 Методологија

Процена утицаја је спроведена на основу доступних докумената, укључујући Студију о процени утицаја на животну средину (EIA), Пројекат за грађевинску дозволу и релевантну планску документацију, као и на основу карактеристика самог Пројекта и подручја имплементације. Процена се ослањала на анализу секундарних извора података, укључујући пројектну документацију, јавно доступне информације о локалном и регионалном тржишту рада, као и важеће законодавство и стандарде релевантне за управљање радном снагом. Процена је спроведена у складу са општом методологијом за Студију (ESIA), како је представљено у Књизи 1 – Увод.

Утицаји су процењивани за фазу изградње, фазу рада и фазу демонтаже, док се утицаји управљања радном снагом током припремне фазе сматрају занемарљивим. Утицаји који се односе на фазу изградње и фазу демонтаже сматрају се веома сличним, са главним разликама у структури или стручности потребне радне снаге. Процена утицаја за фазу изградње и фазу демонтаже обухвата разматрање директних и индиректних потреба за радном снагом, односно процену обима и структуре радне снаге за грађевинске активности, као и укупну потражњу за радном снагом за пратеће услуге.

Налази процене утицаја ће послужити као основа за дефинисање мера ублажавања и идентификацију преосталих негативних утицаја тамо где пуна ублажавања нису могућа.

2.4 Претпоставке и ограничења (ако је применљиво)

Потребе за радном снагом су процењене коришћењем сличних пројеката брана као референтних примера, јер тренутно не постоји развијен план радне снаге за овај пројекат.

Претпоставке су направљене и у вези са стратегијом потенцијалних извођача радова у погледу ангажовања радне снаге - у последњих неколико година, због ограничене доступности квалификованих радника у Србији и великог броја текућих пројеката, није неуобичајено да извођачи допуњују радну снагу мигрантским и страним радницима и обезбеђују им смештај на локалном нивоу.

2.5 Почетно стање

За процену тржишта рада за Пројекат, разматрали смо општине које су директно под утицајем Пројектоа Уб, Ваљево и Коцељева за фазу 1 и Обреновац за фазу 2, као и две суседне општине, Лајковац и Лазаревац. Преглед становништва релевантног за тржиште рада дат је у Табели 9 испод.¹⁰

Табела 9 - Структура радне снаге

	Популација	Пол	Структура радне снаге	Запосленост
	а			

¹⁰ Републички завод за статистику, Статистичко саопштење, Регистрована запосленост. Доступно на: <https://stat.gov.rs/en-us/vesti/statisticalrelease/?p=13716>

Уб	25,780	13,022	12,758	15,539	10,241	8,333	54%
Ваљево	82,169	39,915	42,254	49,960	32,209	31,765	64%
Коцељева	11,148	5,766	5,382	6,799	4,349	3,551	52%
Обреновац	68,882	33,816	35,066	41,839	27,043	27,049	65%
Лајковац	13,825	6,954	6,871	8,286	5,539	4,958	60%
Лазаревац	55,146	26,941	28,205	33,965	21,181	24,025	71%
Укупно	256,950	126,414	211,678	156,388	100,562	99,681	-

Горња табела указује на то да локално тржиште рада може обезбедити довољан број радника за потребе Пројекта, међутим, даља анализа показује да расположива радна снага можда није одговарајућа за подршку захтевима Пројекта. Већина расположиве радне снаге нема одговарајуће вештине или искуство неопходно за реализацију пројекта изградње бране.

У свим овим општинама, грађевински сектор је под утицајем националних трендова, укључујући улагања у инфраструктуру и стамбене пројекте. Влада Србије активно подржава овај сектор путем субвенција и кредита, са циљем подстицања економског развоја. Ипак, изазови као што су недостатак радне снаге и финансијска ограничења утичу на укупни раст и стабилност сектора. Грађевински сектор у Убу бележи сталну потражњу за квалификованим радницима, што је последица текућих инфраструктурних пројеката и стамбене изградње. Овај сектор остаје значајан извор запослења на локалном нивоу, са бројним пројектима усмереним на унапређење саобраћаја и стамбених капацитета. Грађевински сектор у Ваљеву карактерише мешавина стамбених, комерцијалних и инфраструктурних пројеката. Општина је забележила раст грађевинских активности, а потражња за радницима у грађевинарству је и даље велика, посебно за квалификовану радну снагу у области грађевинског инжењерства и високоградње.

На локалном нивоу, са фокусом на катастарске општине директно погођене пројектом, резултати истраживања у овим општинама показују да је запосленост углавном везана за пољопривреду, при чему је 49,36% испитаника навело да њихова домаћинства зависе од пољопривреде као главног извора прихода (укључујући 52,73% мушкараца и 41,67% жена), док је још 11,39% навело пољопривреду као други највећи извор прихода у домаћинству (део оних који су тренутно запослени или пензионери). Ниво формалног образовања је углавном низак, претежно на нивоу основне школе и средњих стручних школа.

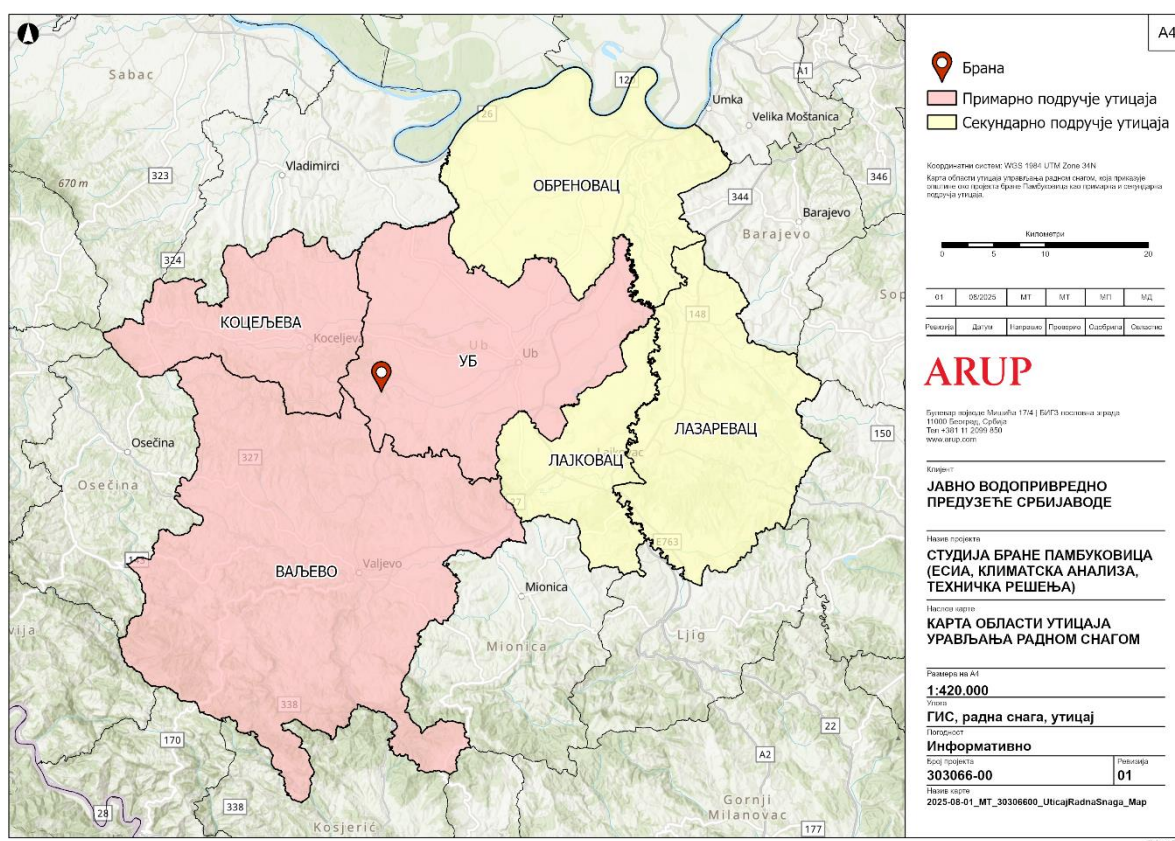
Табела 10 - Извори прихода међу анкетиранима (који су запослени и дали одговор)

Извор прихода	Процент испитаника	Процент свих мушких испитаника	Процент свих женских испитаника
Пољопривреда	37.98%	49.09%	12.50%
Пензије	29.11%	25.45%	37.50%
Стално запослење	15.19%	10.91%	25.00%

Извор прихода	Процент испитаника	Процент свих мушких испитаника	Процент свих женских испитаника
Привремено запослење	6.33%	7.27%	4.17%
Неформални извори прихода	3.80%	3.64%	4.17%
Самозапослени у приватном сектору	2.53%	0%	8.33%

2.6 Рецептори и зона утицаја

Очекује се да ће највећи удео локалне радне снаге која испуњава услове за рад на Пројекту бити ангажована из општина које су истакнуте на мапи испод. Примарно подручје утицаја обухвата три општине које су директно погођене Пројектом, док секундарно подручје чине суседне општине које се налазе на разумном растојању, односно оном које омогућава свакодневно путовање на посао. Секундарне општине имају већи удео квалификованих радника у поређењу са општинама у примарном подручју утицаја.

Слика 6 - Зона утицаја – рад

2.7 Активности на пројекту и идентификација утицаја

2.7.1 Припремна фаза

Током припремне фазе, потребе за радном снагом су ограничене на активности пројектовања и премеравања, које вероватно неће значајно утицати на локално тржиште рада.

2.7.2 Фаза изградње

За инфраструктурни пројекат као што је брана, структура радне снаге обухвата неколико категорија:

- Квалификована радна снага као што су грађевински инжењери, менаџери изградње и геометри, специјализовани радници и оператери машина
- Неквалификована радна снага укључујући грађевинске раднике/помоћне раднике за послове као што су ископавање, изливање бетона и монтажа
- Специјализоване улоге као што су хидролози и геолози, стручњаци за заштиту животне средине, стручњаци за безбедност брана итд.
- Помоћне услуге као што су логистика и ланац снабдевања
- Инспектори безбедности: За одржавање стандарда и протокола безбедности на градилишту.

Локална радна снага у овим општинама би вероватно била допуњена радницима из других региона због специјализоване природе изградње бране. Ипак, локалне могућности запошљавања би биле значајне, нарочито за неквалификовану радну снагу и помоћне услуге. Поред тога, постојала би потреба за програмима обуке ради унапређења вештина локалних радника, посебно у областима као што су руковање машинама и безбедносни протоколи.

Овакви пројекти обично повећавају стопу запослености и подстичу економску активност у региону, пружајући дугорочне користи и након завршетка изградње.

Процењене потребе за радном снагом

Током целог животног циклуса фазе изградње пројекта, укупан број радника се процењује на између 500 и 700 појединаца, узимајући у обзир смену радника и различите фазе пројекта. Ови радници неће бити ангажовани на пројекту све време, а у периоду највеће активности, који се највероватније очекује у другој години изградње, на градилишту ће бити ангажовано 350–400 радника истовремено. На основу процене локалне радне снаге, структура радне снаге би могла бити:

- 50–60% потенцијално локална радна снага (ако је обучена или доквалификована)
- 40–50% спољни квалификовани радници (посебно за техничке/машинске послове)

Табела 11 - Процењена радна снага током фазе изградње

Фаза	Трајање	Процењени број радника	Main skills needed
Припрема локације и приступни путеви	6–9 месеци	100-150	Оператери тешке механизације, општи радници, грађевински радови
Преусмеравање реке, припрема темеља	6–9 месеци	150-200	Земљани радови, конструкцијски челик, рад са бетоном
Главна изградња насипа	12–18 месеци	300–400 (врхунац)	Радови на земљишту, сабијање, премеравање, контрола квалитета
Преливник, улазни и излазни објекти	12 месеци	150-200	Квалификовани грађевински радници, стручњаци за челик/бетон
Електромеханичка инсталација	6 месеци	50–100	Техничари, електро и машински инжењери

Фаза	Трајање	Процењени број радника	Main skills needed
Уређење, тестирање, примопредаја	6 месеци	50–80	Помоћни радници, мониторинг животне средине

Поред тога, пројекат би имао и секундарне користи, са повећаном потражњом у пратећим секторима као што су транспорт, малопродаја, одржавање, угоститељство и смештај.

Идентификовани утицаји током фазе изградње укључују:

Повећана потражња за радном снагом – Фаза изградње ће вероватно довести до пораста потражње за квалификованим и неквалификованим радницима, посебно у области грађевинског инжењерства, руковања тешком механизацијом, логистике и пратећих услуга. Ово може привремено смањити локалну незапосленост и пружити могућности за запошљавање радника у грађевинарству, транспорту, обезбеђењу, угоститељству и смештају.

Досељавање радника – Уколико локална радна снага не може да задовољи потражњу, радници из других региона могу привремено мигрирати, што потенцијално повећава притисак на смештај и локалну инфраструктуру. Ово може довести и до јачања економских могућности локалног становништва (приходи од издавања, нова радна места у услугама), али и до појачаних друштвених изазова (интеграција, привремено повећање броја становника, додатно оптерећење јавних служби).

Могућности за обуку и унапређење вештина – Могућа су улагања у обуку локалних радника, посебно у сарадњи са стручним школама у Ваљеву или оближњим градовима. Ово може довести до дугорочног побољшања квалификација радне снаге.

2.7.3 Фаза рада

Ова фаза вероватно неће имати значајан утицај на тржиште рада. Процењује се да ће током ове фазе бити потребно 10–20 радника са пуним радним временом, ангажованих на пословима рада бране, одржавања, поштовања еколошких стандарда и обезбеђења.

Међутим, ова фаза ће вероватно имати већи утицај на укупну способност власника земљишта, које је експроприсано за потребе бране и акумулације, да одрже пољопривредну производњу.

Идентификовани утицаји током фазе рада укључују:

Сталне могућности запослења – Након пуштања у рад, брана ће створити мањи број сталних радних места у одржавању, управљању акумулацијом, мониторингу животне средине и административним пословима. Могућности се могу појавити и за локалне извођаче у текућем одржавању и сервисима.

Промене у пољопривреди и коришћењу земљишта – Због потапања пољопривредног земљишта или ограниченог приступа услед акумулације, нека домаћинства могу изгубити пољопривредне послове или бити приморана да се преусмере на друге секторе запослења.

Подстицај сродним секторима – Побољшано управљање водама ће користити пољопривреди низводно, стварајући нова радна места у пољопривреди са интензивним наводњавањем или рибарству. Може доћи и до повећаног интересовања за туризам или рекреацију око акумулације, што би довело до запошљавања у угоститељству, вођењу туриста или сектору слободних активности.

2.7.4 Фаза демонтаже

Активности у фази демонтаже подразумевају санацију локације, укључујући уклањање привремених објеката и враћање у првобитно стање површина које су коришћене за градилишне објекте. Ове активности могу створити потражњу за локалном радном снагом, како за квалификоване, тако и за неквалификоване раднике, у оквиру радова на рушењу и управљању отпадом. Потребне за радном

снагом у великој мери зависе од усвојеног временског оквира за фазу демонтаже, који у овој фази пројекта још увек није познат.

2.8 Процена утицаја и мере ублажавања (укључујући све фазе пројекта: припремна фаза, изградња, фаза рада, фаза демонтаже)

Српско национално законодавство о раду је у великој мери усклађено са EBRD PR2. Ризици повезани са пројектом су претежно идентификовани за фазу изградње и везани су за прилив радне снаге и управљање радом и радним условима.

Пројекат ће створити одређене могућности за запошљавање током изградње, са циљем максималног ангажовања локалне радне снаге, где год је то могуће. Користи на локалном нивоу ће се осетити и кроз стварање индиректних радних места, која настају као резултат набавке добара и услуга за потребе Пројекта. Примена мера добре праксе може додатно повећати ове користи за локално становништво.

Током фазе рада, могућности за запошљавање повезане са Пројектом у овим областима биће занемарљиве.

2.8.1 Фаза изградње

Квалификована и полуквалификована радна снага ће највероватније бити ангажована на националном и/или међународном нивоу, док ће неквалификована радна снага углавном долазити из локалне средине, у зависности од расположивости радника. Приоритет ће бити дат становницима заједница у близини локације Пројекта, иако је расположива радна снага у овим областима вероватно ограничена, због старосне структуре и нивоа квалификација локалног становништва.

Национално законодавство Републике Србије у области рада је уопштено усклађено са EBRD Условима за реализацију 2 (PR2); међутим, и даље постоје одређене разлике и слабости у примени. Иако правни оквир покрива већину основних захтева, поштовање прописа је често ограничено због недовољног надзора и слабих механизма спровођења. Инспекција рада не врши надзор над применом закона на самом градилишту, већ спроводи контроле углавном по пријави неправилности. Идентификоване празнине укључују: (i) недостатак писаних уговора за сезонске раднике ангажоване на мање од 120 дана; (ii) одсуство законске дефиниције принудног рада; (iii) ограничења у формирању синдиката; (iv) ограничене одредбе против злостављања и узнемиравања; (v) слабе одредбе о колективним отпуштањима; и (vi) одсуство механизма заштите за стране упућене раднике.

Ризици повезани са деčјим радом су занемарљиви. Заштита у оквиру закона је веома јака, а локална култура не подржава окружења у којима би деčји рад могао бити злоупотребљен.

Извођач радова још увек није изабран, међутим, због ограничених капацитета на тржишту радне снаге у припремној фази у Србији, очекује се да ће радну снагу извођача чинити значајан број међународних радника. Иако српско законодавство даје међународним радницима и мигрантима иста законска права и заштиту у складу са Законом о раду као и држављанима Србије, забележени су случајеви непоштовања, посебно код страних извођача, као и докази о злоупотребама и принудном раду. Посебну забринутост изазива принудни рад, кршење права у погледу зарада, лоши радни и животни услови, као и недостатак ефикасних правних механизма за заштиту. Посебно је важно напоменути да је забележено да неки страни радници нису обухваћени Законом о раду нити националним инспекцијама рада, већ се на њих примењују једино правила о безбедности и здрављу на раду (Европска комисија, 2022). Узимајући у обзир ове ризике, процењује се да утицаји на међународну радну снагу имају велики интензитет и високу осетљивост прималаца утицаја.

Користи од запослења ће се углавном осетити код локалних радника и њихових домаћинстава. Краткорочна природа запослења (ограничена на фазу изградње) додатно умањује значај утицаја. На основу искуства са сличним пројектима у Србији и другим регионима, као и природе радова, очекује се да ће учешће жена у грађевинској радној снази бити минимално, углавном у пратећим улогама као

што су администрација, кетеринг и угоститељство. Учешће у квалификованој радној снази (инжењеринг и консултанти) вероватније омогућава родно уравнотеженије радно окружење.

С обзиром на значај могућности запошљавања за локално становништво, осетљивост локалне популације на овај аспект оцењује се као средња. Иако је број корисника релативно мали, а трајање запослења ограничено на фазу изградње, утицај на домаћинства која учествују може бити значајан. Стога се користи од директног запошљавања процењују као средње, са позитивним резидуалним утицајем који може трајати и након припремне фазе, кроз унапређене вештине, приходе и искуство.

Индиректно запослење ће проистећи из набавке добара и услуга за потребе пројекта, као и из потрошње запослених у локалним заједницама. Досадашње искуство са великим инфраструктурним пројектима у Србији и другим земљама показује да запошљавање радника који нису локални и повећана потрошња локалних радника доносе користи локалним заједницама, посебно кроз потрошњу у локалним продавницама, баровима, ресторанима и код пружалаца смештаја.

Осетљивост локалне популације остаје средња, с обзиром на значај било какве економске активности у региону. Стога се користи од индиректног запослења процењују као мање значајне, са занемарљивим преосталим утицајем након завршетка фазе изградње.

Сви извођачи радова и локални добављачи ће бити у обавези да поштују Закон о раду Републике Србије и другу релевантну радну регулативу. Имајући у виду разлике идентификоване у законским дефиницијама и спровођењу поменуте у тексту изнад, а како би била гарантована усклађеност са EBRD PR2, биће спроведене додатне мере, као што су:

- Израда плана управљања радном снагом са стратегијом за локално запошљавање, који укључује:
  - Процену капацитета локалног тржишта рада у односу на потребе за радном снагом (вештине и искуство)
  - Стратегију развоја вештина и обуке – усмерену на постојећу радну снагу и локално становништво
  - Политике и процедуре за управљање радном снагом на градилишту (процедуре запошљавања, радно време и прековремени рад, уговорни аранжмани итд.)
  - Процедуре за набавку и управљање подизвођачима у вези са радним праксама и условима рада (укључујући здравље и безбедност)
  - Обезбедити да су сви радници који нису директно запослени ангажовани у складу са националним законодавством и важећим међународним (ILO) стандардима и препорукама
  - План смештаја за раднике и план за постављање пратећих објеката на градилишту
  - Смештај радника на градилишту (ако га буде) да буде пројектован у складу са међународном најбољом праксом (EBRD/IFC Guidelines for Workers Accommodation: Processes and Standards, 2009¹¹)
  - Механизам за подношење притужби за раднике на градилишту, укључујући подизвођаче и добављаче
- Објављивање могућности за запошљавање на локалном нивоу и подстицање жена да се пријаве;
- Јасна комуникација са заједницом о проценама запослења, временским оквирима и потребним вештинама;
- Набавка добара и услуга на локалном нивоу кад год је то могуће, испитивање постојања локалних добављача и подстицање развоја малих предузећа.

Спровођење ових мера, уз пажљиво праћење усаглашености извођача и подизвођача (уколико их има), допринеће смањењу ризика повезаних са радом, посебно за мигрантске и рањиве раднике, и повећању укупног позитивног утицаја Пројекта на запошљавање.

---

¹¹ Workers' Accommodation: Processes and Standards

2.8.2 Фаза рада и одржавања

Рад бране не захтева значајан број запослених, а одржавање се очекује да обавља стално запослено особље ЈВП Србијаводе. Због тога су могућности за локално запошљавање или пружање добара и услуга такође веома мале, осим за свега неколико појединаца. Овај утицај се процењује као занемарљив.

2.8.3 Фаза демонтаже

Очекује се да ће фаза демонтаже пружити сличне могућности за запошљавање локалног становништва као и фаза изградње. Потребе за неквалификованом радном снагом и транспортним услугама ће се углавном задовољавати из суседних заједница.

Осетљивост појединаца који ће бити запослени је средња, али због ограниченог броја људи и кратког трајања активности, интензитет утицаја се процењује као средњи, због чега се овај утицај оцењује као умерено повољан, са занемарљивим преосталим утицајем.

Табела 12 - Процена утицаја

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Интензитет утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
Рад и радни услови	Ангажовање радне снаге преко неформалних уговора, без дефинисаног радног времена, одговарајуће накнаде или смештаја	Радна снага директно запослени и радници који нису у радном односу	Висок	Висок	Висок	<ul style="list-style-type: none"> Израдити план управљања радном снагом са политикама и процедурама релевантним за целокупну радну снагу – уговори о раду, радно време и прековремени рад, трајање и раскид уговора, накнаде Израдити план управљања подизвођачима и добављачима са процедурама и политикама које се односе на усклађеност са српским законодавством и EBRD ES политиком, са укљученим казнама у случају непоштовања 	Занемарљив
Обука и могућности запослења	Стварање могућности за обуку и запошљавање локалног становништва, директно или индиректно на пројекту	Локалне заједнице	Умерен	Средњи	Средњи	<ul style="list-style-type: none"> Развити стратегију локалног запошљавања која укључује процену капацитета локалне радне снаге у односу на потребе пројекта и развој програма обуке Оглашавање могућности за запослење са јасним захтевима и временским оквирима Спровођење фер пракси запошљавања 	Позитиван
Смештај радника	Смештај радника мора бити у складу са стандардима за смештај радника, без обзира на то да ли извођач организује наменски камп или су радници смештени у	Радна снага	Средњи	Средњи	Средњи	<ul style="list-style-type: none"> Израдити и спровести план смештаја радника Израдити и спровести механизам за подношење жалби радника 	Занемарљив

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Интензитет утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
	оквиру локалних заједница.						
Прилив радника	Прилив радника који нису ближег окружења и страних радника може изазвати социјалне тензије, преоптеретити локалне услуге или допринети повећаним ризицима као што је родно засновано насиље и узнемиравање (GBVH). За иностране раднике, ризици укључују недостатак слободе кретања, ограничен приступ информацијама и експлоатацију кроз неформалне или неодговорне праксе запошљавања.	Међународна/инострана радна снага, локалне заједнице	Мали	Низак	Мали	<ul style="list-style-type: none"> За локалне заједнице: Спровести обуку о културној осетљивости; • Одржавати јасну и транспарентну размену информација са заједницом; • Усвојити стратегију подизања свести о родно заснованом насиљу и узнемиравању (GBVH) засновану на заједници. За раднике: Спровести политику одговорног запошљавања; • Обезбедити уговоре и информације о правима на матерњем језику; • Обезбедити приступ механизму за решавање притужби; Захтевати да сви радници потпишу Кодекс понашања који укључује правила о GBVH и да прођу обуку током уводне обуке. 	Занемарљив

Табела 13 - Мере за ублажавање

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
Рад и радни услови	Ангажовање радне снаге преко неформалних уговора, без дефинисаног радног времена, одговарајуће накнаде или смештаја	Радна снага директно запослени и радници који нису у радном односу	Извођач је у обавези да изради План управљања радном снагом (LMP) са политикама и процедурама за управљање радом и радним условима за целокупну радну снагу.	<ul style="list-style-type: none"> По додели уговора; пре мобилизације на градилишту:

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
			<ul style="list-style-type: none"> Надзорни инжењер треба да прегледа и одобри LMP. Извођач је у обавези да изради План управљања подизвођачима и добављачима са процедурама и политикама које се односе на усклађеност са српским националним законодавством и EBRD ES политиком, са укљученим казнама у случају непоштовања. LMP треба да буде укључен у тендерску документацију за све подизвођаче као уговорни захтев. Извођач треба да организује редовне (месечне) инспекције услова рада и радних односа на градилишту и да налазе извештава у својим извештајима о напретку. <p>„Србијаводе“ (директно или преко спољног консултанта) треба да спроводи годишње ревизије праксе управљања радном снагом на градилишту, укључујући преглед политика и процедура, програма обуке, објеката на градилишту укључујући смештај радника, преглед регистра притужби радника и свих накнадних активности.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Пре почетка грађевинских радова По додели уговора; пре мобилизације на градилишту Током процеса набавке за сваког подизвођача Месечне инспекције и извештаји о напретку Годишње ревизије управљања радном снагом
Обука и могућности запослења	Стварање могућности за обуку и запошљавање локалног становништва, директно или индиректно на пројекту	Локална заједница	<ul style="list-style-type: none"> Прикупити податке о именима и квалификацијама РАР-ова (лица на која се пројекат односи) и чланова њихових породица који су заинтересовани за запослење. Планови обуке треба да буду укључени у план обнове извора егзистенције. Извођач је у обавези да изради План управљања радном снагом са стратегијом за локално запошљавање. 	<ul style="list-style-type: none"> Током поступка јавне набавке радова и до мобилизације извођача на градилишту Током фазе изградње Месечни извештаји о напретку

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
			<ul style="list-style-type: none"> Спровести стратегију локалног запошљавања. Преглед спроведених активности из стратегије запошљавања са статистиком о учешћу локалне радне снаге у укупној радној снази (раздвојено по полу). 	
Смештај радника	Смештај радника мора бити у складу са стандардима за смештај радника, без обзира на то да ли извођач организује наменски камп или су радници смештени у оквиру локалних заједница.	Радна снага	<ul style="list-style-type: none"> Извођач је у обавези да изради План смештаја радника у складу са важећим стандардима. Преглед услова смештаја радника треба да буде укључен у редовне извештаје о напретку извођача 	<ul style="list-style-type: none"> Пре постављања кампа Месечни извештаји о напретку
Прилив радника	Прилив радника који нису са локалитета и страних радника може изазвати социјалне тензије, преоптеретити локалне услуге или допринети повећаним ризицима као што је родно засновано насиље и узнемиравање (GBVH). За раднике, ризици укључују недостатак слободе кретања, ограничен приступ информацијама и експлоатацију кроз неформалне или неодговорне праксе запошљавања.	Међународна радна снага, локалне заједнице	<ul style="list-style-type: none"> Извођач је дужан да развије и спроведе Стратегију одговорног запошљавања, која обухвата: забрану наплате накнада за запошљавање, достављање писмених уговора и услова пре одласка на рад, забрану задржавања личних докумената, потпуну транспарентност у исплати зарада и обезбеђивање слободе кретања. Извођач је дужан да обезбеди да све агенције за запошљавање буду проверене и усклађене са стандардима Међународне организације рада (ILO). Извођач је дужан да свим радницима обезбеди уводну обуку о правима, стандардима пројекта, механизму за решавање притужби (на матерњем језику) и о спречавању родно заснованог насиља и узнемиравања (GBVH). Сви радници морају потписати Кодекс понашања. Извођач је дужан да организује обуку о културној осетљивости за раднике ради смањења тензија са локалним заједницама. 	<ul style="list-style-type: none"> Пре запошљавања и мобилизације међународне / мигрантске радне снаге Пре почетка радова + годишње обнављање обуке

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
			<ul style="list-style-type: none"> • Извођач је у обавези да изради План смештаја радника • Сажетак свих притужби или пријављених инцидената између радника и заједнице треба да буде укључен у редовне извештаје о напретку / месечним извештајима извођача	

3. Откуп земљишта и расељавање

3.1 Увод и сврха

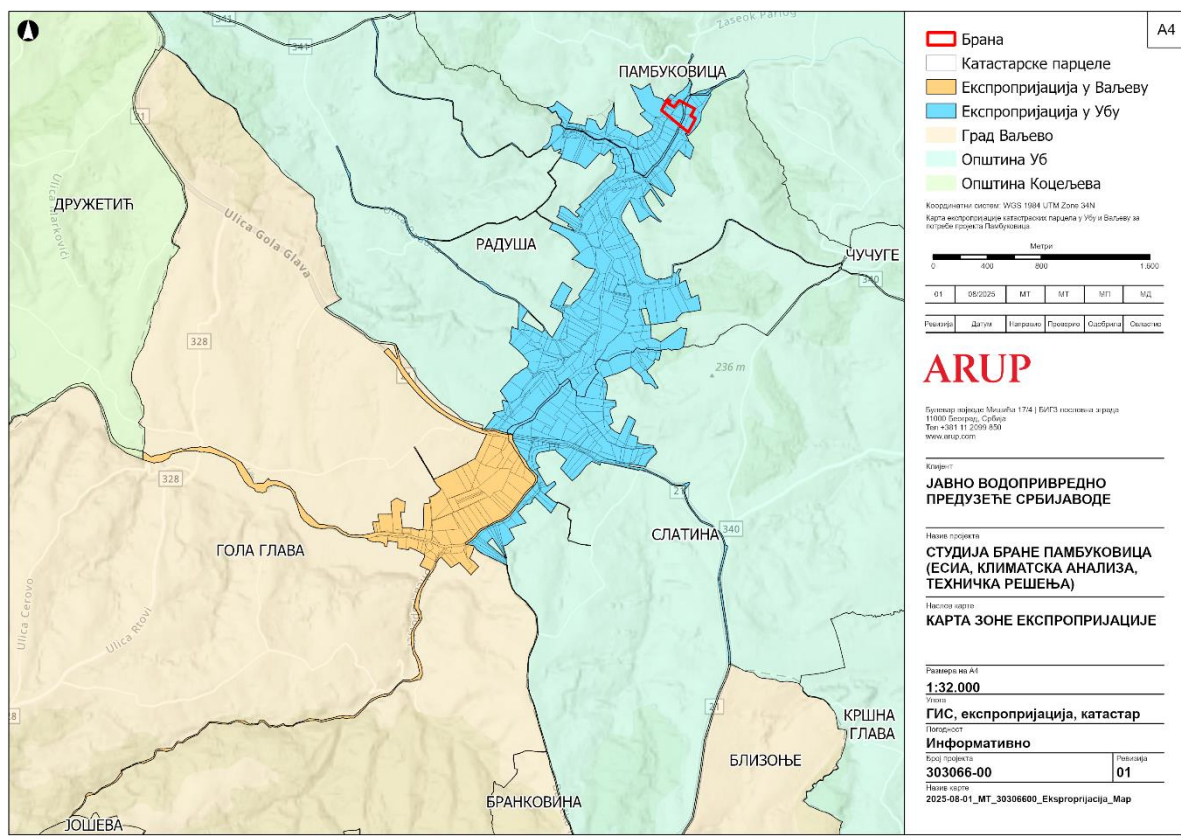
Ово поглавље садржи преглед утицаја процеса прибављања земљишта у вези са Пројектом. Прибављање земљишта ће се углавном спроводити путем трајне експропријације у складу са поступком прописаним националним законодавством, док ће део земљишта можда бити привремено узет у закуп током фазе изградње.

Основни циљеви процеса прибављања земљишта су дефинисање парцела за експропријацију, које обухватају површине потребне за брану, пратеће објекте и акумулацију; обезбеђивање правно исправног прибављања земљишта, у складу са свим релевантним законима и прописима Републике Србије и EBRD PR5, као и минимизовање поремећаја за власнике земљишта и заједнице које су погођене овим процесом.

Треба напоменути да су детаљне информације о процесу прибављања земљишта и утицајима, као и подаци из анкете о особама под директним утицајем експропријације (РАР), представљени у посебном документу – Ревизија претходног процеса прибављања земљишта са Корективним акционим планом.

3.2 Рецептори и зона утицаја

Мапа испод приказује земљиште које се експроприше за потребе пројекта, укључујући површину саме бране, сервисне зоне око бране, акумулацију и локалне путеве. Стварно подручје утицаја сматра се да обухвата целе општине Уб и Ваљево, као и Коцељеву на западу, јер ове општине могу бити погођене већом потражњом за пољопривредним земљиштем и порастом тржишне вредности пољопривредног земљишта, услед тога што ће РАР-ови (лица под утицајем пројектом) након експропријације тражити да купе ново земљиште.

Слика 7 - Зона утицаја откуп земљишта

3.3 Законодавство и стандарди

Ово поглавље даје преглед националних и међународних закона и прописа релевантних за предложени пројекат. Избор закона и прописа наведених у овом поглављу је идентификован и наведен на основу обима пројекта, његове природе и договореног обима процене утицаја Пројекта на животну средину и друштво.

3.3.1 Национално законодавство

У наставку је дат избор најважнијих националних закона релевантних за област откупа земљишта, физичко и економско расељавање у Србији, који ће бити узети у обзир за ову студију:

- Закон о експропријацији („Службени гласник РС“, бр. 53/95, 16/2001, 20/2009, 55/2013, 106/2016)
- Закон о општем управном поступку („Службени гласник РС“, бр. 18/2016, 95/2018)
- Закон о облигационим односима („Службени гласник РС“, бр. 29/78, 38/85, 45/89, 57/89, 31/93, 1/2003, 18/2020)
- Закон о основама својинскоправних односа („Службени лист СФРЈ“, бр. 6/80, 36/90, СРЈ бр. 29/96 и РС бр. 115/05)
- Закон о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС“, бр. 62/2006, 65/2008, 41/2009, 112/2015, 80/2017 и 95/2018)
- Закон о водама („Службени гласник РС“, бр. 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 и 95/2018 – други закон)
- Закон о шумама („Службени гласник РС“, бр. 30/2010, 93/2012, 89/2015 и 95/2018 – други закон)

Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“

Европска банка за обнову и развој

2025/11 | Коначна верзија | 12.8.2025. 00:00:00 | Arup d.o.o. Beograd (Savski venac)

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији
 Процена друштвено-економског утицаја

- Закон о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 30/2018)
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 94/2024)
- Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 94/2024)
- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/2009, 81/2009, 64/2010, 24/2011, 121/2012, 42/2013, 50/2013, 98/2013, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019, 9/2020, 52/2021 и 62/2023)
- Закон о јавној својини („Службени гласник РС“, бр. 72/2011, 88/2013, 105/2014, 104/2016 – други закон, 108/2016, 113/2017, 95/2018, 153/2020 и 94/2024)
- Закон о државном премеру и катастру („Службени гласник РС“, бр. 72/2009, 18/2010, 65/2013, 15/2015 – одлука Уставног суда, 96/2015, 47/2017 – аутентично тумачење, 113/2017 – други закон, 27/2018 – други закон, 41/2018 – други закон, 9/2020 – други закон и 92/2023)
- Закон о поступку уписа у катастар непокретности и катастар инфраструктуре („Службени гласник РС“, бр. 41/2018, 95/2018, 31/2019, 15/2020 и 92/2023)
- Закон о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, бр. 129/2007, 83/2014 – други закон, 101/2016 – други закон, 47/2018 и 111/2021 – други закон)
- Закон о комуналним делатностима („Службени гласник РС“, бр. 88/2011, 104/2016, 95/2018 и 94/2024)
- Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржини појединих докумената јавних политика („Службени гласник РС“, бр. 20/2025)
- Правилник о капиталним пројектима („Службени гласник РС“, бр. 79/2023)
- Правилник о садржини, начину и поступку израде просторних и урбанистичких планова („Службени гласник РС“, бр. 32/2019 и 47/2025)
- Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 69/05)

Документ	Опис
<p>Закон о експропријацији</p> <p>(„Службени гласник Републике Србије“, бр. 53/95, „Службени гласник Савезне Републике Југославије“, бр. 16/2001 – одлука Врховног суда Србије и Црне Горе, и „Службени гласник Републике Србије“, бр. 20/2009, 55/2013 – одлука Уставног суда и 106/2016 – аутентично тумачење).</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2009/20/4</p>	<p>Овај централни закон представља основни оквир за експропријацију у Србији. Непокретности се могу експроприсати или се права својине над њима могу ограничити само у јавном интересу утврђеном законом, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне вредности. Јавни интерес за експропријацију непокретности утврђује се законом или одлуком Владе у складу са овим законом. За потребе овог закона, непокретностима се сматрају земљиште, зграде и други објекти.</p>
<p>Закон о општем управном поступку</p> <p>(„Службени гласник Републике Србије“, бр. 18/2016, 95/2018 – аутентично тумачење, и 2/2023 – одлука Уставног суда)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2016/18/2/reg</p>	<p>Управни поступак представља скуп правила која примењују државни органи и организације, органи и организације аутономних покрајина, органи и организације јединица локалне самоуправе, установе, јавна предузећа, посебна тела преко којих се врше регулаторне функције, као и правна и физичка лица којима су поверена јавна овлашћења (органи), приликом решавања управних ствари.</p>

Документ	Опис
<p>Закон о облигационим односима (уговори и облигације) („Службени гласник СФРЈ“, бр. 29/78, 39/85, 45/89 – одлука Уставног суда и 57/89, „Службени гласник СРЈ“, бр. 31/93, „Службени гласник СРЈ“, бр. 1/2003 – Уставна повеља и „Службени гласник Републике Србије“ бр. 18/2020)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/slsfrj/skupstina/zakon/1978/29/1/reg</p>	<p>Овај закон уређује обавезноправне односе који настају из уговора, штете, неоснованог обogaђења, неовлашћеног управљања, једностранних изјава воље и других чињеница предвиђених законом.</p>
<p>Закон о основама својинскоправних односа („Службени гласник СФРЈ“, бр. 6/80 и 36/90, „Службени гласник СРЈ“, бр. 29/96 и „Службени гласник Републике Србије“, бр. 115/2005 – пречишћен текст)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/slsfrj/skupstina/zakon/1980/6/1/reg</p>	<p>Овај основни закон утврђује централне принципе својине у Србији. Он представља основу за све процесе стицања земљишта, обезбеђује поштовање законских права својине и пружа оквир за утврђивање правичне накнаде.</p>
<p>Закон о пољопривредном земљишту ("Службени гласник Републике Србије", бр. 62/2006, 65/2008 – други закон, 41/2009, 112/2015, 80/2017 и 95/2018 – други закон)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2006/62/7/reg</p>	<p>Овим законом уређује се планирање, заштита, уређење и коришћење пољопривредног земљишта, надзор над спровођењем овог закона и друга питања од значаја за заштиту, уређење и коришћење пољопривредног земљишта као добра од општег интереса.</p> <p>Пољопривредно земљиште је добро од општег интереса за Републику Србију, које се користи за пољопривредну производњу и не може се користити у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђеним овим законом.</p>
<p>Закон о водама ("Службени гласник Републике Србије", бр. 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 и 95/2018 – други закон)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2010/30/9/reg</p>	<p>Овим законом уређују се правни статус вода, интегрално управљање водама, управљање водним телима и водним земљиштем, извори и начини финансирања водних делатности, надзор над спровођењем овог закона и друга питања од значаја за управљање водама.</p>
<p>Закон о шумама ("Службени гласник Републике Србије", бр. 30/2010, 93/2012, 89/2015 и 95/2018 – други закон)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2010/30/8/reg</p>	<p>Овим законом уређују се очување, заштита, планирање, гајење и коришћење шума, као и располагање шумама и шумским земљиштем, надзор над спровођењем овог закона и друга питања од значаја за шуме и шумско земљиште.</p>
<p>Закон о систему планирања Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 30/2018)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2018/30/1/reg</p>	<p>Овим законом уређује се систем планирања Републике Србије, укључујући управљање системом јавних политика и средњорочно планирање. Закон дефинише врсте и садржај планских докумената које сви учесници у систему планирања предлажу, доносе и спроводе у складу са својим надлежностима. Такође се уређује међусобно усклађивање планских докумената, поступак утврђивања и спровођења јавних политика, обавеза извештавања о спровођењу планских докумената, као и одговарајућа примена обавезе спровођења анализа утицаја прописа и процене ефеката тих прописа.</p>
<p>Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину</p>	<p>Овим законом уређују се услови, начини и поступци процене утицаја појединих планова</p>

Документ	Опис
("Службени гласник Републике Србије", бр. 94/2024) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2024/94/28/reg	и програма на животну средину (стратешка процена), са циљем заштите животне средине и унапређења одрживог развоја кроз интегрисање основних начела заштите животне средине у процес припреме и доношења планова и програма.
Закон о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник Републике Србије", бр. 94/2024) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2024/94/29/reg	Овим законом уређују се услови, начин и поступак процене утицаја појединих планова, програма и пројеката на животну средину. Поред тога, закон уређује обим и садржај просторне, урбанистичке и техничке документације.
Закон о планирању и изградњи ("Службени гласник Републике Србије", бр. 72/2009, 81/2009 – исправка, 64/2010 – одлука Уставног суда, 24/2011, 121/2012, 42/2013 – одлука Уставног суда, 50/2013 – одлука Уставног суда, 98/2013 – одлука Уставног суда, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – други закон, 9/2020, 52/2021 и 62/2023) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2009/72/11/reg	Овим законом уређују се услови и начин просторног планирања, уређења и коришћења грађевинског земљишта и објеката, надзор над спровођењем одредаба овог закона и инспекцијски надзор, као и друга важна питања у вези са планирањем, уређењем и коришћењем грађевинског земљишта и објеката. Посебно се истиче да је, у складу са чланом 134а овог закона, инвеститор који улаже у изградњу објеката линеарне инфраструктуре од посебног значаја за Републику Србију дужан да власнику стамбеног објекта изграђеног пре доношења просторног плана којим се земљиште одређује за јавну намену, обезбеди други одговарајући стамбени објекат или стан, без обзира на то да ли је покренут поступак легализације тог објекта, или да му исплати новчану накнаду у висини потребној за обезбеђивање другог одговарајућег стамбеног објекта или стана..
Закон о јавној својини ("Службени гласник Републике Србије", бр. 72/2011, 88/2013, 105/2014, 104/2016 – други закон, 108/2016, 113/2017, 95/2018, 153/2020 и 94/2024) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2011/72/4/reg	Овим законом уређује се право јавне својине и поједина друга имовинска права Републике Србије, аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе. Јавна својина обухвата право својине Републике Србије (државна својина), право својине аутономне покрајине (покрајинска својина) и право својине јединице локалне самоуправе (општинска, односно градска својина). Јавна својина обухвата природна богатства, добра од општег интереса и добра у општој употреби за која је законом утврђено да су у јавној својини, ствари које користе органи и организације Републике Србије, аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе, јавне установе, јавна предузећа и друге организације које су основале Република Србија, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, као и друге ствари које су, у складу са законом, у јавној својини..
Закон о државном премеру и катастру	Овим законом уређују се стручни послови и задаци државне управе који се односе на државни премер, катастар непокретности,

Документ	Опис
<p>("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 18/2010, 65/2013, 15/2015 – одлука Уставног суда, 96/2015, 47/2017 – аутентично тумачење, 113/2017 – други закон, 27/2018 – други закон, 41/2018 – други закон, 9/2020 – други закон и 92/2023)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2009/72/12/reg</p>	<p>катастар инфраструктуре и подземних објеката, основне геодетске радове, регистар адреса, топографско-картографске послове, процену вредности непокретности, геодетско-катастарски информациони систем и Националну инфраструктуру геопросторних података, као и геодетске радове у инжењерско-техничким пословима.</p>
<p>Закон о поступку уписа у катастар непокретности и катастар инфраструктуре</p> <p>("Службени гласник Републике Србије", бр. 41/2018, 95/2018, 31/2019, 15/2020 и 92/2023)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2018/41/3/reg</p>	<p>Овим законом уређују се правила поступка уписа у катастар непокретности и катастар инфраструктурних и подземних објеката, њихово одржавање, предмет и врсте уписа у том поступку, правила издавања извода из наведених регистара, као и друга питања од значаја за одржавање катастра непокретности и катастра инфраструктуре.</p> <p>Одредбе овог закона које уређују предмет и врсте уписа примењују се и на поступак обнове катастра, осим ако законом није другачије одређено.</p>
<p>Закон о локалној самоуправи</p> <p>("Службени гласник Републике Србије", бр. 129/2007, 83/2014 – други закон, 101/2016 – други закон, 47/2018 и 111/2021 – други закон)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2007/129/2/reg</p>	<p>Овим законом уређују се јединице локалне самоуправе, критеријуми за њихово образовање, надлежности, органи, надзор над њиховим актима и радом, заштита локалне самоуправе, као и друга питања од значаја за остваривање права и дужности јединица локалне самоуправе.</p>
<p>Закон о комуналним делатностима</p> <p>("Службени гласник Републике Србије", бр. 88/2011, 104/2016, 95/2018 и 94/2024)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2011/88/2/reg</p>	<p>Овим законом дефинишу се комуналне делатности и уређују општи услови и начин њиховог обављања. Према овом закону, комуналне делатности су активности којима се обезбеђују услуге од суштинског значаја за задовољавање животних потреба физичких и правних лица. Јединице локалне самоуправе дужне су да створе услове за обезбеђивање одговарајућег квалитета, обима, доступности и континуитета ових услуга, као и да врше надзор над њиховим пружањем.</p> <p>Комуналне делатности се сматрају делатностима од општег интереса и обухватају, али нису ограничене на:</p> <p>снабдевање пијаћом водом, сакупљање и одвођење атмосферских и отпадних вода, производњу, дистрибуцију и снабдевање топлотном енергијом, управљање комуналним отпадом, градски и приградски превоз путника, управљање гробљима и сахрањивање, управљање јавним паркиралиштима, јавно осветљење, управљање пијацама, одржавање улица и путева, одржавање чистоће јавних површина, димничарске услуге, одржавање јавних зелених површина и дератизацију и дезинсекцију.</p>

Документ	Опис
<p>Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржини појединачних докумената јавних политика</p> <p>("Службени гласник РС", бр. 20/2025)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2025/20/5/reg</p>	<p>Овом уредбом детаљно се прописује методологија управљања јавним политикама, а посебно обим, поступак и контрола анализе ефеката током израде докумената јавних политика, као и анализа ефеката након њиховог усвајања. Уредба обухвата поступке спровођења консултација и јавних расправа о документима јавних политика, садржину и форму докумената јавних политика, елементе анализе ефеката усвојених докумената јавних политика, начин извештавања о резултатима спровођења јавних политика, начин процене ефеката јавних политика и области планирања и спровођења јавних политика.</p>
<p>Уредба о капиталним пројектима</p> <p>("Службени гласник РС", бр. 79/2023)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2023/79/1/reg</p>	<p>Овом уредбом ближе се уређују садржина, начин припреме, вредновања, процене спремности и избора капиталних пројеката, праћење њиховог спровођења, извештавање о учинку и процена свих позитивних и негативних ефеката капиталних пројеката, у циљу ефикасног и ефективног управљања јавним средствима.</p>
<p>Правилник о садржини, начину и поступку израде просторних и урбанистичких планова</p> <p>("Службени гласник РС", бр. 32/2019 и 47/2025)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2019/32/2/reg</p>	<p>Овим правилником детаљно се прописују садржина, начин и поступак израде просторних и урбанистичких планских докумената.</p>
<p>Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину</p> <p>("Службени гласник РС", бр. 69/2005)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2005/69/6/reg</p>	<p>Овим правилником ближе се прописује садржина захтева за одлучивање о потреби процене утицаја и садржина захтева за одређивање обима и садржине студије о процени утицаја на животну средину.</p>

3.3.2 Захтеви EBRD-а

EBRD Услови за реализацију (PR) релевантни за област права на откуп земљишта, физичко и економско расељавање:

- PR1 – Процена и управљање утицајима везаним за заштиту животне средине и друштва;
- PR5 – Откуп земљишта, ограничења у коришћењу земљишта и принудно расељавање;
- PR10 – Објављивање података и ангажовање заинтересованих страна.

3.3.3 Регионални и глобални захтеви

- Регулатива (ЕУ) 2020/852 (Таксономија) о успостављању оквира за подстицање одрживих инвестиција, укључујући датум ступања на снагу и њене спроводне и делегиране акте;
- Националне обавезе према међународном праву (укључујући Еспоо конвенцију);
- Смернице Светске банке за животну средину, здравље и безбедност (EHS Guidelines);
- Методологија EBRD-а за усклађеност са Париским споразумом.

3.4 Методологија

Почетно истраживање и процена утицаја спроведени су на основу прегледа секундарних извора података, укључујући пројектну документацију, јавно доступне податке, као и релевантне прописе и стандарде који се односе на откуп земљишта и обнову извора егзистенције, као и прикупљање примарних података путем анкетирања погођених заједница и интервјуа са надлежним институцијама које спроводе поступак експропријације.

Процена је спроведена у складу са општом методологијом за Студију о процени утицаја на животну средину и друштвено-економске аспекте (ESIA), представљеном у КЊИЗИ 1 – Увод.

Детаљи методологије

Прикупљање и обрада почетних података представљених у овом поглављу спроведени су кроз више метода, укључујући:

- Анализу званичних друштвено-економских статистичких података доступних на интернет страници Републичког завода за статистику, на нивоу насеља и општина;¹²
- Анализу других јавно доступних података из различитих извора, укључујући Националну службу за запошљавање, Агенцију за привредне регистре, општинске студије и планове и др.;
- Преглед пројектно специфичне документације – планова, студија, документације за прибављање дозвола;
- Повратне информације добијене током састанака са заинтересованим странама, одржаних са представницима општина Уб и Ваљево;
- Подаци прикупљени анкетом домаћинстава директно погођених експропријацијом у катастарским општинама Памбуковица, Радуша, Слатина и Гола Глава;
- Подаци прикупљени анкетом домаћинстава у суседним катастарским општинама, која би потенцијално могла бити индиректно погођена активностима Пројекта и укључена у фазу II (систем за наводњавање).

Главни документи који су прегледани у оквиру ове процене укључују:

- Пројекат експропријације који је израдио Енергопројект-Хидроинжењеринг а.д., фебруар 2020.
- Ажуриран Пројекат експропријације који је израдио Андор инжењеринг д.о.о., април 2022.
- Извештаје о спроведеној експропријацији које је доставило ЈВП Србијаводе;
- Студију о процени утицаја на животну средину (EIA);
- Пројекат за грађевинску дозволу;
- Просторне и урбанистичке планове.

Примарно прикупљање података спроведено је анкетом домаћинстава чија је имовина предмет експропријације. Анкета је спроведена у периоду од средине новембра до средине децембра 2024. године. Општински упитници били су фокусирани на следеће области:

- Статус домаћинстава у поступку експропријације;

¹² Извор: Републички завод за статистику Републике Србије (2023): Попис становништва, домаћинстава и станова 2022: 1) Домаћинства према броју чланова: подаци по насељима. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234005.pdf>; 2) Старост и пол: подаци по насељима. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234003.pdf>; 3) Становништво малих насеља. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2025/Pdf/G20254012.pdf>; 4) Национална припадност: подаци по општинама и градовима. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234001.pdf>; 5) Образовање, писменост и рачунарска писменост: подаци по општинама и градовима. Доступно на: publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234006.pdf 6) Попис 2022 – Excel табеле. Доступно на: <https://popis2022.stat.gov.rs/sr-latn/popisni-podaci-eksel-tabele/>

- Процена процеса консултација и понуђене накнаде;
- Основни друштвено-економски подаци о домаћинствима, укључујући информације релевантне за процену рањивости;
- Извори егзистенције, ослањање на пољопривреду и коришћење екосистема;
- Самопроцена стања домаћинства пре и после експропријације.

Узорак је одабран методом насумичног анкетирања „од врата до врата“. У анкети је учествовало укупно 34 особа под директним утицајем Пројекта (РАР), што представља 11% укупног броја РАР - ова.

Испитаници су били обавештени да немају обавезу да учествују у анкети, да ће остати анонимни током целог животног циклуса пројекта, као и да имају право да ускрате било коју информацију.

С обзиром на забринутост да ограничен узорак анкетираних РАР-ова можда није обухватио све индивидуалне утицаје, посебно идентификацију РАР-ова који би могли бити посебно угрожени због своје рањивости, додатне анкете ће бити спроведене током периода јавног увида у Студију (ESIA). Циљ је да се анкета укупно 60 лица (20% од укупног броја РАР-ова), не рачунајући већ анкетираних. Анкете ће бити спроведене кроз два приступа – индивидуалне/насумичне анкете и циљане анкете. Критеријуми и величина узорка дефинисани су у документу Ревизија претходног процеса прибављања земљишта са Корективним акционим планом.

3.5 Претпоставке и ограничења (уколико је применљиво)

Поступак откупа земљишта је и даље у току, а посматрано подручје утицаја се односи на брану, акумулацију и пратеће објекте (приступне путеве). Доступни подаци о утицајима биће додатно проверени како би се обезбедила њихова тачност и потпуност. Потреба за додатним прибављањем земљиштем у сврху измештања пута, изградње таложника, мера за надомешћивање биодиверзитета и других релевантних компоненти пројекта такође ће бити проверена и укључена у ажуриран извештај.

Тренутно не постоје информације о обиму потенцијалних утицаја на земљиште у оквиру фазе 2 – систем за наводњавање, нити о обиму привременог заузећа земљишта током радова на изградњи у оквиру фазе 1 која је описана у наставку документа (нпр. за потребе локације канцеларија, кампа, складишта и зона за одржавање, депонија и сл.).

3.6 Почетно стање

Пројекат утиче на земљиште у оквиру четири катастарске општине, које се углавном налазе у општини Уб, а делимично у ширем подручју града Ваљева.

Памбуковица, Слатина, Радуша и Гола Глава су мала села смештена у руралним деловима Србије, углавном у оквиру Западне Србије. Ова села имају типичне карактеристике руралних заједница у Србији, где пољопривреда и сродне активности доминирају социо-економским окружењем. Демографски трендови у овим подручјима обележени су старењем становништва и опадањем броја становника услед миграције у урбана подручја, што је уобичајен образац широм руралне Србије. Млађе становништво мигрира у оближње градове Уб или Ваљево ради запослења, или у Београд, који је удаљен мање од 60 km.

Као и у сличним заједницама широм Србије, у овом подручју присутан је рекреативни лов и риболов. Ободи речне долине и суседна брда користе се и за постављање кошница од стране локалних пчелара. Ослањање на коришћење екосистема је углавном рекреативно или као допуна кућном буџету. Очекује се да ће утицај Пројекта на коришћење екосистемска бити ограничен. Према важећем законодавству Републике Србије, ловна подручја у оквиру сваке општине обухватају сва подручја удаљена више од 300 m од стамбених објеката, што значи да се већина територије погођених катастарских општина може сматрати ловним подручјем. Подручје на које пројекат утиче делимично је коришћено за пољопривреду, што умањује његову погодност за лов. Не очекује се да ће активности

пчеларења бити под директним утицајем Пројекта, јер се захваћено подручје углавном налази у речној долини, удаљено од зона у којима се пчеларење обавља. Ипак, пошто прашина може негативно утицати на пчеларство, потребно је предвидети мере за сузбијање прашине током изградње и саобраћаја, као и обавезно спровођење консултација са локалном пчеларском заједницом.

Памбуковица је село у општини Уб, удаљено око 13 km од града Уба. Према Попису из 2011. године, село је имало око 1.300 становника, са нешто већим уделом жена (52%), што одражава типичан полни однос у руралној Србији. Међутим, према Попису из 2022. године (Попис), број становника је значајно опао на 740, уз задржану расподелу полова. Становништво је претежно српске националности, са значајним уделом старијих лица. Мање од 1% становништва се изјашњава као Роми.

Локална економија се у великој мери ослања на пољопривреду, при чему се већина домаћинства бави ратарством (кукуруз, пшеница) и сточарством (говед, свиње). Поједини мештани се баве малопродајом и услугама у селу или путују у оближње градове ради запослења.

Слатина је мало село у општини Уб, са око 286 становника према Попису из 2022. године. За разлику од Памбуковице, број становника се није значајно променио у односу на Попис из 2011. године (305 становника). Расподела полова благо прелази у корист мушкараца (53%). Село има висок удео старијих становника, а становништво је претежно српске националности, без значајне заступљености ромске заједнице.

Пољопривреда је основа економије Слатине, са нагласком на воћарство (шљиве и јабуке) и сточарство. У селу постоји и мала производња млека. Економија је углавном заснована на задовољењу потреба домаћинства, са ограниченим комерцијалним активностима.

Радуша, која се налази у општини Уб, удаљена је 20 km од центра Уба и 30 km од Ваљева. Према Попису из 2022. године, има око 180 становника, што представља велики пад у односу на 2011. годину (450 становника). Као и друга села у региону, има старосну структуру са доминацијом старијих лица, док млађи често одлазе у потрази за бољим могућностима.

Економска активност у Радуши је такође усмерена на пољопривреду, посебно на повртарство и сточарство. Поједина домаћинства се баве пчеларством, што представља додатни извор прихода. Због близине већих градова, неки мештани раде у индустријском или услужном сектору.

Гола Глава припада општини Ваљево и има око 500 становника према Попису из 2022. године, са благом доминацијом мушкараца (51,5%). Село карактерише опадајући број становника и значајан удео старијих лица. Већина становника се изјашњава као Срби, а мање од 1% као Роми.

Као и у другим селима у зони утицаја Пројекта, економија се углавном заснива на пољопривреди, са фокусом на сточарство и узгој житарица и воћа. Гола Глава има и традицију производње ракије, која се користи за личну употребу и продају. Могућности за запослење ван пољопривреде су ограничене, што доводи до ослањања на пензије и дознаке од чланова породице који раде у градовима.

3.6.1 Земљиште под утицајем Пројекта

Укупна површина обухваћена Пројектом износи 2.674.664 m² и обухвата 265 парцела које су предмет експропријације. Од тога, 2.230.024 m² налази се у оквиру општине Уб, конкретно у катастарским општинама (КО) Памбуковица, Радуша и Слатина. Преосталих 444.640 m² налази се у КО Гола Глава, која административно припада граду Ваљеву.

Пројекат предвиђа изградњу насипне бране висине 27 m (брана Памбуковица), чија је основна намена заштита подручја са дугом историјом разорних поплава (фаза 1 Пројекта). Активности на пројектовању и изградњи убрзане су након поплава из 2014. године, које су проузроковале незапамћен ниво штете по становништво и економију. Правни основ за изградњу бране Памбуковица утврђен је кроз бројна локална стратешка и планска документа¹³, која представљају основу за

¹³ Основе управљања водама у сливу реке Колубаре (1977), Регионални просторни план управних округа Колубара и Мачва (2015), Просторни план општине Уб (2012), План детаљне регулације бране Памбуковица на реци Уб (2016), План детаљне регулације за брану и

проглашење јавног интереса за њену изградњу, што значи да интерес за реализацију Пројекта превазилази сваки појединачни интерес, укључујући и право својине.

У складу са законодавством Републике Србије, проглашење јавног интереса за Пројекат представља датум пресека за експропријацију. Све промене у власништву након тог датума не узимају се у обзир у поступку експропријације. Могуће је извршити измене у катастру након тог датума само у случајевима када претходни преноси својине нису били адекватно евидентирани. Влада Републике Србије донела је Одлуку о утврђивању јавног интереса за изградњу бране Памбуковица 12. маја 2021. године, на основу оригиналног Пројекта експропријације. Након ажурирања Пројекта експропријације, који је укључио измењену парцелацију, донета је измена Одлуке о проглашењу јавног интереса, 18. августа 2022. године.

Број парцела које се експропришу, према катастарским општинама, је следећи: КО Памбуковица – 51 парцела, КО Радуша – 167 парцела, КО Слатина – 101 парцела, КО Гола Глава – 37 парцела.

Број особа под утицајем пројекта (РАР), у овој фази поступка експропријације, процењује се на 307. Овај број може бити промењен до краја поступка, како се буду вршиле додатне потврде власништва. Није неуобичајено да једно лице поседује више парцела у оквиру подручја Пројекта, или да једна парцела има више сувласника, при чему сваки има одређени проценат власништва.

Највећи удео земљишта под утицајем Пројекта је пољопривредно (74%), затим следи шумско земљиште (14%), реке (5%) и постојећа саобраћајна инфраструктура (6%). Преосталих 1% чине грађевинско земљиште, дворишта, неуређено земљиште и воћњаци. Већина земљишта је у приватном власништву, осим путева и река који су у јавној својини. Просечна величина парцеле је релативно мала (2–5 ha) и углавном је у власништву индивидуалних произвођача, што указује на недовољно развијено тржиште пољопривредног земљишта.

Подручје под утицајем Пројекта

Тренутна процена утицаја на земљиште односи се на површине потребне за изградњу бране и акумулације, реконфигурацију државног пута број 21, као и главне приступне путеве. Земљиште које ће бити привремено заузето током изградње (за потребе кампа) до сада није идентификовано и биће обезбеђено директно од стране извођача радова. Ипак, очекује се да ће камп и складишни простори бити смештени у оквиру зоне акумулације која је већ експроприисана.

Могуће је да ће бити потребна додатна експропријација земљишта ради проширења постојећих путева, изградње таложника на притокама реке Уб и приступних путева до тих таложника, као и за изградњу сеоских путева како би се обезбедио приступ приватној својини где је то потребно. У овој фази нису прецизирани локација и површина овог додатног земљишта. Претпоставља се да би прибављање додатног земљишта обухватило мање површине у власништву појединаца, које би се прибављале путем уговора о успостављању службености.. Положај приступних путева унапред се усаглашава са власницима како би се минимизовао негативан утицај и, где је могуће, обезбедила додатна корист.

Процес процене утицаја на животну средину и друштво тј. процес израде Студије (ESIA) може резултирати потребом за додатним прибављањем земљишта ради ублажавања утицаја на биодиверзитет (мере надомешћивања биодиверзитета). Међутим, овај утицај се тренутно не очекује. Уколико се укаже потреба, обим таквих потенцијалних утицаја биће дефинисан накнадно.

3.6.2 Објекти под утицајем Пројекта

У оквиру зоне експропријације идентификовано је само пет објеката, не рачунајући јавне путеве који ће бити под утицајем Пројекта. Ови објекти укључују две стамбене/викенд куће, један мањи помоћни објекат, једну помоћну структуру (штала) и један споменик. Детаљи о објектима и утицајима дати су у документу Ревизија претходног процеса прибављања земљишта са Корективним акционим планом..

вишенаменску акумулацију „Памбуковица“ на реци Уб, на територији града Ваљева, за део катастарске општине Гола Глава (2017), као и Студија унапређења заштите од поплава у сливу реке Колубаре (Прелиминарни извештај, Водопривредни институт „Јарослав Черни“, 2015).

Треба напоменути да, иако се у обухвату Пројекта налазе два стамбена објекта, Пројекат неће захтевати физичко пресељење становника. Једна од стамбених зграда, површине 562 m², припада локалном пензионерском пару који углавном живи у Аустрији. Остатак имања укључује и помоћни објекат од 46 m² са стране главне куће. Имање се тренутно користи као сезонска резиденција неколико месеци годишње. Међутим, првобитно је било намењено као стални дом након пензионисања. Иако власници нису поднели формални захтев за изузеће од експропријације, били су у контакту са ЈВП Србијаводе ради проналаска техничког решења за изузимање имања из зоне експропријације, пошто се налази на ивици планираног акумулационог језера. Решење подразумева изградњу заштитног насипа источно од имања, према акумулацији. Такво техничко решење може захтевати и додатна разматрања током оперативне фазе (фазе рада) бране.

Други стамбени објекат је велика двоспратна зграда чија површина није утврђена. Зграда није завршена и, судећи по њеном запуштеном стању, недовршена је већ неколико година. Не користи се ни за стални ни за привремени боравак. Штала се користи за складиштење опреме и сточне хране. Током истраживања није примећена стока у штали.

Споменик се налази на приватној парцели и није евидентиран од стране локалних установа за културно наслеђе. Основа споменика је приближне површине 1 m² (1 m x 1 m) и висина око 2,5 m. Израђен је од камена. Очекује се да ће бити премештен, а преговори са власником парцеле и представницима општине о локацији премештања су у току.

Накнада за објекте биће утврђена кроз процес експропријације од стране овлашћеног судског вештака грађевинске струке.

3.6.3 Утицај Пројекта на усеве

Већина парцела које се откупљују за потребе Пројекта су пољопривредне и углавном се обрађују једногодишњим културама као што су житарице, пшеница и кукуруз, а забележено је и неколико воћњака и винограда. Ово је типично за алувијалне равнице уз реку, где је земљиште релативно равно и бољег квалитета. У оквиру зоне акумулације налазе се и значајне површине под шумом које ће бити предмет експропријације.

У оквиру процеса експропријације, вредност усева утврђује овлашћени судски вештак из области пољопривреде, који процењује вредност на основу врсте, зрелости (у случају вишегодишњих култура и дрвне масе) и актуелних тржишних вредности. Процена вредности шумског земљишта се спроводи паралелно са проценом вредности земљишта. Власници добијају накнаду за губитак дрвне масе, као и за губитак земљишта на којем је дрво расло. Слично, у случају вишегодишњих култура, процене овлашћених стручњака се односе на усеве, док се вредност земљишта надокнађује додатно.

Када је реч о једногодишњим културама, ЈВП Србијаводе је усвојила приступ благовременог обавештавања, уместо исплате накнаде. Наиме, власницима парцела ће бити омогућено да наставе са обрадом својих њива и након завршетка експропријације, све док засађени усеви не сазру, а с обзиром да није неопходно да се са грађевинским радовима или било каквом мобилизацијом терена започне у непосредној будућности. Накнада за једногодишње биљке биће исплаћена само у ретким случајевима када активности на терену морају да започну пре него што усеви донесу род, а у тим случајевима проценитељи ће утврдити износ накнаде.

3.6.4 Статус експропријације

Пројекат експропријације (из фебруара 2020. године) развијен је за Прву фазу Пројекта – брану и зону акумулације воде. У Пројекту је описан приступ који је коришћен за одређивање линије експропријације, на основу пројекта бране и обима акумулације, укључујући и зоне безбедности. Пројекат експропријације је припремљен у складу са националним законодавством и садржи методологију обештећења која се примењује у оквиру Пројекта. Ажуриран Пројекат (април 2022) садржи само исправке у вези са парцелама обухваћеним Пројектом, уз напомену да је потребно раздвајање парцела (парцелација) како би се експропријисале само потребне површине земљишта (а не целе парцеле). Ажуриран Пројекат експропријације не садржи додатне информације о правима или процесу консултација.

Процес експропријације започет је 2020. године у општини Уб, а 2022. у Ваљеву. Од почетка процеса, локалне службе за имовинско-правне односе у обе општине спроводиле су административни поступак идентификације стварних власника парцела. Овај део представља значајан сегмент процеса експропријације, јер се пренос власништва често не врши формално, па општина мора да утврди живе законске наследнике/власнике како би наставила формални поступак са њима. До дана израде овог документа је у општини Уб донето скоро 90% свих решења о експропријацији, а у граду Ваљеву скоро 65%.

Након потписивања решења о експропријацији и спроведене процене имовине (усеви и објекти, ако је применљиво), власници добијају предлог за накнаду. Уколико власник прихвати понуду, исплата накнаде се врши у року од 30 дана од прихватања. Формални поступак не препознаје преговарање о износу накнаде. Одбијањем понуде од стране власника аутоматски се покреће ванпарнични поступак, који може трајати неколико месеци или година. У том случају, вредност накнаде утврђује суд. Од октобра 2024. године, општина Уб је започела издавање понуда за обештећење. Већина понуда је прихваћена од стране власника и накнада је исплаћена за преко 60% парцела. Мање од 5% власника је одбило понуђену накнаду и чека судску одлуку, док остали још увек чекају понуде. До марта 2025. године у Ваљеву није било покренутих понуда за накнаду.

3.7 Активности на пројекту и идентификација утицаја

3.7.1 Припремна фаза

Већина утицаја повезаних са откупом земљишта очекује се у припремној фази, током процеса експропријације, уз додатне утицаје који се очекују током фазе изградње.

Пројекат утиче на приближно 267 ха земљишта које ће бити трајно експроприсано и чија ће се намена променити. Укупна површина пољопривредног земљишта која се експроприше износи 197 ха, док се укупна површина пољопривредног земљишта у четири катастарске општине на које пројекат утиче процењује на 5.419 ха. Иако није све земљиште регистровано као пољопривредно и обрађено, готово све експроприсано пољопривредно земљиште је било обрађивано, с обзиром да се ради о равничарском терену уз обале реке које по правилу представља земљиште високог квалитета. Иако пројекат утиче на мање од 4% укупног пољопривредног земљишта, чини се да ће власници тешко моћи да пронађу земљиште истог квалитета у близини својих домаћинстава.

Преглед тренутне понуде показује недостатак расположивог пољопривредног земљишта било ког квалитета (у јулу 2025. било је доступно само 13 огласа). Стога је вероватно да ће експропријација земљишта за акумулацију довести до повећане потражње за пољопривредним земљиштем у погођеним заједницама. Уколико домаћинства покушају да набаве замењено земљиште, то би могло довести до раста цена и поремећаја на тржишту земљишта.

Губитак пољопривредног земљишта вероватно ће утицати на егзистенцију особа под директним утицајем Пројекта (РАР). Већина земљишта у обухвату Пројекта је била обрађивана и пружала је финансијску подршку домаћинствима – било у виду примарног извора прихода, допунског прихода или за потребе самог домаћинства.

3.7.2 Фаза изградње

Током фазе изградње, очекују се одређени утицаји на земљиште услед привременог заузимања терена (камп, складишта, привремени путеви), као и потенцијални утицаји услед прекорачења граница Пројекта тј. због активности изградње које се одвијају ван зоне Пројекта (маневрисање камионима и машинама, одлагање отпада, прање бетона итд.). Постојећи путеви (путеви 21, 340 и 341) не захтевају унапређења пре почетка изградње. У случају оштећења путева, Извођач радова биће дужан да спроведе радове на њиховој реконструкцији. Неопходно је успоставити адекватне канале комуникације и механизме за решавање притужби како би се ублажили ови ризици.

Очекују се и одређени утицаји на активносоти коришћења екосистема, посебно кроз ограничења у коришћењу ловишта. Овај утицај се очекује током фазе изградње због ограниченог приступа

подручју и поремећаја у локалној путној мрежи. Утицај ће се вероватно повећати како акумулација буде пуњена, али се и даље очекује да буде мањег обима.

3.7.3 Фаза рада

Осим трајног губитка земљишта и смањене површине за лов и пчеларство, не очекују се додатни утицаји на земљиште током фазе рада.

3.7.4 Фаза демонтаже

Током фазе демонтаже могу се очекивати мањи утицаји услед привремених активности, слични онима током фазе изградње.

3.8 Процена утицаја и мере ублажавања (укључујући све фазе пројекта: припремну, изградњу, фазу рада и демонтажу)

Откуп земљишта се спроводи у складу са Законом о експропријацији, који је у великој мери усклађен са Условом за реализацију 5 Европске банке за обнову и развој (EBRD PR5). Кључне разлике између националног законодавства и PR5 су:

- Признавање неформалних власника и корисника –на овом пПројекту ово се не препознаје као проблем, с обзиром да до сада нису евидентирани неформални корисници земљишта.
- Тржишна вредност у односу на трошкове замене – српско законодавство прописује накнаду на основу тржишне вредности.
- Консултације и преговори – српско законодавство не предвиђа преговарање о накнади. Накнада за земљиште се утврђује преко пореске управе на основу актуелних тржишних вредности, док се накнада за објекте и усеве утврђује од стране овлашћених судских вештака из одговарајућих области, који процењују вредност експроприсане имовине. Власници могу да уложе приговор на процену, у ком случају се накнада утврђује кроз судски поступак.

Сажетак кључних разлика између националног законодавства и PR5 представљен је у наставку. Предложене мере за њихово ублажавање детаљно су процењене у документу – Ревизија претходног процеса прибављања земљишта са Корективним акционим планом.

Тема	Захтеви EBRD PR5	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани недостаци	Корективне мере
Укључивање заинтересованих страна	<p>PR5 и PR10 захтевају активну комуникацију и консултације са свим заинтересованим странама, посебно укључујући консултације са локалном заједницом, маргинализованим групама, социјално или економски угроженим групама, као и аутохтоним народима (ако се налазе у зони утицаја пројекта), током целог циклуса планирања и имплементације пројекта.</p> <p>Ово подразумева адекватно објављивање информација о потенцијалним утицајима, прикупљање повратних информација и узимање у обзир примљених притужби током процеса доношења одлука и развоја пројекта.</p>	<p>Закон о процени утицаја на животну средину и Закон о планирању и изградњи захтевају да се јавне расправе и консултације одржавају у свакој фази припреме документације, што обично укључује и информације о експропријацији земљишта.</p> <p>Правни оквир за ове консултације је прецизно дефинисан у погледу тога када треба да се одрже, колико дуго документа морају бити јавно доступна и шта генерално треба да обухватају.</p> <p>Власници парцела које су обухваћене процесом експропријације контактирају се директно након објаве јавног интереса, односно по подношењу предлога за експропријацију. Процес експропријације се одвија у две фазе: (1) утврђивање статуса по формалном предлогу за експропријацију и (2) утврђивање накнаде за експроприсану имовину. Обе фазе се спроводе кроз индивидуалне консултације са власницима и службену преписку.</p>	<p>У актуелном правном оквиру за експропријацију у Србији недостају кључне одредбе које се односе на рано укључивање заинтересованих страна и њихово значајно учешће у процесу одлучивања. Појединци који су потенцијално погођени експропријацијом имају прилику да о томе сазнају путем јавних објава, али се често дешава да нису информисани све док не добију предлог за експропријацију у писаној форми, чиме им се ускраћује могућност да учествују у одлучујућим раним фазама развоја пројекта.</p>	<p>Развијен је План укључивања заинтересованих страна за Пројекат, који укључује механизам за решавање притужби.</p> <p>До данас су све притужбе и питања у вези са процесом експропријације обрађени у складу са дефинисаном формалном процедуром.</p>
Жалбени механизам Приступачност и ефикасност	<p>PR5 и PR10 оба захтевају транспарентан, приступачан и културолошки осетљив механизам за решавање притужби, како би погођене заједнице могле ефикасно да реше проблеме са којима се суочавају. Ово укључује јасно дефинисане процедуре, благовремене одговоре на</p>	<p>Закон о експропријацији и Закон о процени утицаја на животну средину, као и неколико других закона, регулишу сличне механизме за жалбе у различитим областима.</p> <p>Објављивање и решавање притужби је обавезно у процесу усвајања планске документације, студија процене утицаја и током процеса пројектовања. То је</p>	<p>Иако је Република Србија успоставила механизме за решавање притужби у складу са различитим законима, њихова ефикасност може бити ограничена.</p> <p>Поступци понекад могу бити сложени, канали комуникације нејасни, а</p>	<p>За овај Пројекат није успостављен формални механизам за решавање притужби. Све притужбе у вези са експропријацијом обрађују се као део формалног поступка експропријације.</p>

Тема	Захтеви EBRD PR5	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани недостаци	Корективне мере
	поднете притужбе и њихово правично решавање.	формални процес са дефинисаним процедурама и ограниченим роковима за подношење притужби. Слично томе, током процеса експропријације постоји формална процедура која омогућава да се коментари и притужбе подносе у свакој фази процеса, уз дефинисане рокове за њихово подношење. Правна средства су доступна у свакој фази процеса.	капацитети надлежних институција за благовремено и правично решавање притужби недовољни. У процесу експропријације, национално законодавство препознаје право на жалбу у различитим фазама поступка, али не прописује успостављање посебног ванинституционалног механизма за решавање притужби.	
Праћење и евалуација	PR1 и PR5 захтевају свеобухватан програм праћења и евалуације који обухвата животну средину и друштвено-економске аспекте пројекта, укључујући и потенцијалне утицаје идентификоване током процеса откупа земљишта.	У Закону о експропријацији не постоји захтев за праћење процеса или проверу ефикасности усвојених мера.	Иако правни оквир не предвиђа обавезу праћења и евалуације, ове мере су већ уведене кроз процес финансирања пројекта.	Очекује се да ће се Завршна ревизија процеса откупа земљишта спровести након завршетка поступка експропријације.
Избегавање или минимизирање пресељења	PR5 и PR1 захтевају да се током фазе планирања и пројектовања уложе напори да се избегне или минимизује откуп земљишта и имовине, посебно када је реч о приватној својини, као и да се избегне физичко пресељење. Ово укључује процену алтернативних локација за пројекат и модификовање пројектних решења.	У Закону о експропријацији не постоји изричит захтев да се избегне или минимизује пресељење. Међутим, други закони захтевају да планска документација (просторни планови, планови регулације) и пројекти (студије изводљивости) узму у обзир социјалне утицаје, укључујући физичко пресељење. У пракси се пресељење често избегава како би се смањили трошкови експропријације и изградње.	На овом Пројекту нису уочене специфичне разлике у захтевима у односу на стандарде PR5. Физичко пресељење је у великој мери избегнуто избором земљишта без стамбених објеката за локацију пројекта. Ризик од економског пресељења је релативно висок, али се очекује с	No further action needed.

Тема	Захтеви EBRD PR5	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани недостаци	Корективне мере
			обзиром на то да се Пројекат налази у руралном пољопривредном подручју.	
Накнаде и бенефиције за расељена лица	PR5 захтева да се накнада за земљиште, имовину и губитке у вези са обновом средстава за живот одређује према вредности замене. Нагласак је на потреби да се домаћинствима и заједницама обнове услови за живот на нивоу пре почетка расељавања.	Закон о експропријацији дефинише фер тржишну вредност на основу података о недавно регистрованим продајама, према информацијама пореског органа и проценама стручњака. Национално законодавство, осим фер тржишне вредности, не дефинише накнаду за трошкове пресељења, прелазну подршку или накнаду за губитак прихода услед расељавања (формалног и неформалног).	Због одређених неслагања у методологији дефинисања накнаде између националног законодавства и стандарда захтева ЕБРД-а, неопходно је развити јасну методологију која ће се примењивати на Пројекат, како би се избегло занемаривање појединих фактора и омогућило исти принцип за све власнике.	Предложене мере за премошћавање разлике између тржишне вредности и вредности замене за земљиште укључене су у План корективних мера.
Планирање процеса расељавања и обнове извора прихода	PR5 захтева израду Плана расељавања (RAP) за све случајеве физичког и економског расељавања, без обзира на број погођених лица.	Законодавство Србије не прописује обавезну израду Плана расељавања (RAP), без обзира на обим процеса експропријације. Једини изузетак односи се на одређене категорије лица дефинисане Законом о станавању. У случају пресељења ових лица, наведени закон прописује обавезно доношење Решења о неопходности пресељења са планом пресељења.	Ова разлика је већ идентификован. Процес откупа земљишта је у поодмаклој фази и спроводи се у складу са националним законодавством. Како би се ублажили уочени недостаци израђен је документ Ревизија претходног процеса прибављања земљишта са Корективним акционим планом.	Нису потребне даље акције.
Физичко расељавање	PR5 захтева накнаду по пуној вредности замене за изгубљено земљиште и другу имовину, укључујући и нематеријалне губитке.	Експропријација се спроводи на универзалан начин дефинисан законом. Узима се у обзир тржишна вредност стамбене имовине, али не и подршка за поновно успостављање стамбеног простора (не постоји брза административна процедура за дозволе, лиценце или прикључке на комуналну инфраструктуру).	Постоје мање разлике у процесу дефинисања накнаде, посебно у контексту пружања додатне помоћи домаћинствима током процеса расељавања. На основу прелиминарне анализе, само један стамбени	План корективних мера дефинисао је накнаду и друге мере додатне помоћи за домаћинство чија стамбена имовина може бити погођена, укључујући временске оквири у процесу физичког пресељења, као и консултације са

Тема	Захтеви EBRD PR5	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани недостаци	Корективне мере
		<p>Не постоји накнада за трошкове пресељења, материјалне и нематеријалне губитке настале пресељењем, нити прелазна подршка, што може довести до неправедне накнаде или угрожавања егзистенције.</p> <p>Члан 51. Закона о експропријацији предвиђа могућност исплате накнаде која је већа од тржишне вредности, узимајући у обзир материјалне и друге личне и породичне околности претходног власника, ако су те околности од значаја за њихово егзистирање (број чланова домаћинства, број чланова способних за рад или запослених, здравствено стање чланова домаћинства, месечни приходи домаћинства и сл.). Овај члан омогућава дефинисање додатне помоћи социјално угроженим породицама које су власници стамбених објеката, али не и неформалним власницима/корисницима објеката.</p> <p>Недавне измене Закона о планирању и изградњи предвиђају право на накнаду за неформалне стамбене објекте. Уколико је објекат постојао у време доношења планског документа, власник објекта има право на тржишну вредност објекта. Други облици помоћи или накнаде (трошкови пресељења, прелазна новчана помоћ, додатна помоћ због социјалног статуса и сл.) нису предвиђени законом.</p> <p>Накнада за неформалне пословне просторе, осим накнаде на основу њихове грађевинске вредности прописане законом</p>	<p>објекат може бити погођен пројектом, али тај објекат није примарно место становања власника, тако да се не очекује физичко расељавање у оквиру пројекта. Слично томе, не очекује се ни економско расељавање, осим у погледу извора егзистенције заснованих на земљишту (пољопривредна производња).</p>	<p>власницима у свим фазама процеса.</p>

Тема	Захтеви EBRD PR5	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани недостаци	Корективне мере
		о посебним поступцима (под одређеним условима), није дефинисана.		
Губитак извора прихода	<p>PR5 захтева препознавање и решавање свих облика економског расељавања, директно или индиректно изазваних спровођењем Пројекта. Ово подразумева трајни или привремени губитак приступа земљишту или другим ресурсима или средствима на којима се заснива приход.</p> <p>Поред накнаде за губитак земљишта или објеката који представљају примарни извор прихода, PR5 такође дефинише прелазну новчану помоћ која покрива период потребан за поновно успостављање изгубљеног извора прихода.</p>	<p>Закон о експропријацији предвиђа накнаду за губитак прихода, по поднетом захтеву, у случају губитка пољопривредног земљишта чије је обрађивање примарни извор прихода за претходног власника. Накнада се може обезбедити давањем замењеног имања исте врсте и класе или одговарајуће вредности на истом месту или у близини (члан 15). Према истом члану, бивши власник чија је имовина коришћена за сточарство или за складиштење или прераду пољопривредних производа, а чији је приход од тих активности примарни извор прихода, има право на накнаду за другу имовину на којој може наставити са својим активностима.</p> <p>Корисник експропријације би ангажовао Министарство пољопривреде ради идентификације одговарајућег јавног земљишта које би се понудило претходном власнику као накнада.</p> <p>Према члану 16. Закона о експропријацији, корисник експропријације је дужан, на захтев, да обезбеди претходном власнику пословног простора, власништво или сувласништво над другим пословним простором на истој локацији или у близини, који конструктивно и по површини испуњава услове за обављање делатности коју је претходни власник имао пре експропријације.</p>	<p>У националном правном оквиру често недостаје јасна дефиниција економског расељавања, и можда нису у потпуности препознати сви облици, посебно они који нису директно повезани са физичким одузимањем земљишта.</p> <p>Иако закон препознаје да би власнику чији је примарни извор прихода била пољопривредна производња на експроприсаном земљишту требало обезбедити алтернативно земљиште, у пракси Министарство пољопривреде ретко нуди одговарајуће земљиште у близини. Поред тога, члан 15. је намењен већим пољопривредним произвођачима који имају регистровану пољопривредну производњу, а не препознаје произвођаче који производе само за сопствене потребе.</p> <p>Национално законодавство не препознаје прелазну новчану помоћ за губитак извора егзистенције.</p>	<p>План корективних мера нуди одређене мере за обнову извора егзистенције, као што су подршка у унапређењу пољопривредне производње на другом, већ у власништву, земљишту (подршка кроз инвестиције и обуке), или преквалификација погођених лица (укључујући ангажовање на Пројекту током активности у фази изградње)</p>

Тема	Захтеви EBRD PR5	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани недостаци	Корективне мере
Поседовање стеченог земљишта и повезане имовине	PR 5 наводи да ће реализатори пројекта преузети посед над експроприсаним земљиштем и повезаном имовином тек након што накнада буде обезбеђена, а где је применљиво, расељеним лицима буду обезбеђени и локације за пресељење и надокнада за трошкове пресељења, поред саме накнаде.	<p>Закон о експропријацији дефинише поступак експропријације земљишта потребног за пројекте који се сматрају од јавног интереса. Према Закону, експропријација мора бити завршена и свим погођеним лицима мора бити исплаћена накнада у виду упоредивог земљишта или у новцу, пре него што се извођачу изда Грађевинска дозвола (или дозвола за изградњу) за мобилизацију и почетак грађевинских радова.</p> <p>У случају да се погођено лице не слаже са понуђеном накнадом у било којој форми, може покренути судски поступак, који може дуго трајати (због ограничених капацитета судова). Да би се обезбедило да овај поступак не одложи реализацију пројекта, Закон садржи одредбе које омогућавају да Корисник експропријације добије дозволу за приступ спорним парцелама. Ово је описано у члану 35. Закона о експропријацији, који прописује да Корисник експропријације може, изузетно, затражити од Министарства финансија да изда дозволу за преузимање земљишта и без исплаћене накнаде.</p> <p>Не постоји прецизно дефинисан временски оквир од тренутка када се понуда за накнаду достави погођеном лицу до доношења Решења Министарства финансија на основу члана 35, али се у пракси ова могућност користи као крајња мера за јавне инвеститоре.</p>	<p>У националном законодавству постоје одредбе које омогућавају држави да преузме посед над земљиштем чак и ако погођена лица (PAPs) нису примила накнаду. Међутим, одредбе из члана 35 користе се као изузетан механизам, и корисник експропријације мора да обезбеди оправдање за покретање овог поступка.</p>	<p>С обзиром на природу пројекта, мало је вероватно да ће бити потребан приступ локацији пре него што накнада буде исплаћена. Приступ локацији ће најпре бити потребан за парцеле земљишта неопходне за изградњу бране. Тренутно је у току пет судских поступака који су у судској процедури, и очекује се да ће бити решени до краја године, односно пре почетка било каквих грађевинских радова на локацији.</p> <p>Остали судски поступци и парцеле земљишта које су још увек у процесу експропријације односе се на акумулацију и неће бити погођени све до завршетка радова на брани, што оставља довољно времена да се процес експропријације заврши и окончају сви судски поступци</p>

Тема	Захтеви EBRD PR5	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани недостаци	Корективне мере
		<p>И у том случају, члан 16. Закона о експропријацији прописује да се претходном власнику мора обезбедити привремени смештај, док се не постигне трајно решење и исплати накнада.</p> <p>Присилна исељења нису дозвољена по националном законодавству без озбиљног претходног образложења и процеса консултација. Присилна исељења социјално или економски угрожених лица дозвољена су само ако им је обезбеђен алтернативни социјални смештај.</p>		

Кључни утицаји идентификовани током процеса експропријације земљишта потребног за реализацију Пројекта укључују:

- Трајни губитак земљишта
- Губитак стамбених објеката – један ненасељен и један повремено насељен
- Губитак објеката – помоћне структуре (штала, помоћни тоалет, ограде, асфалтирани прилаз)
- Губитак усева – шуме и воћњаци
- Губитак или смањење извора егзистенције – немогућност наставка пољопривредне производње услед губитка пољопривредног земљишта
- Смањена зависност од услуга екосистема

Пројекат неће утицати на привредне субјекте нити на пословне објекте.

Горе наведени утицаји очекује се да ће бити ублажени кроз механизам обезбеђивања накнаде у оквиру процеса експропријације, као и кроз корективне мере наведене у Плану корективних мера.

Губитак пољопривредног земљишта се сматра мањим резидуалним утицајем за домаћинства која нису у могућности да обезбеде замењено земљиште, услед повећаних цена и недостатка расположивог пољопривредног земљишта у околини.

Мере за обнову егзистенције, као што су обуке и унапређење вештина (стручна обука, курсеви енглеског језика и софтвера, обука у области услуга и администрације...), могу бити корисне за млађе чланове погођених домаћинстава. Међутим, мало је вероватно да ће старији чланови бити заинтересовани или способни да пређу са традиционалног пољопривредног начина живота на нове облике запослења.

Документ Ревизија претходног процеса прибављања земљишта са Корективним акционим садржи додатне детаље о статусу процеса експропријације до данас и предлаже мере корекције ради усклађивања са EBRD PR5.

Табела 14 - Процена утицаја

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Интензитет утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
Губитак земљишта	Трајни губитак власништва над катастарским парцелама (било да су обрађене или необрађене)	Власници земљишта	Велики	Средњи	Високи	<ul style="list-style-type: none"> Заменско земљиште једнаке или веће вредности и сличне продуктивности у непосредној близини или околини експроприсаног земљишта, заједно са свим трошковима пресељења, административним и пореским таксама, неопходним за пренос права својине, ако их има. Или <ul style="list-style-type: none"> Накнада по заменској вредности – тржишна вредност за заменско земљиште, побољшања и рад, уз додатак административних трошкова (пренос власништва, дозволе и сл.). Додатне мере ће бити договорене како би се омогућило подобним РАР-овима да стекну заменске парцеле, чиме се испуњавају захтеви EBRD за заменску вредност. Благовремене консултације.	Мали
Губитак усева	Губитак једногодишњих и вишегодишњих биљака (воћњаци, виногради, шуме)	Власници земљишта	Умерени	Средњи	Умерени	<ul style="list-style-type: none"> Накнада по заменској вредности – тржишна вредност експроприсаних усева умањена за трошкове жетве.	Занемарљив
Губитак извора прихода	Губитак извора егзистенције услед губитка земљишта за погођена лица (РАРs) која се ослањају на пољопривреду као примарни	Власници земљишта који се ослањају на пољопривреду као примарни	Велики	Средњи	Високи	<ul style="list-style-type: none"> Накнада која обезбеђује да РАР-ови могу да стекну одговарајуће заменско земљиште. Мере ће бити развијене као део Плана обнове извора егзистенције (LRP), а договорена подршка	Мали

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Интензитет утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
	<p>примарни или значајан извор прихода:</p> <p>Немогућност наставка пољопривредне производње</p> <p>Губитак прихода од закупа земљишта</p>	или значајан извор прихода				<p>ће бити обезбеђена на захтев подобних РАР-ова.</p> <ul style="list-style-type: none"> Мере за обнову извора егзистенције: пружити подршку РАР-овима како би обновили, а где је могуће и унапредили, своје изворе егзистенције у односу на период пре пројекта. 	
Смањење прихода од услуга екосистема	Губитак извора прихода за појединце и домаћинства која се ослањају на активности као што су риболов, лов и пчеларство, услед смањења доступности природних ресурса и деградације екосистема.	Становници локалних заједница	Мали	Мали	Мали	<ul style="list-style-type: none"> Благовремено обавештавање о свим планираним активностима које би могле нарушити услуге екосистема Управљање саобраћајем и мере ублажавања у оквиру CESMP-а за сузбијање прашине Програми обнове биодиверзитета који имају за циљ да, где год је могуће, поново успоставе претходни ниво услуга екосистема Програми диверзификације егзистенције, као што су обуке за стицање нових вештина Благовремено обавештавање о свим планираним активностима које би могле да наруше услуге екосистема. Спровођење мера управљања саобраћајем и CESMP мера ублажавања ради сузбијања прашине. Програми обнове биодиверзитета који се спроводе у циљу поновног успостављања претходног нивоа услуга екосистема, где год је то могуће. 	Занемарљив

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Интензитет утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
						<ul style="list-style-type: none"> Програми диверзификације извора егзистенције, као што су обуке за стицање нових вештина, и друге мере у складу са LRP 	
Нарушавање тржишта земљишта	Повећана потражња за пољопривредним земљиштем од стране погођених лица (PAPs) која покушавају да прибаве замењено земљиште може довести до раста цена земљишта на локалном нивоу	Становници локалних заједница	Мали	Мали	Мали	<ul style="list-style-type: none"> Накнада по заменској вредности – тржишна вредност за заменско земљиште, побољшања и рад, уз додатак административних трошкова (пренос власништва, дозволе и сл.). Додатне мере ће бити договорене како би се омогућило подобним PAP-овима да стекну заменске парцеле, чиме се испуњавају захтеви EBRD за заменску вредност. Благовремене консултације. Програми диверзификације извора егзистенције, као што су обуке за стицање нових вештина. 	Занемарљив
Губитак приступа имовини и услугама	Привремени губитак приступа имовини и услугама услед прекида локалних и сеоских путева	Заједнице унутар зоне активних грађевинских радова	Мали	Мали	Мали	<ul style="list-style-type: none"> План управљања саобраћајем са алтернативним путевима. Благовремено обавештавање локалних заједница пре почетка активности које могу изазвати сметње Обезбеђивање алтернативног приступа / обнова приступа 	Занемарљив
Оштећење имовине услед грађевинских активности	Грађевинске активности ван граница градилишта (грађевинске машине, радови, вишак материјала) које утичу на приватну имовину:	Заједнице унутар зоне активних грађевинских радова	Умерени	Умерени	Умерени	<ul style="list-style-type: none"> План управљања саобраћајем који израђује Извођач радова, и који укључује редовну обуку за возаче камиона и оператере машина Механизам за решавање притужби и План ангажовања заинтересованих страна који 	Занемарљив

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Интензитет утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
	Захватање и оштећење усева Оштећење објеката (ограде, системи за наводњавање и сл.)					успоставља и спроводи Извођач радова <ul style="list-style-type: none"> Компензација за сваку штету на имовини, коју обезбеђује Извођач радова у складу са матрицом права да буде укључена у LRP. 	
Губитак пољопривредног земљишта	Грађевинске активности које изазивају губитак приноса у суседним пољима: Контаминација земљишта Контаминација ваздуха (прашина)	Заједнице унутар зоне активних грађевинских радова	Мали	Умерени	Мали	<ul style="list-style-type: none"> Обезбедити накнаду за сваку штету насталу током грађевинских радова, у складу са одредбама матрице права на накнаду која је део Плана обнове извора егзистенције (LRP). Спровођење мера за сузбијање прашине и спречавање загађења. Оперативан механизам за решавање притужби. 	Занемарљив
Привремени откуп земљишта	Додатна накнада / приход за власнике земљишта који издају своје земљиште Извођачу или подизвођачу	Власници земљишта	Умерени	Умерени	Умерени	<ul style="list-style-type: none"> Поступак за привремено заузеће земљишта развија Извођач радова, како би се обезбедило да су сви уговори о закупу закључени и да су исплате извршене пре приступања земљишту, у складу са договореном матрицом права на накнаду. Поступак који дефинише захтеве за израду предулазних и излазних снимака стања, које потписује власник земљишта, а присуствује овлашћени представник ЈВП „Србијаводе“. 	Занемарљив
Привремени откуп земљишта	Неизвршење враћања земљишта у првобитно стање након закупа	Власници земљишта	Високи	Умерени	Moderate	<ul style="list-style-type: none"> Одредбе у уговору о закупу којима се прописује обавеза враћања земљишта у првобитно стање (ограничено 	Занемарљив е

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Интензитет утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
						трајање закупа, права и обавезе закупца, враћање у претходно стање или договорена побољшања, итд.)	
Старење становништва и недостатак могућности за запошљавање	Преовлађујуће старије становништво које није у могућности или није заинтересовано да пређе са пољопривреде као примарног извора запослења.	Претходни власници земљишта	Мали	Умерени	Мали	<ul style="list-style-type: none"> Иницијативе за отварање радних места да пружи подршку РАР-овима да врате, и где је могуће унапређење, њихових извора прихода у односу на период пре пројекта. 	Занемарљив

Табела 15 - Мере за ублажавање

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
Губитак земљишта	Трајни губитак власништва над катастарским парцелама (било да су обрађене или необрађене)	Власници земљишта	<ul style="list-style-type: none"> Србија воде да обезбеди да је поступак експропријације завршен и да су све преостале активности из Корективног акционог плана спроведене Извођач је дужан да обавести власнике земљишта о свим активностима на земљишту најмање 30 дана пре почетка активности 	<ul style="list-style-type: none"> Припремна фаза На почетку грађевинских активности
Губитак усева	Губитак једногодишњих и вишегодишњих биљака (воћњаци, виногради, шуме)	Власници земљишта	<ul style="list-style-type: none"> Србија воде да обезбеди да је поступак експропријације завршен и да су све преостале активности из Корективног акционог плана спроведене Извођач је дужан да обавести власнике земљишта о свим активностима на земљишту најмање 30 дана пре почетка активности. Где год је то изводљиво, рок за напуштање земљишта треба да буде 	<ul style="list-style-type: none"> Припремна фаза На почетку грађевинских активности

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
			усаглашен тако да омогући жетву постојећих усева.	
Губитак извора прихода	<p>Губитак извора егзистенције услед губитка земљишта за погођена лица (RAPs) која се ослањају на пољопривреду као примарни или значајан извор прихода:</p> <p>Немогућност наставка пољопривредне производње</p> <p>Губитак прихода од закупа земљишта</p>	Власници земљишта који се ослањају на пољопривреду као примарни или значајан извор прихода	<ul style="list-style-type: none"> Србија воде да обезбеди да је поступак експропријације завршен и да су све преостале активности из Корективног акционог плана спроведене Србија воде да обезбеди да су мере за обнову извора егзистенције наведене у Корективном акционом плану адекватно промовисане Извођач да развије и спроведе стратегију локалног запошљавања 	<ul style="list-style-type: none"> Припремна фаза Припремна фаза Током фазе изградње
Смањење прихода од услуга екосистема	Губитак извора прихода за појединце и домаћинства која се ослањају на активности као што су риболов, лов и пчеларство, услед смањења доступности природних ресурса и деградације екосистема.	Становници локалних заједница	<ul style="list-style-type: none"> Извођач да успостави комуникацију са локалним организацијама и обезбеди да се све пројектне активности које би могле да поремете екосистемске услуге благовремено најаве. Извођач да спроведе мере за сузбијање прашине током саобраћаја и грађевинских активности. Програми обнове биодиверзитета да се спроводе ради поновног успостављања претходног нивоа екосистемских услуга где год је то могуће. Србија воде да обезбеди да су све преостале активности из Корективног акционог плана спроведене. Србија воде да обезбеди да су мере за обнову извора егзистенције наведене у LRP адекватно промовисане. 	<ul style="list-style-type: none"> Током фазе изградње Током фазе изградње Током фазе изградње Припремна фаза
Нарушавање тржишта земљишта	Повећана потражња за пољопривредним земљиштем од стране погођених лица (RAPs) која покушавају да прибаве замењено земљиште	Становници локалних заједница	<ul style="list-style-type: none"> Србија воде да обезбеди да је поступак експропријације завршен и 	<ul style="list-style-type: none"> Припремна фаза

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
	може довести до раста цена земљишта на локалном нивоу		<ul style="list-style-type: none"> да су све преостале активности из LRP спроведене Србија воде да обезбеди да су мере за обнову извора егзистенције наведене у LRP адекватно промовисане 	
Губитак приступа имовини и услугама	Привремени губитак приступа имовини и услугама услед прекида локалних и сеоских путева	Заједнице унутар зоне активних грађевинских радова	<ul style="list-style-type: none"> План управљања саобраћајем да изради извођач радова и да га објави локалној заједници Извођач је дужан да обавести власнике земљишта о свим активностима на земљишту најмање 30 дана пре почетка активности 	<ul style="list-style-type: none"> По додели уговора, али не касније од почетка грађевинских радова Током целе фазе изградње
Оштећење приватне имовине услед грађевинских активности	<p>Грађевинске активности ван граница градилишта (грађевинске машине, радови, вишак материјала) које утичу на приватну имовину:</p> <p>Захватање и оштећење усева</p> <p>Оштећење објеката (ограде, системи за наводњавање и сл.)</p>	Заједнице унутар зоне активних грађевинских радова	<ul style="list-style-type: none"> План управљања саобраћајем израђује Извођач радова и укључује редовну обуку за возаче камиона и руковаоце машинама Извођач радова утврђује почетно стање све јавне и приватне имовине у близини пројектних зона Извођач радова успоставља и спроводи механизам за решавање притужби Извођач радова обезбеђује накнаду за сваку штету на имовини Преглед спроведених мера укључује се у извештаје о напретку Извођача радова 	<ul style="list-style-type: none"> По додели уговора, али не касније од почетка грађевинских радова Током целе фазе изградње Месечни извештаји о напретку
Губитак пољопривредног земљишта	<p>Грађевинске активности које изазивају губитак приноса у суседним пољима:</p> <p>Контаминација земљишта</p> <p>Контаминација ваздуха (прашина)</p>	Заједнице унутар зоне активних грађевинских радова	<ul style="list-style-type: none"> Извођач радова утврђује нулто стање пре почетка грађевинских радова Извођач радова спроводи мере за сузбијање прашине и спречавање загађења Извођач радова успоставља и спроводи механизам за решавање притужби Извођач радова успоставља и спроводи механизам за накнаду штете 	<ul style="list-style-type: none"> По додели уговора, али не касније од почетка грађевинских радова Током целе фазе изградње

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
Привремени откуп земљишта	Неизвршење враћања земљишта у првобитно стање након закупа	Власници земљишта	<ul style="list-style-type: none"> Извођач радова да развије процедуру за привремени откуп земљишта. Извођач радова обезбеђује да су сви уговори о закупу закључени и да су уплате извршене пре приступања земљишту 	<ul style="list-style-type: none"> Током целе фазе изградње
Привремени откуп земљишта	Неизвршење враћања земљишта у првобитно стање након закупа	Власници земљишта	<ul style="list-style-type: none"> Извођач радова обезбеђује да су сви уговори о закупу закључени и да су уплате извршене пре приступања земљишту Извођач радова је дужан да земљиште врати у првобитно стање. Накнада за сваку штету на имовини се процењује по вредности замене. 	<ul style="list-style-type: none"> Током целе фазе изградње
Старење становништва и недостатак могућности за запошљавање	Преовлађујуће старије становништво које није у могућности или није заинтересовано да пређе са пољопривреде као примарног извора запослења.	Претхидни власници земљишта	<ul style="list-style-type: none"> Србијаводе обезбеђује да је поступак експропријације завршен и да су све преостале активности из LRP-а спроведене. Србијаводе да обезбеди да су мере обнове извора прихода, наведене у LRP-у, адекватно објављене. 	<ul style="list-style-type: none"> Припремна фаза

4. Ангажовање заинтересованих страна

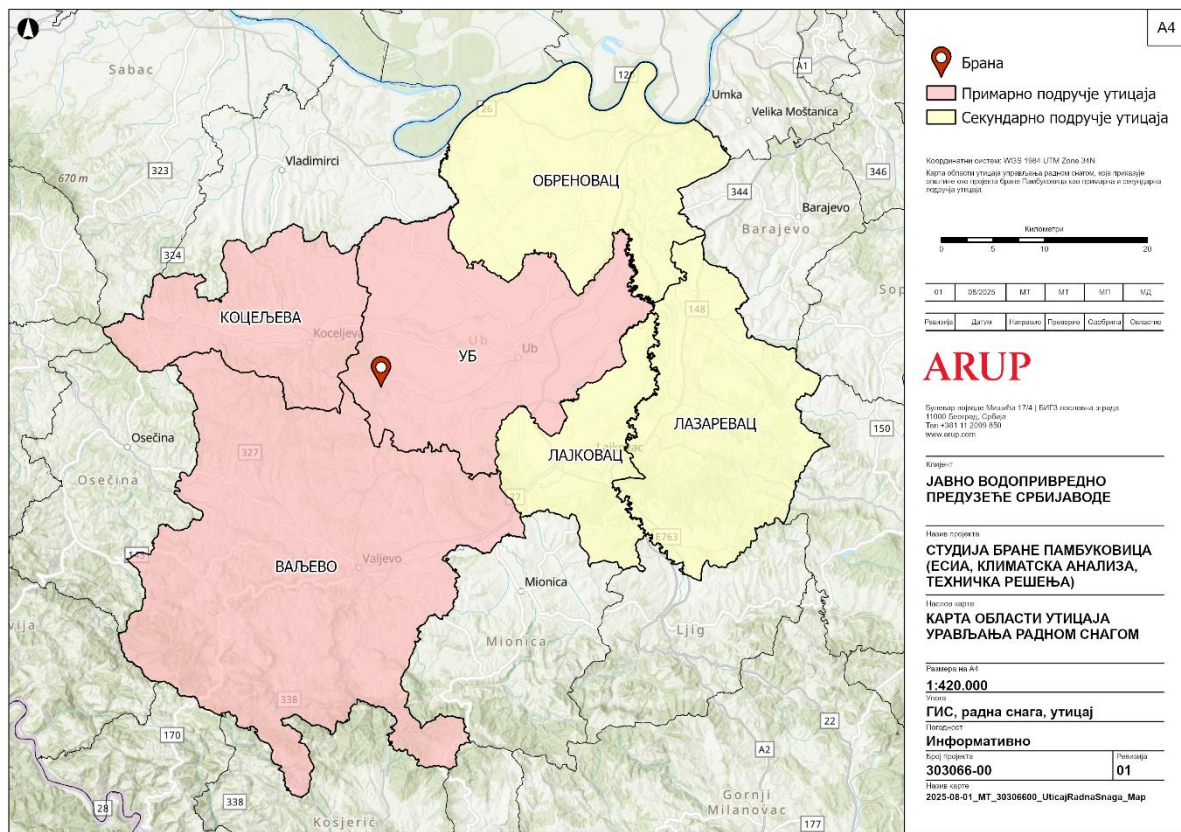
4.1 Увод и сврха

Ово поглавље садржи преглед утицаја ангажовања заинтересованих страна у вези са Пројектом. Одређене активности ангажовања заинтересованих страна су већ спроведене, али како се Пројекат приближава фази изградње, важно је сагледати капацитете потребне да би консултације и ангажовање заинтересованих страна били усклађени са националним законодавством и захтевима EBRD, посебно RP10.

Ово поглавље даје кратак преглед планираних активности, док је детаљнији приказ ангажовања заинтересованих страна дат у Плану ангажовања заинтересованих страна (SEP), који је приложен као посебан део Студије (ESIA).

4.2 Рецептори и подручје утицаја

Подручје утицаја у контексту ангажовања заинтересованих страна поклапа се са подручјем утицаја за експропријацију земљишта и утицаје на радну снагу. Ово подручје обухвата општине које су директно погођене Пројектом – Уб, Ваљево и Коцељева, као и суседне општине Обреновац, Лајковац и Лазаревац. То су општине које би имале користи од активних и суштинских консултација у вези са развојем и имплементацијом Пројекта.

Слика 8 - Зона утицаја - Ангажовање заинтересованих страна

4.3 Законодавство и стандарди

Ово поглавље даје преглед националних и међународних закона и прописа релевантних за предложени пројекат. Избор закона и прописа наведених у овом поглављу извршен је на основу обима, природе и договореног обима процене утицаја Пројекта на животну средину и друштво.

4.3.1 Национално законодавство

У наставку је дат избор главних националних прописа релевантних за тему ангажовања заинтересованих страна у Србији, који ће бити узети у обзир за ову активност:

- Закон о јавним предузећима („Службени гласник РС“, бр. 15/2016 и 88/2019)
- Закон о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 30/2018)
- Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 94/2024)
- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/2009, 81/2009, 64/2010, 24/2011, 121/2012, 42/2013, 50/2013, 98/2013, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019, 9/2020, 52/2021 и 62/2023)
- Закон о општем управном поступку („Службени гласник РС“, бр. 18/2016, 95/2018)
- Закон о јавном информисању и медијима („Службени гласник РС“, бр. 92/2023 и 51/2025)
- Правилник о методологији управљања јавним политикама, анализи утицаја јавних политика и прописа, и садржини појединачних докумената јавне политике („Службени гласник РС“, бр. 20/2025)
- Правилник о капиталним пројектима („Службени гласник РС“, бр. 79/2023)
- Правилник о садржини, начину и поступку израде просторних и урбанистичких планова („Службени гласник РС“, бр. 32/2019 и 47/2025)
- Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 69/05)
- Регионални просторни план за управни округ Колубара и Мачва („Службени гласник РС“, бр. 11/2015)
- Просторни план општине Уб („Службени гласник општине Уб“, бр. 13/12)
- План детаљне регулације за „Брану Памбуковица на реци Уб“ („Службени гласник општине Уб“, бр. 30/16)
- План детаљне регулације за брану и вишенаменску акумулацију „Памбуковица“ на реци Уб на територији града Ваљева за подручје К.О. Гола Глава („Службени гласник града Ваљева“, бр. 4/17)

Документ	Опис
Закон о јавним предузећима („Службени гласник РС“, бр. 15/2016 и 88/2019)	
Закон о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 30/2018) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2018/30/1/reg	Овај закон уређује систем планирања Републике Србије, укључујући управљање системом јавних политика и средњорочно планирање. Дефинише врсте и садржај планских докумената које сви учесници у систему планирања предлажу, усвајају и

Документ	Опис
	спроводе у складу са својим надлежностима. Такође се бави усклађивањем планских докумената, поступком утврђивања и спровођења јавних политика, обавезом извештавања о спровођењу планских докумената, као и одговарајућом применом обавезе спровођења анализа утицаја прописа и процене ефеката тих прописа.
Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник Републике Србије“, бр. 94/2024) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2024/94/28/reg	Овај закон уређује услове, методе и поступке процене утицаја одређених планова и програма на животну средину (стратешка процена), са циљем заштите животне средине и унапређења одрживог развоја, интегрисањем основних принципа заштите животне средине у процес припреме и усвајања планова и програма.
Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник Републике Србије“, бр. 94/2024) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2024/94/29/reg	Овај закон уређује услове, начин и поступак процене утицаја одређених планова, програма и пројеката на животну средину. Поред тога, регулише обим и садржај просторне, урбанистичке и техничке документације.
Закон о планирању и изградњи („Службени гласник Републике Србије“, бр. 72/2009, 81/2009 – исправка, 64/2010 – одлука Уставног суда, 24/2011, 121/2012, 42/2013 – одлука Уставног суда, 50/2013 – одлука Уставног суда, 98/2013 – одлука Уставног суда, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – други закон, 9/2020, 52/2021 и 62/2023) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2009/72/11/reg	Овим законом уређују се услови и начин просторног планирања, уређења и коришћења грађевинског земљишта и објеката, надзор над спровођењем одредаба овог закона и инспекцијски надзор, као и друга важна питања у вези са планирањем, уређењем и коришћењем грађевинског земљишта и објеката. Посебно се истиче да је, у складу са чланом 134а овог закона, инвеститор који улаже у изградњу објеката линеарне инфраструктуре од посебног значаја за Републику Србију дужан да власнику стамбеног објекта изграђеног пре доношења просторног плана којим се земљиште одређује за јавну намену, обезбеди други одговарајући стамбени објекат или стан, без обзира на то да ли је покренут поступак легализације тог објекта, или да му исплати новчану накнаду у висини потребној за обезбеђивање другог одговарајућег стамбеног објекта или стана.
Закон о општем управном поступку („Службени гласник Републике Србије“, бр. 18/2016, 95/2018 – аутентично тумачење, и 2/2023 – одлука Уставног суда) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2016/18/2/reg	Управни поступак представља скуп правила која примењују државни органи и организације, органи и организације аутономне покрајине, органи и организације јединица локалне самоуправе, установе, јавна предузећа, посебна тела преко којих се врше регулаторне функције, као и правна и физичка лица којима су поверена јавна овлашћења (органи), приликом решавања управних ствари.
Закон о јавном информисању и медијима	Овај закон уређује начин остваривања слободе јавног информисања, што посебно обухвата слободу прикупљања, објављивања

Документ	Опис
(„Службени гласник РС“, бр. 92/2023 и 51/2025) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2023/92/2/reg	и примања информација, слободу обликовања и изражавања идеја и мишљења, слободу штампања и дистрибуције новина, слободу производње, пружања и објављивања аудио и аудиовизуелних медијских услуга, слободу ширења информација и идеја путем интернета и других платформи, као и слободу издавања медија и бављења делатношћу јавног информисања.
Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи утицаја јавних политика и прописа, и садржини појединачних докумената јавне политике („Службени гласник РС“, бр. 20/2025) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2025/20/5/reg	Ова уредба детаљно прописује методологију управљања јавним политикама, а посебно обим, поступак и контролу анализе утицаја током израде докумената јавне политике, као и анализу утицаја након њиховог усвајања. Уредба обухвата поступке спровођења консултација и јавних расправа о документима јавне политике, садржај и форму докумената јавне политике, елементе анализе утицаја усвојених докумената јавне политике, начин извештавања о резултатима спровођења јавних политика, начин вредновања ефеката јавних политика, као и области планирања и спровођења јавних политика.
Уредба о капиталним пројектима („Службени гласник РС“, бр. 79/2023) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2023/79/1/reg	Овом уредбом ближе се уређују садржина, начин припреме, вредновања, процене спремности и избора капиталних пројеката, праћење њиховог спровођења, извештавање о учинку и процена свих позитивних и негативних ефеката капиталних пројеката, у циљу ефикасног и ефективног управљања јавним средствима.
Правилник о садржини, начину и поступку израде просторних и урбанистичких планова („Службени гласник РС“, бр. 32/2019 и 47/2025) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2019/32/2/reg	Овим правилником детаљно се прописују садржина, начин и поступак израде просторних и урбанистичких планских докумената.
Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 69/2005) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2005/69/6/reg	Овим правилником ближе се прописује садржина захтева за одлучивање о потреби процене утицаја и садржина захтева за одређивање обима и садржине студије о процени утицаја на животну средину.

4.3.2 EBRD Захтеви

EBRD Услови за реализацију (PR) релевантни за процес ангажовања заинтересованих страна:

- PR1 – Процена и управљање утицајима везаним за заштиту животне средине и друштва
- PR10 – Објављивање података и ангажовање заинтересованих страна

Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“

Европска банка за обнову и развој

2025/11 | Коначна верзија | 12.8.2025. 00:00:00 | Arup d.o.o. Beograd (Savski venac)

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

Процена друштвено-економског утицаја

4.3.3 Регионални и глобални стандарди и захтеви

У оквиру процене Пројекта биће узети у обзир следећи регионални и глобални стандарди и захтеви:

- Директива о процени утицаја на животну средину (EIA Directive – Directive 2014/52/EU)
- Уредба (ЕУ) 2020/852 (Таксономија) о успостављању оквира за олакшавање одрживих инвестиција, укључујући датум ступања на снагу и њене спроводеће и делегиране акте
- Националне обавезе по међународном праву (укључујући Еспоо конвенцију)
- Смернице Светске банке за заштиту животне средине, здравља и безбедности (EHS Guidelines)
- Методологија усклађености са Париским споразумом EBRD

4.4 Методологија

Процена ангажовања заинтересованих страна обухвата преглед досадашњих активности ангажовања заинтересованих страна, као и анализу друге пројектно специфичне документације ради процене ризика и користи ангажовања заинтересованих страна у наредним фазама имплементације Пројекта. Процена се ослањала на анализу секундарних извора података, укључујући пројектну документацију, јавно доступне податке и релевантно законодавство и стандарде који се односе на ангажовање заинтересованих страна, као и на прикупљање примарних података путем анкетирања погођених заједница. Поред тога, процена је обухватила и шире контекстуалне ризике, укључујући друштвено-политичке осетљивости и јавно мњење, што је посебно релевантно имајући у виду тренутну ситуацију у Србији.

Процена је спроведена у складу са општом методологијом за Студију о процени утицаја на животну средину и друштвено-економске аспекте (ESIA), представљеном у КЊИЗИ 1 – Увод.

Прикупљање и обрада почетних података представљених у овом поглављу извршени су коришћењем више метода, укључујући:

- Десктоп преглед и анализу раније објављене документације, укључујући просторне и урбанистичке планове од значаја за пројекат •
- Десктоп преглед и анализу других јавно доступних података из различитих извора, укључујући претрагу медија о Пројекту на интернету
- Повратне информације добијене током састанака са заинтересованим странама одржаних са представницима општина Уб и Ваљево
- Податке прикупљене анкетирањем домаћинстава у зони Пројекта, са фокусом на катастарске општине које су директно погођене Пројектом (КО Памбуковица, Радуша, Слатина и Гола Глава), као и суседне катастарске општине које могу бити индиректно погођене активностима Пројекта и које би могле бити укључене у фазу II пројекта (систем за наводњавање).

Главна документа која су прегледана у оквиру ове процене обухватају:

- Пројекат експропријације који је израдио Energoprojekt-Hidroinženjering a.d., фебруар 2020.
- Ажуриран Пројекат експропријације који је израдио Andzor inženjering d.o.o., април 2022.
- Студију процене утицаја на животну средину (EIA), датум одобрења 10. јун 2020.
- Пројектну документацију за грађевинску дозволу
- Просторне и урбанистичке планове: – Регионални просторни план за административну зону Колубара и Мачва („Службени гласник РС“, бр. 11/2015), Просторни план општине Уб („Службени гласник општине Уб“, бр. 13/12), План детаљне регулације за „Брану Памбуковица на

реци Уб“ („Службени гласник општине Уб“, бр. 30/16), и План детаљне регулације за брану и вишенаменску акумулацију „Памбуковица“ на реци Уб на територији града Ваљева за подручје К.О. Гола Глава („Службени гласник града Ваљева“, бр. 4/17).

У оквиру израде Студије (ESIA), Аруп је активно ангажовао заинтересоване стране. Почетно прикупљање података обухватило је интервјуе са кључним заинтересованим странама:

- У периоду од октобра до децембра 2024. одржано је више састанака са представницима ЈВП Србијаводе ради разматрања спроведених и планираних активности ангажовања заинтересованих страна
- Састанци са представницима правне службе и службе за имовинско-правне односе у општинама Уб (29. новембар 2024.) и Ваљево (28. новембар 2024.). Ови састанци су служили за прикупљање података о јавним и индивидуалним консултацијама са особама под утицајем Пројекта (РАР) и за боље разумевање повратних информација локалних заједница о процесу експропријације, информисаности о Пројекту и питањима која су покренута од стране заједница.

Током прве две недеље децембра 2024. спроведени су структурисани интервјуи за иницијалну друштвено-економску анкету (прва фаза анкетирања) са узорком лица погођених пројектом, чији су резултати приказани у наставку документа. Укупно је у анкети учествовало 84 испитаника – 34 РАР-ова и 50 становника који нису директно погођени откупом земљишта на пројекту. Анкета је омогућила прикупљање информација о:

- општем нивоу информисаности о Пројекту,
- познавању специфичности Пројекта (имајући у виду да је било варијација пројекта у последњих 20–30 година)
- ставовима према пројекту
- упознатости са ланцем одговорности
- постојању евентуалних примедби у вези са Пројектом
- свесности о претходним активностима ангажовања заинтересованих страна
- преферисаним методама комуникације и објављивања информација у наредном периоду

Након завршетка иницијалне анкете анализирано је укупно 79 релативно потпуно попуњених упитника (укључујући 29 РАР-ова и 50 локалних становника). Међутим, ради побољшања репрезентативности почетног узорка и обезбеђивања свеобухватне слике утицаја пројекта на РАР-ове и локално становништво, током периода јавног увида у Студију (ESIA) биће спроведено додатно анкетирање особа под утицајем Пројекта (РАР), заједно са дискусијама у фокус групама. Овај извештај биће ажуриран на основу додатних прикупљених информација од значаја за Пројекат.

4.5 Претпоставке и ограничења (ако је применљиво)

Ограничено ангажовање представника заједнице – представници села су интервјуисани и пружили су опште информације о социјалним обрасцима и економским активностима у селу, међутим, подршка на нивоу општине је била ограничена.

4.6 Почетно стање

4.6.1 Резултати претраге медија

Претрага медија о Пројекту дала је следеће резултате. Чланци детаљно описују пројекат бране Памбуковица на реци Уб, обухватајући његов обим, сврху и фазе развоја. Наводи се које је подручје обухваћено пројектом изградње бране, као и њена улога у наводњавању, заштити од поплава и

унапређењу водоснабдевања¹⁴. Кључни поменути аспекти укључују експропријацију земљишта, изградњу инфраструктуре као што су приступни путеви и трафостаница, као и процењену вредност пројекта од 35 милиона евра (EUR). Истиче се да ће брана створити вештачко језеро за рекреацију и укључити дистрибутивну мрежу ради побољшања водоснабдевања домаћинстава. Наводи се и спровођење стратешке процене утицаја на животну средину¹⁵ (Strategic Environmental Impact Assessment), као и потенцијално финансирање од стране фонда из Абу Дабија и EBRD. Информације о изградњи указују да је почетак радова планиран за пролеће наредне године, са пројектованим роком завршетка од три године.

Укупно, утисак о пројекту у медијима је позитиван, са нагласком на потенцијалне користи за управљање поплавама, наводњавање и локални развој. Заједничка нит свих чланака је истицање значајног утицаја бране на локалну инфраструктуру, управљање животном средином и добробит заједнице.

Табела 16 - Резултати претраге медија

Линк	Наслов	Опис	Датум
https://www.euronews.rs/srbija/drustvo/123684/de-cenija-od-velikih-majskih-poplava-u-srbiji-postoji-li-strah-da-2014-godina-moze-da-se-ponovi-vest	Деценија од великих мајских поплава у Србији – постоји ли страх да 2014. година може да се понови?	Брана Памбуковица је представљена као кључни елемент у спречавању понављања катастрофе из 2014. године у западној Србији.	17 мај 2024
https://www.rts.rs/lat/vesti/drustvo/5440068/puzov-ic-poplava-u-obrenovcu-bila-je-kao-uragan-pete-kategorije.html	Пузовић: Поплава у Обреновцу била је као ураган пете категорије?	Директор ЈВП „Србијаводе“ најављује почетак радова на изградњи бране Памбуковица као одговор на разарања изазвана поплавама 2014. године.	15 мај 2024
https://www.regionalne.rs/vesti/uskoro-izgradnja-brane-i-visenamenske-akumulacije-pambukovica?	Ускоро изградња бране и вишенаменске акумулације Памбуковица	Изградња бране Памбуковица и вишенаменске акумулације планирана је на реци Уб, на подручју које обухвата делове града Ваљева и општине Уб. Влада Републике Србије је одобрила експропријацију земљишта за овај пројекат. Пројекат се заснива на Детаљном плану регулације који покрива 130 ха у општини Уб и 33 ха у граду Ваљеву. Идејно решење је израдио Energoprojekt – Hidroinženjering. Циљ бране је регулисање тока реке, спречавање поплава и подршка наводњавању око 1.970 ха земљишта. Акумулација може бити испражњена у року од 1–2 дана у случају високог водостаја. Планирани радови обухватају изградњу нових и реконструкцију постојећих путева, комуналне инфраструктуре и трафостанице у близини локације бране.	3 септембар 2022
https://valjevonadlanu.rs/2022/09/02/uskoro-izgradnja-brane-i-akumulacije-pambukovica/	Ускоро изградња бране и вишенаменске акумулације Памбуковица	Чланак описује брану у смислу површине коју ће покривати и количине земљишта које ће бити	2 септембар 2022

¹⁴ Доступна пројектна документација за брану Памбуковица не разматра водоснабдевање као део свог обима, сврхе или циља. Информације које се наводе у медијима могу бити погрешно интерпретирани или извађене из контекста

¹⁵ Консултант није утврдио да је развијена стратешка процена утицаја на животну средину.

Линк	Наслов	Опис	Датум
visenamenske-akumulacije-pambukovica-na-delu-teritorije-valjeva-i-opstine-ub/	на делу територије Ваљева и општине Уб	наводњавано. Наводи се да ће акумулација бити коришћена за наводњавање и унапређење малих водоснабдевања. Такође се помиње изградња приступних путева као део пројекта, као и изградња трафостанице.	
https://www.ekapija.com/news/3826480/where-to-invest/infrastructure/star-t-up/index	Корак ближе изградњи бране и вишенаменске акумулације Памбуковица на делу територије Ваљева и општине Уб	Овај чланак говори о планираној изградњи бране „Памбуковица“ и вишенаменске акумулације на реци Уб, која обухвата делове града Ваљева и општине Уб. Влада Републике Србије је одобрила експропријацију земљишта за овај пројекат, који се ослања на Детаљни план регулације који покрива 130,26 ха у општини Уб и додатних 33,09 ха у Ваљеву. Акумулација ће служити за регулисање тока реке Уб, заштиту насеља од поплава и омогућиће наводњавање приближно 1.970 ха земљишта. Пројекат укључује изградњу саобраћајне и комуналне инфраструктуре, укључујући нови приступни пут и трафостаницу за напајање бране.	1 септембар 2022
https://patak.co.rs/predstavljeno-projekat-brane-pambukovica/	Представљен пројекат бране „Памбуковица“	Чланак пружа основне информације о пројекту у погледу дужине, висине и површине бране.	1 фебруар 2021
https://www.politika.rs/scc/clanak/471863/Branaza-zastitu-i-navodnjavanje-Tamnave	Брана за заштиту и наводњавање Тамнаве	Чланак описује брану у смислу површине коју ће покривати и количине земљишта које ће бити наводњавано. Наводи се инвеститор и потенцијални финансијери, укључујући Abu Dhabi фонд и EBRD. Такође се истиче да је завршен идејни пројекат и предат пројекат експропријације.	29 јануар 2021
https://www.ekapija.com/en/news/2999363/construction-of-pambukovica-dam-to-begin-in-spring-2021	На пролеће креће изградња бране „Памбуковица“	Чланак наводи вредност пројекта и количину земљишта која ће бити експроприсана.	7 септембар 2020
https://www.kolubarske.rs/sr/vesti/okrug/9962/	На пролеће креће изградња бране „Памбуковица“	Овај чланак пружа информације да се изградња вишенаменске бране „Памбуковица“ на реци Уб очекује да почне на пролеће наредне године, са планираним завршетком у року од три године. Брана ће служити за заштиту од поплава, наводњавање пољопривредног земљишта и унапређење туристичког потенцијала, а укупна вредност пројекта износи 35 милиона евра (EUR). Биће формирано вештачко језеро за камповање, риболов и рекреацију, а брана ће такође обухватити дистрибутивну водоводну мрежу ради помоћи домаћинствима са проблемима у водоснабдевању.	4 септембар 2020
https://www.kolubarske.rs/sr/vesti/okrug/4847/	Брана ‘Памбуковица’ на реци Уб)	Чланак је фокусиран на изјаву Дарка Глишића о значају пројекта.	20 јул 2016

Линк	Наслов	Опис	Датум
		Наводи основне информације о брани, укључујући запремину акумулације, површину и ширину бране. Такође се помиње стратешка процена утицаја на животну средину (Strategic Environmental Impact Assessment), а средства за њену израду су обезбеђена у буџету општине Уб.	

4.6.2 Резултати анкете

Као што је наведено у одељку 4.3, узорковање за иницијалну анкету спроведено је на случајном принципу, са већим ослоном на домаћинства чија ће имовина бити експроприисана за потребе Пројекта (анкета је спроведена у новембру 2024). Укупно је анкетирано 84 домаћинства – 34 особе под утицајем Пројекта (РАР) и 50 из опште популације.

Анкета опште популације спроведена је ради стицања општег утиска о интересовању различитих локалних заједница за потенцијалну другу фазу пројекта, која подразумева развој система за наводњавање, у циљу подршке локалној пољопривредној производњи која је изразито несигурна у погледу водоснабдевања.

Преглед резултата података прикупљених анкетом дат је у наставку. За анализу података у овом извештају коришћено је укупно 79 релативно потпуно попуњених упитника.

Преглед одговора РАР-ова у вези са процесом експропријације указује на одређене недостатке у комуникацији и дистрибуцији информација. Посебно је значајно да је 64,56% испитаника навело да су први пут сазнали за експропријацију од својих комшија (што укључује 69,09% мушкараца и 54,17% жена међу испитаницима). Ослонац на неформалне канале комуникације указује на потенцијалне слабости у званичном процесу информисања и изазива забринутост у погледу тачности информација које се деле унутар заједнице.

Око 16,45% испитаника (сви међу РАР-овима који су директно погођени експропријацијом земљишта) навело је да су били информисани путем званичног позива из своје општине, што указује да су неки добили формално обавештење, али да дистрибуција ових обавештења није била координисана, те је већина РАР-ова већ била неформално обавештена о експропријацији пре него што је добила било какво обавештење званичним каналима. Ово укључује 14,55% свих мушких и 20,83% свих женских испитаника.

Додатно, 15,18% је сазнало за експропријацију сусретом са званичним геодетама на својим њивама (што укључује 12,73% свих мушких и 20,83% свих женских испитаника). Такође, 3,80% је сазнало информације о пројекту из новина и путем радија (што укључује 5,64% свих мушких и 4,17% свих женских испитаника). Овај начин информисања је донекле пасиван и одражава недостатак проактивне комуникације од стране носилаца Пројекта.

Чињеница да је највећи број испитаника прва сазнања о експропријацији добио преко комшија указује на значајну потребу за унапређењем комуникационе стратегије.

Само 2,53% анкетираних РАР-ова је навело да је учествовало у консултацијама које је организовала ЈВП Србијаводе у општини Уб, што указује на недостатак активног укључивања већине заједнице (ово укључује 2 РАРс, односно 3,64% мушких испитаника).

Још 11,39% испитаника је изјавило да је било упознато са јавним консултацијама, али није учествовало из различитих разлога, што указује на постојање баријера за ангажовање, као што су недостатак времена, информација или осећај релевантности (ово укључује 14,55% мушких и 4,17% женских испитаника). Укупно 27,85% РАР-ова (укључујући 20,00% мушких и 45,83% женских испитаника) је навело да није знало да су консултације уопште одржане, што указује на значајан комуникациони јаз. Додатно, 58,23% је изјавило да није било упознато са консултацијама или да није

било заинтересовано за учешће у јавним консултацијама, што може одражавати или неангажованост или незадовољство процесом консултација (ово укључује 61,12% мушких и 50,00% женских испитаника).

У вези са учешћем у консултацијама које су спроведене у оквиру процеса експропријације земљишта, у упитнику за РАР-ова који су директно погођени експропријацијом била је укључена посебна питања. Подаци који се даље излажу у овом одељку заснивају се на анализи информација за 29 РАРs за које су попуњени детаљни упитници (ова питања нису била укључена у базу података за 50 локалних становника који нису директно погођени експропријацијом).

Како је наведено у документу Ревизија претходног процеса прибављања земљишта са Корективним акционим планом, ова ситуација указује на потребу за ефикаснијим приступом и стратегијама комуникације. Чињеница да је 37,93% испитаника навело да је за експропријацију сазнало путем званичног позива из општине указује да формална обавештења постоје, али нису довољна да обезбеде свеобухватну информисаност и ангажовање заједнице. Поред тога, ослањање на неформалне изворе, посебно комшије, за информације о експропријацији додатно наглашава потребу за унапређењем ефикасности званичних канала комуникације.

Као разлоге за неучествовање у јавним консултацијама, РАР-ови су навели следеће одговоре:

- 37,93% испитаника је навело да консултације нису одржане у одговарајућим терминима, што указује да распоред можда није био погодан за учешће заједнице (ово укључује 45,46% мушких и 14,29% женских испитаника).
- 10,34% је изјавило да су консултације биле физички предалеко од њихове локације, што указује на проблеме са приступачношћу који спречавају присуство (ово укључује 13,64% мушких испитаника).
- 20,69% је исказало неинтересованост за консултације, што поставља питања о перципираној вредности и релевантности ових састанака за заједницу, као и о поверењу у институције (ово укључује 18,18% мушких и 28,57% женских испитаника).
- 6,90% РАР-ова није желело да подели своје мишљење у вези са учешћем, што одражава одређени степен неангажованости или несигурности (ово укључује 4,54% мушких и 14,29% женских испитаника).
- 6,90% је навело разлоге везане за године, здравље или недостатак информација као препреке за учешће (ово укључује 28,57% женских испитаника).
- 13,79% је изјавило да нису били упознати са одржавањем консултација (ово укључује 13,64% мушких испитаника).

Процена информација које су пружене РАР-ова у вези са процесом експропријације указује и на одређене недостатке у овом аспекту комуникације. Одговори показују:

- 3,45% РАР-ова (14,29% женских испитаника) је изразило несигурност у погледу тога колико су били информисани о процесу експропријације.
- 37,93% је навело да су били слабо информисани, што указује да, иако имају неки ниво свести, то није довољно за разумевање импликација експропријације (ово укључује 40,01% мушких и 28,57% женских испитаника).
- 58,62% је изјавило да се осећају неинформисано о процесу, што указује на критичан недостатак знања који може довести до конфузије и незадовољства међу погођеним становништвом (ово укључује 59,09% мушких и 57,14% женских испитаника).

Ови налази указују на значајан недостатак у дистрибуцији информација које су кључне за разумевање процеса експропријације. Међутим, на основу информација које су доставиле општине, у обавештењу о експропријацији власници се позивају на индивидуалне консултације, током којих добијају информације о пројекту, положају њиховог земљишта у односу на подручје Пројекта (са картама), одредбама закона о експропријацији и наредним корацима у поступку, као и о правним средствима

која им стоје на располагању. Ове информације се достављају у документима које добијају током тих састанака (обим и доследност информација које се деле са РАР-овима биће проверени током додатних анкета).

На питање како би желели да им се убудуће достављају информације, РАР-ови наводе следеће:

- 62,07% испитаника је навело да нема изражене преференције у погледу начина комуникације, што указује на одређени ниво флексибилности у начину на који примају информације (ово укључује 63,64% мушких и 57,14% женских испитаника).
- 17,24% није било сигурно како би желело да буде информисано (ово укључује 13,64% мушких и 28,57% женских испитаника).
- 13,79% је изразило жељу за организовањем састанака у оквиру своје месне заједнице, што одражава одређеност за директно укључивање у дијалог (ово укључује 13,64% мушких и 14,29% женских испитаника).
- Још 6,90% би преферирало да добија информације путем огласне табле у својој заједници, што показује интересовање за централизовано, видљиво обавештавање (ово укључује 9,09% мушких испитаника).

Табела 17 - Процена информација које су пружене РАР-овима у вези са процесом експропријације

Категорија	Проценат испитаника	Проценат мушких испитаника	Проценат женских испитаника
Начин сазнавања о експропријацији			
Преко комшије	64.56%	69.09%	54.17%
Званичан позив из општине	16.45%	14.55%	20.83%
Сусрет са спроводиоцима анкетања	15.18%	12.73%	20.83%
Учешће на јавним консултацијама			
Учествовао/ла	2.53%	3.64%	-
Упознат/а сам са консултацијама, али нисам учествовао/ла	11.39%	14.55%	4.17%
Нисам био/ла упознат/а са консултацијама	27.85%	20.00%	45.83%
Нисам заинтересован/а за учешће	58.23%	61.12%	50.00%
Разлози за неучествовање			
Неповољан термин	37.93%	45.46%	14.29%
Удаљеност	10.34%	13.64%	-
Незаинтересованост	20.69%	18.18%	28.57%
Не жели да изнесе мишљење	6.90%	4.55%	14.29%
Физичка ограничења (медицинска стања)	6.90%	-	28.57%
Није упознат/а	13.79%	13.64%	-
Процена достављених информација			

Категорија	Процент испитаника	Процент мушких испитаника	Процент женских испитаника
Неопредељен	3.45%	-	14.29%
Лоше информисан/а	37.93%	40.01%	28.57%
Неинформисан/а	58.62%	59.09%	57.14%
Пожељна учесталост достављања информација			
Индиферентан/на према учесталости информисања	62.07%	63.64%	57.14%
Неопредељен/на (што чешће, то боље)	6.90%	9.09%	-
Свака три месеца	6.90%	9.09%	-
Месечно	6.90%	4.55%	14.29%
Не забрињава га/је информисање	17.24%	13.63%	28.57%
Пожељни начин достављања информација			
Индиферентан/на	62.07%	63.64%	57.14%
Несигуран/на	17.24%	13.64%	28.57%
Огласна табла у заједници	6.90%	9.09%	-
Организовани састанци у месној заједници	13.79%	13.64%	14.29%

Ови налази показују да, иако је многим испитаницима свеједно који је канал комуникације, ипак постоји изражено опредељење за одређене начине информисања.

Када је реч о пожељној учесталости дистрибуције информација, већина (62,07% испитаника) је исказала равнодушност у погледу тога колико често би желели да буду информисани о пројекту (ово укључује 63,64% мушких и 57,14% женских испитаника). По 6,90% је навело да би волело да буде информисано свака три месеца или што чешће, без навођења прецизног временског оквира (у оба случаја ово укључује 9,09% мушких испитаника), а још 6,90% је изразило жељу да добија информације на месечном нивоу, што одражава потребу за доследнијим укључивањем (ово укључује 4,55% мушких и 14,29% женских испитаника). Насупрот томе, 17,24% је навело да их уопште не занима да буду информисани, што додатно наглашава различите нивое ангажованости у заједници (ово укључује 13,64% мушких и 28,57% женских испитаника).

Информисаност о Фази 2 – Систем за наводњавање

Подаци анализирани у овом одељку обухватају све одговоре из 79 упитника. Огромна већина испитаника, 89,87%, изјавила је да није упозната са било каквим планираним пројектом наводњавања (што укључује 89,09% мушкараца и 91,67% жена), док је 10,13% навело да је нешто чуло на ту тему, али није сигурно шта тачно пројекат подразумева у погледу наводњавања (што укључује 10,09% мушкараца и 8,33% жена).

Након што су били информисани о планираном пројекту наводњавања, већина од 67,09% испитаника изразила је интересовање да се прикључи на новоизграђени систем за наводњавање (што укључује 74,55% мушкараца и 50,00% жена), док је 32,91% изјавило да није заинтересовано за прикључење.

Одговори о забринутостима у погледу система за наводњавање истичу следеће:

- Значајних 27,85% испитаника изразило је забринутост због потенцијалне цене прикључног места између њихових поседа и система за наводњавање (што укључује 30,91% мушкараца и 20,83%

жена). Ово указује на распрострањену бригу у вези са потенцијалним финансијским оптерећењем прикључења на инфраструктуру за наводњавање.

- 18,99% испитаника је изразило забринутост због потенцијалних текућих месечних трошкова коришћења система за наводњавање (што укључује 20,00% мушкараца и 16,67% жена). Ово сугерише да, поред почетних трошкова прикључења, постоји бојазан у погледу дугорочне приступачности и одрживости коришћења ресурса за наводњавање.
- Мањи део, 2,53% испитаника, навео је забринутост да би систем за наводњавање могао повећати цену земљишта, што одражава страх да би унапређење система могло негативно утицати на тржишну динамику земљишта (што укључује 3,63% мушкараца).
- Укупно 5,06% испитаника је изразило забринутост у погледу здравственог квалитета воде која се користи у систему за наводњавање, што наглашава значај безбедних и поузданих извора воде за пољопривредне активности и безбедност хране (што укључује 7,27% мушкараца).
- 43,04% испитаника није изразило никакве забринутости у вези са системом за наводњавање, што указује да значајан део заједнице систем доживљава позитивно или је индиферентан према потенцијалним изазовима (што укључује 34,55% мушкараца и 62,50% жена).
- Преосталих 2,53% испитаника (укључујући 3,64% мушкараца) није заинтересовано за прикључење на систем за наводњавање.

Анализа тренутних извора воде за наводњавање међу РАР-овима показује значајно ослањање на традиционалне методе црпљења воде:

- Значајних 68,35% испитаника је навело да тренутно користи бунаре као примарни извор воде за наводњавање (што укључује 69,09% мушкараца и 66,67% жена). Ово ослањање на подземне воде наглашава важност система бунара за подршку локалним пољопривредним праксама.
- 3,80% је навело да користи локалне водене површине за наводњавање, што указује на доступност површинских извора воде који су приступачни за пољопривредне сврхе (што укључује 5,45% мушкараца).
- 10,12% је навело да воду за наводњавање транспортује са друге локације користећи цистерне или друга средства, што указује на додатне логистичке изазове и трошкове у приступу води за наводњавање (што укључује 7,27% мушкараца и 16,67% жена).
- Коначно, 17,72% испитаника је изјавило да нема потребу за наводњавањем, што што може одражавати или изостанак култура којима је потребно наводњавање или специфичне пољопривредне праксе које не зависе од управљања водом (што укључује 18,18% мушкараца и 16,67% жена).

Ови налази истичу доминантно ослањање на бунаре за наводњавање, што указује да заједница може бити суочена са изазовима у погледу доступности и одрживости воде, посебно у светлу потенцијалних промена које доноси пројекат бране Памбуковица.

Табела 18 - Истраживање о фази 2

Категорија	Процент испитаника	Процент мушких испитаника	Процент женских испитаника
Свесност о плановима за наводњавање			
Упознат	10.13%	10.91%	8.33%
Није упознат	89.87%	89.09%	91.67%
Интересовање за систем за наводњавање			

Категорија	Процент испитаника	Процент мушких испитаника	Процент женских испитаника
Заинтересован	67.09%	74.55%	50.00%
Није заинтересован	32.91%	25.45	50.00%
Забринутости у вези са наводњавањем			
Цена прикључка на комуналну инфраструктуру	27.85%	30.91%	20.83%
Месечни трошак коришћења	18.99%	20.00%	16.67%
Повећање цене земљишта	2.53%	3.63%	-
Квалитет воде за наводњавање	5.06%	7.27%	-
Нема забринутости	43.04%	34.55%	62.50%
Тренутни извор воде за наводњавање			
Бунари	68.35%	69.09%	66.67%
Локалне водене површине	3.80%	5.45%	-
Транспорт воде	10.12%	7.27%	16.67%
Нема потребе за наводњавањем	17.72%	18.18%	16.67%

4.7 Активности на пројекту и идентификација утицаја

4.7.1 Припремна фаза

Активности укључивања заинтересованих страна у припремној фази односе се пре свега на процес експропријације земљишта, као и на редовно и благовремено обавештавање шире јавности о статусу пројектне документације – студија и дозвола, као и на општа обавештења о очекиваном почетку грађевинских радова. Ова фаза такође обухвата објављивање и процес консултација у оквиру Студије (ESIA), што представља проактивно обраћање погођеним заједницама ради размене информација о идентификованим ризицима, утицајима и предложеним мерама ублажавања, као и прикупљања повратних информација које се могу интегрисати у планирање пројекта.

4.7.2 Фаза изградње

Током фазе изградње, Извођач радова и Србијаводе морају активно сарађивати са локалним заједницама ради дистрибуције информација о подручју Пројекта, планираним активностима, прекидима у услугама и приступу. Активно управљање притужбама од стране Извођача је кључно у овој фази због значајних сметњи које настају у локалној заједници услед радова – повећан саобраћај, повећан ниво буке и вибрација од машина и камиона, загађење прашином, блато на путевима итд., као и због могућег ненамерног заузимања приватне својине и оштећења приватне и јавне имовине (локални путеви).

4.7.3 Фаза рада

Током ове фазе, очекује се да укључивање локалних заједница буде ограничено на активности које се односе на здравље и безбедност локалног становништва, као и на решавање евентуалних притужби у вези са радом бране.

4.7.4 Фаза демонтаже

Активности током фазе демонтаже су сличне онима у фази изградње, а укључивање заједнице ће бити усмерено пре свега на решавање притужби насталих током грађевинских радова.

4.8 Процена утицаја и мере ублажавања (укључујући све фазе пројекта: припремна фаза, фаза изградње, фаза рада, фаза демонтаже)

Главни утицаји идентификовани у вези са укључивањем заинтересованих страна односе се на одржавање комуникације са локалним властима и заједницама. Главна одговорност за укључивање заинтересованих страна лежи на ЈВП Србијаводе, које је задужено за укупну координацију и спровођење Плана ангажовања заинтересованих страна (SEP) развијеног као део Студије (ESIA). Ово укључује вођење комуникације са локалним властима и заједницама, објављивање информација о пројекту и успостављање функционалног жалбеног механизма.

Извођачи радова треба да сарађују са локалним властима у вези са плановима изградње договореним у зонама близу осетљивих пријемника или у осетљивим периодима као што су верски празници. Ово подразумева благовремено дистрибуирање релевантних информација на културолошки примерен начин.

Очекује се да Извођач именује Службеника за сарадњу са заједницом, чија би примарна улога била активна сарадња са локалним заједницама и решавање свих притужби које могу настати услед активности у вези са Пројектом. Службеник за сарадњу са заједницом треба да има довољно ресурса за брз и прецизан одговор на захтеве локалне заједнице. Огласне табле треба поставити на свим градилиштима ради пружања информација о Пројекту, са именом и контакт подацима именованог Службеника за сарадњу са заједницом, како би сва заинтересована лица могла да изнесу своје примедбе и предлоге. Службеник за сарадњу са заједницом ће такође бити одговоран за редовну координацију, сарадњу и извештавање према ЈВП Србијаводе. Ради ефикасне комуникације, Србијаводе ће именовати овлашћеног представника (Менаџер за ангажовање заинтересованих страна и притужбе) који ће бити контакт особа за Службеника за сарадњу са заједницом извођача.

Детаљнији преглед активности у вези са укључивањем заинтересованих страна дат је у Плану ангажовања заинтересованих страна (SEP).

Табела 19 - Процена утицаја

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Интензитет утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
Укључивање и комуникација са заједницом	Недостатак информација о планираним пројектним активностима нарушава друштвено поверење у пројекат.	Локална заједница	Умерени	Средњи	Умерени	<p>Србијаводе:</p> <ul style="list-style-type: none"> Укупна одговорност за израду и спровођење Плана укључивања заинтересованих страна (SEP) Формирање посебног тима за сарадњу са заједницом Спровођење активности јавног објављивања и консултација у оквиру Студије (ESIA). Успостављање спољашњег механизма за притужбе <p>Извођач радова:</p> <ul style="list-style-type: none"> Објављивање информација о планираним грађевинским активностима и потенцијалним ограничењима приступа јавним или приватним површинама и услугама, као и о повезаним ризицима по безбедност заједнице (кроз редовне састанке, медије, огласне табле, јавне састанке, вебсајт) Именовање Службеника за сарадњу са заједницом Коришћење више комуникационих канала (јавни састанци, вебсајт, билтени, друштвене мреже) прилагођених различитим сегментима заједнице. Превођење материјала на релевантне језике. 	Занемарљив

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Интензитет утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
Жалбени механизам	Питања и притужбе локалне заједнице које нису решене или ублажене доводе до стварања негативног окружења према Пројекту, Србијаводе и Извођачу радова. Продужени судски поступци ради накнаде штете.	Локална заједница	Средњи	Средњи	Умерени	<p>Србијаводе:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Именовање Менаџера за ангажовање заинтересованих страна и притужбе – Формирање посебног тима за сарадњу са заједницом, укључујући стручњака задуженог за GBVH (родно засновано насиље и узнемиравање) – Успостављање спољашњег механизма за притужбе који функционише усклађено са механизмом за притужбе извођача радова <p>Извођач радова:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Успостављање спољашњег механизма за притужбе и вођење регистра притужби – Именовање Службеника за притужбе (може бити иста особа као Службеник за сарадњу са заједницом) – Јавно оглашавање улоге и контакт података, као и подстицање људи да се обрате – Успостављање позитивне комуникације са лидерима и представницима заједнице – Обезбеђивање адекватног поступања и реаговања на GBVH од стране одговарајуће обученог особља 	Занемарљив

Табела 20 - Мере за ублажавање

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
Укључивање и комуникација са заједницом	Недостатак информација о планираним пројектним активностима нарушава друштвено поверење у пројекат.	Локална заједница	<p>Србијаводе:</p> <p>Израда и спровођење Плана ангажовања заинтересованих страна (SEP), именовање менаџера за укључивање заинтересованих страна и притужбе</p> <p>Формирање посебног тима за сарадњу са заједницом</p> <p>Спровођење активности јавног објављивања и консултација у оквиру Студије (ESIA)</p> <p>Успостављање спољашњег механизма за притужбе који функционише усклађено са механизмом за притужбе извођача радова</p> <p>Извођач радова:</p> <p>Именовање Службеника за сарадњу са заједницом</p> <p>Редовно објављивање информација о активностима на Пројекту (кроз медије, огласне табле, јавне састанке, вебсајт)</p> <p>Извештавање о активностима укључивања заједнице у редовним извештајима о напретку</p>	<ul style="list-style-type: none"> Припремна фаза, фаза изградње, фаза рада, Фаза демонтаже По додели уговора, али не касније од почетка грађевинских радова и током целокупне имплементације пројекта Месечни извештаји
Жалбени механизам	Питања и притужбе локалне заједнице које нису решене или ублажене доводе до стварања негативног окружења према Пројекту, Србија воде и Извођачу радова. Продужени судски поступци ради накнаде штете.	Локална заједница	<p>Србијаводе:</p> <ul style="list-style-type: none"> Именовање Менаџера за укључивање заинтересованих страна и притужбе, формирање посебног тима за сарадњу са заједницом, укључујући стручњака задуженог за GBVH (родно засновано насиље и узнемиравање) Успостављање спољашњег механизма за притужбе који функционише усклађено са механизмом за притужбе извођача радова 	<ul style="list-style-type: none"> По додели уговора, али не касније од почетка грађевинских радова и током целокупне имплементације пројекта Током имплементације пројекта Месечни извештаји

Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“

Европска банка за обнову и развој

2025/11 | Коначна верзија | 12.8.2025. 00:00:00 | Arup d.o.o. Beograd (Savski venac)

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

Процена друштвено-економског утицаја

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
			<ul style="list-style-type: none"> Праћење спровођења механизма за притужбе; преглед активности на решавању притужби који ће бити представљен у редовним извештајима о напретку извођача, са информацијама о броју примљених притужби, исходима затворених притужби, времену одговора и учесталости комуникације <p>Извођач радова:</p> <ul style="list-style-type: none"> Успостављање спољашњег механизма за притужбе и вођење регистра притужби Именовање Службеника за сарадњу са заједницом Јавно оглашавање улоге Службеника за сарадњу са заједницом и његових контакт података на огласним таблама Пројекта, у просторијама локалне самоуправе и на вебсајту Извештавање о активностима на решавању притужби у редовним извештајима о напретку 	<ul style="list-style-type: none"> По додели уговора, али не касније од почетка грађевинских радова и током целокупне имплементације пројекта Током имплементације пројекта Месечни извештаји

План ангажовања заинтересованих страна (Stakeholder Engagement Plan - SEP) је развијен за Пројекат као посебан документ са циљем да прикаже већ спроведене активности, као и о активности које тек треба да буду реализоване, како би се обезбедило јавно објављивање информација и смислено укључивање јавности у свакој фази реализације Пројекта, у складу са EBRD PR 1

Appendix A

Алати за анкетирање

A.1 Упитник за истраживање

Памбуковица Друштвено-економско истраживање

Одељак 1

Идентификациони број

1. Јединствени идентификациони број испитаника (иницијали анкетара и серијски број испитаника):
Обавезно питање. Једнолинијски текст.

Унесите Ваш одговор

2. Да ли испитаник жели да учествује у анкети? Обавезно питање. Један одговор.

- Да
- Не
- Испитаник није у могућности да учествује из здравствених разлога

Одељак 2

Основни социо-демографски подаци испитаника

3. Старост испитаника: Обавезно питање. Један одговор. • 18–25

- 26–35
- 36–45
- 46–55
- 56–65
- 66–75
- Преко 75
- Не жели да одговори

4. Пол испитаника: Обавезно питање. Један одговор.

- Мушки
- Женски
- Не жели да одговори

5. Тренутна адреса становања (улица): Обавезно питање. Једнолинијски текст.

Унесите одговор

6. Катастарска општина домаћинства испитаника: Обавезно питање. Један одговор.

- КО Гола Глава
- КО Радуша

- КО Памбуковица
- КО Слатина
- Друго

7. Контакт испитаника (телефон или имејл): Обавезно питање. Једнолинијски текст.

Унесите одговор

8. Степен образовања испитаника: Обавезно питање. Један одговор.

- Без формалног образовања
- Завршена основна школа
- Завршена средња стручна школа (три године)
- Завршена средња школа (четири године)
- Завршене струковне академске студије (Виша школа, три године)
- Завршене основне академске студије
- Завршене мастер студије
- Завршене докторске студије
- Не жели да одговори
- Друго

9. Радни статус испитаника: Обавезно питање. Један одговор.

- Запослен на одређено
- Запослен на неодређено
- Запослен по уговору о делу
- Самозапослен
- Неформално запослен
- Пензионер
- Студент
- Незапослен
- Не жели да одговори
- Пољопривредник
- Друго

10. У ком сектору је испитаник запослен? Обавезно питање. Један одговор. • Јавни сектор

- Приватни сектор – код послодавца
- Приватни сектор – самозапослен

- Не жели да одговори
- Друго

Одељак 3

Подаци о домаћинству

11.Колико чланова броји домаћинство? Обавезно питање

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Преко 5
- Не жели да се изјасни
- Друго

12.Колико малолетне деце има у домаћинству? Обавезно питање Један избор:

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Преко 5
- Не жели да се изјасни
- Друго

13.Број стално запослених лица у домаћинству: Обавезно питање. Један избор:

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Преко 5

- Не жели да се изјасни
- Друго

14. Главни извор прихода у домаћинству: Обавезно питање Један избор:

- Плате
- Пензије
- Дотације из иностранства
- Социјална помоћ
- Неформална зарада
- Пољопривреда
- Не жели да се изјасни
- Друго

15. Да ли сте због последица пројекта престали да се бавите пољопривредом? Обавезно питање. Један избор:

- Да
- Не
- Не жели да се изјасни

16. Како оцењујете тренутну економску ситуацију домаћинства? Обавезно питање. Један избор:

- Одлична
- Изнад просека
- Просечна
- Испод просека
- Скромна
- Не жели да се изјасни
- Друго

17. Да ли се ваша економска ситуација променила у претходне четири године? Обавезно питање. Један избор:

- Јесте
- Није
- Не жели да се изјасни
- Друго

18. Да ли се ситуација променила на боље или на горе? Обавезно питање. Један избор:

- На боље
- На горе

19. Шта је утицало на побољшање економске ситуације вашег домаћинства? Обавезно питање
Вишеструки избор:

- Раст плата
- Раст пензија
- Запослење претходно незапослених чланова
- Прелазак запослених чланова на послове са већим платама
- Унапређења
- Рад на пројекту
- Испомоћ од пројекта
- Последице пројекта
- Не жели да се изјасни
- Друго

20. Шта је утицало на погоршање економске ситуације вашег домаћинства? Обавезно питање
Вишеструки избор:

- Инфлација
- Поскупљење рачуна и комуналија
- Губитак запослења
- Поскупљење кирије и слично
- Неочекивано повећање трошкова у домаћинству (попут куповине лекова услед болести и слично)
- Последице пројекта
- Губитак пословања због пројекта
- Губитак прихода због пројекта
- Губитак запослења због пројекта
- Не жели да се изјасни
- Поскупљење горива
- Поскупљење пољопривредних средстава за производњу
- Ниске откупне цене пољопривредних производа
- Друго

21. Колики је просечан месечни приход домаћинства? (Ликерт скала)

22. Који су највећи трошкови домаћинства? Обавезно питање. Вишеструки избор:

- Рачуни за комуналне услуге
- Кирија
- Одржавање домаћинства
- Интернет и телефони
- Порез на имовину
- Намирнице (храна и пиће)
- Лекови
- Изласци
- Гориво
- Одржавање и регистрација возила
- Лечење
- Куповина уџбеника и школског прибора
- Образовање деце
- Куповина одеће и обуће
- Путовања и одмор
- Рате за кредите
- Улагање у пољопривреду
- Не жели да се изјасни
- Друго

23. Да ли домаћинство има обавезу отплате кредита? Обавезно питање. Један избор:

- Да
- Не
- Не жели да се изјасни

24. Колико износи једна рата кредита? Обавезно питање. Један избор:

- 000–5.000 RSD
- 5.000–10.000 RSD
- 10.000–15.000 RSD
- 15.000–20.000 RSD
- 20.000–25.000 RSD
- Преко 25.000 RSD
- Не жели да се изјасни

25.Колико још месеци домаћинство има обавезу отплате кредита? Обавезно питање. Један избор:

- Мање од шест месеци
- Шест месеци до годину дана
- Годину дана до две године
- Две до пет година
- Преко пет година
- Не жели да се изјасни

26.Да ли је домаћинство морало да подигне кредит због последица пројекта? Обавезно питање. Један избор:

- Да
- Не
- Не жели да се изјасни

27.Које су то последице? Обавезно питање. Унесите одговор

28.Да ли домаћинство користи дозвољени минус? Обавезно питање. Један избор:

- Да
- Не
- Немају право на дозвољени минус
- Не желе да се изјасне

29.Ако користе дозвољени минус, колико су тренутно у минусу? Обавезно питање. Један избор:

- –10.000
- –20.000
- –30.000
- –40.000
- –50.000
- –60.000
- –70.000
- –80.000
- –90.000
- –100.000
- Не жели да се изјасни

30. Да ли је тај минус подигнут због неких последица пројекта? Обавезно питање. Један избор:

- Да
- Не
- Не жели да се изјасни

31. Које су то последице? Обавезно питање

32. Да ли домаћинство поседује неко возило које користи свакодневно за превоз? Обавезно питање
Један избор

- Да
- Не
- Не жели да се изјасни

33. Колико је то возило старо? Обавезно питање. Један избор:

- 1–5 година
- 5–10 година
- 10–15 година
- 15–20 година
- Преко 20 година

34. Да ли је некоме у домаћинству потребна посебна здравствена нега? Обавезно питање. Један избор:

- Да
- Не
- Не желим да се изјасним

35. Због чега је та здравствена нега потребна? Обавезно питање. Вишеструки избор:

- Старост
- Болест
- Инвалидитет
- Друго

36. Да ли се домаћинство стара о лицима која живе ван њега? Обавезно питање. Један избор:

- Да
- Не

- Не жели да се изјасни

37. Да ли је домаћинство на какав начин угрожено, ако да, по чему? Обавезно питање. Вишеструки избор:

- Изразито материјално угрожени
- Национална мањина
- Већински старо домаћинство
- Изгубили контакт са претходном заједницом па су социјално и економски изоловани
- Имају више здравствено угрожених или зависних лица о којима се старају
- Већински женско домаћинство
- Нису угрожени
- Друго

Одељак 4

Подаци о експроприсаној имовини

38. Колико парцела је експроприсано домаћинству? Обавезно питање. Један избор:

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Више од 5
- Не жели да се изјасни
- Друго

39. Колико дуго је домаћинство поседовало експроприсану имовину? Обавезно питање. Један избор:

- Мање од годину дана
- Годину дана до пет година
- Пет до десет година
- Десет до двадесет година
- Двадесет до педесет година
- Преко педесет година
- Не жели да се изјасни
- Друго

40. Катастарска општина у којој се експроприсана имовина налази: Обавезно питање. Један избор:

- КО Гола Глава
- КО Радуша
- КО Памбуковица
- КО Слатина
- Не жели да се изјасни
- Друго

41. Која је укупна површина експроприсане парцеле? (1ha = 100a) Обавезно питање. Један избор:

- Мање од 10 ари
- 10–30 ари
- 30–50 ари
- 50–100 ари
- 100–500 ари
- 500–1000 ари
- 1000–5000 ари
- Преко 5000 ари
- Не жели да се изјасни
- Друго

42. Која је површина експроприсаног дела ваше имовине? (1ha = 100a) Обавезно питање. Један избор:

- Мање од 10 ари
- 10–30 ари
- 30–50 ари
- 50–100 ари
- 100–500 ари
- 500–1000 ари
- 1000–5000 ари
- Преко 5000 ари
- Не жели да се изјасни
- Друго

43. Да ли имате преосталог земљишта од експроприсаних парцела? Обавезно питање. Један избор:

- Да

- Не
- Не жели да се изјасни

44. Да ли је преостало земљиште економски исплативо? Обавезно питање Један избор:

- Да
- Не
- Не жели да се изјасни
- Друго

45. Да ли сте поднели захтев за откуп преосталог дела парцеле? Обавезно питање Један избор:

- Да
- Не, али планирам
- Не и не планирам
- Не жели да се изјасни

46. Ако сте поднели захтев, да ли је захтев уважен? Обавезно питање. Један избор:

- Да
- Не
- Још увек чекам на одговор
- Друго

47. Колико дуго чекате на одговор? Обавезно питање. Један избор:

- Мање од три месеца
- Три до шест месеци
- Шест месеци до годину дана
- Годину до две године
- Преко две године
- Не жели да се изјасни
- Друго

48. Да ли вам је познато који је рок за подношење захтева прописан законом? Обавезно питање. Један избор:

- Да
- Не

49.Која је била намена експроприсаног земљишта? Обавезно питање. Један избор:

- Пољопривредно обрађивано земљиште
- Необрађивано пољопривредно земљиште
- Шума
- Грађевинско земљиште
- Не жели да се изјасни
- Друго

50.Да ли је на експроприсаном земљишту било усева? Обавезно питање. Један избор:

- Да
- Не
- Не жели да се изјасни

51.Врста усева: Обавезно питање Вишеструки избор:

- Једногодишње биљке
- Воће
- Виноград
- Шума

52.Колико је стабала експроприсано? Обавезно питање. Један избор:

- До 10
- 10–20
- 20–30
- 30–40
- 40–50
- Преко 50
- Не знам
- Није применљиво

53.Колико је чокота винове лозе експроприсано? Обавезно питање. Један избор:

- Мање од 10
- 10–20
- 20–30
- 30–50
- 50–100

- Преко 100
- Не знам
- Није применљиво

54.Колико ари земље под једногодишњим биљем је експроприсано? Обавезно питање. Један избор:

- Мање од 1 ара
- 1–5 ари
- 5–10 ари
- 10–20 ари
- 20–30 ари
- 50–100 ари
- 30–50 ари
- 100–500 ари
- 500–1000 ари
- Не знам
- Није применљиво

55.Да ли сте добили надокнаду за експроприсане усеве? Обавезно питање.Један избор:

- Да
- Не
- Не жели да се изјасни

56.Да ли се са уласком у парцелу сачекало док се не заврши жетва? Обавезно питање. Један избор:

- Да
- Не
- Били смо обавештени на време, па нисмо ништа сејали/садили
- Друго

57. Да ли вам је нуђено заменско земљиште? Обавезно питање Један избор:

- Да
- Не
- Не жели да се изјасни

58.Да ли сте тражили заменско земљиште? Обавезно питање Један избор:

- Да

- Не
- Не жели да се изјасни

59. Да ли сте добили заменско земљиште? Обавезно питање Један избор:

- Да
- Не
- Друго

60. Ако нисте тражили заменско земљиште, зашто? Обавезно питање Један избор:

- Није било оближњег заменског земљишта
- Није било заменског земљишта сличног квалитета
- Не бавимо се више пољопривредом
- Нисмо знали да имамо право на заменско земљиште
- Друго

61. Да ли се испитаник, зараде ради, бавио неком од следећих активности на експроприсаној имовини? Обавезно питање Вишеструки избор:

- Лов
- Риболов
- Пчеларство
- Убирање лековитог биља
- Убирање гљива
- Нису се бавили овим активностима
- Друго

62. Ако сте се бавили неком од наведених активности, да ли је пројекат проузроковао да престанете да се бавите њима? Обавезно питање Један избор:

- Да
- Не
- Не жели да се изјасни
- Друго

63. Да ли је на експроприсаном земљишту било неких помоћних објеката? Обавезно питање. Вишеструки избор:

- Бунар
- Ограда

- Систем за наводњавање
- Шупа за алат или складиштење
- Надстрешница
- Није било помоћних објеката
- Друго

64. Да ли сте за експроприсани помоћни објекат добили накнаду? Обавезно питање. Један избор:

- Да
- Не
- Не жели да се изјасни
- Није било објеката
- Друго

Одељак 5

Експропријација стамбених објеката

65. Да ли је било стамбених објеката на експроприсаном земљишту? Обавезно питање Један избор:

- Да
- Не

66. Колико је стамбених објеката експроприсано? Обавезно питање Један избор:

- 1
- 2
- Више од 2
- Не жели да се изјасни
- Друго

67. Која је површина експроприсаних објеката? Обавезно питање Један избор:

- Мање од 40 m²
- 40–60 m²
- 60–80 m²
- 80–100 m²
- Преко 100 m²
- Не жели да се изјасни
- Друго

68.Када је саграђен или последњи пут реновиран експроприсани објекат? Обавезно питање. Један избор:

- Пре мање од 5 година
- Између 5 и 10 година
- Између 10 и 20 година
- Између 20 и 30 година
- Између 30 и 40 година
- Између 40 и 50 година
- Пре више од 50 година
- Не жели да се изјасни
- Друго

69.Какав је грађевински материјал коришћен у изградњи објекта? Обавезно питање. Један избор:

- Чврст
- Други грађевински материјали
- Не жели да се изјасни
- Друго

70.Објекат је био опремљен са: Обавезно питање Вишеструки избор:

- Кухињом
- Купатилом
- Прикључком на комунално грејање
- Прикључком на канализацију
- Септичком јамом
- Прикључком на комунални водовод
- Хидрофором
- Прикључком на струју
- Друго

71.Како сте решили своју стамбену ситуацију након експропријације? Обавезно питање Један избор:

- Купили нови стамбени објекат
- Изградили нови стамбени објекат
- Преселили се у стамбени објекат који је претходно био у власништву домаћинства, уз реконструкцију

- Преселили се у стамбени објект који је претходно био у власништву домаћинства, без реконструкције
- Никада нисмо живели тамо, па није ни дошло до расељавања

72. Да ли сте добили накнаду пре или након расељавања? Обавезно питање Један избор:

- Пре расељавања
- Након расељавања
- Није било расељавања

73. Да ли сте се суочили са потешкоћама приликом расељавања? Обавезно питање Један избор:

- Да
- Не

74. Да ли сте за понуђену накнаду успели да нађете смештај истог или бољег квалитета у односу на ваш претходни? Обавезно питање. Један избор:

- Да
- Не
- Није применљиво

Одељак 6

Експропријација пословних објеката

75. Да ли вам је у склопу експропријације експроприсан пословни објект? Обавезно питање. Један избор:

- Да
- Не

76. Које је површине био пословни објект? Обавезно питање. Један избор:

- Мањи од 20 m²
- 20–40 m²
- 40–60 m²
- 60–80 m²
- 80–100 m²
- Преко 100 m²
- Не жели да се изјасни
- Друго

77.Од каквог материјала је пословни објекат грађен? Обавезно питање. Један избор:

- Чврст
- Други грађевински материјал

78.За коју се врсту делатности користио објекат? Обавезно питање. Један избор:

- Трговина
- Производња
- Занатска радња
- Складиштење
- Угоститељски објекат
- Не жели да се изјасни
- Друго
-

79.Колико је запослених, не рачунајући чланове домаћинства, радило у објекту? Обавезно питање
Један избор:

- Мање од 5
- 5–10
- 10–20
- 20–30
- 30–40
- 40–50
- Преко 50
- Друго

80.Колики је био нето месечни приход? Унесите одговор

81.Колики је био укупан месечни промет? Унесите одговор

82.Да ли сте морали да изместите своје пословање због експропријације? Један избор:

- Да
- Не

83.Да ли сте имали потешкоћа приликом пресељавања свог пословања? Један избор:

- Да

- Не

84. Да ли сте успели да нађете пословни објекат истих или бољих услова у односу на претходни? Обавезно питање Један избор:

- Да
- Не
- Није применљиво

85. Са којим сте се потешкоћама суочили? Унесите одговор

86. Да ли сте се суочили са губитком пословања због експропријације? Један избор:

- Да
- Не

Одељак 7

Надокнада

87. Да ли сте добили накнаду за све што вам је експроприсано? Један избор:

- Да, добили смо накнаду за све што нам је експроприсано
- Не, нисмо добили накнаду за све што нам је експроприсано

88. За шта нисте добили надокнаду? Унесите одговор

89. Како сте задовољни накнадом за следеће ставке? (Ликерт скала)

90. Како сте задовољни накнадом за следеће ставке? (Ликерт скала)

91. Да ли сте прихватили понуђену накнаду? Обавезно питање Један избор:

- Да
- Не
- Не жели да се изјасни
- Друго

92. Да ли сте се жалили на понуђену накнаду? Обавезно питање Један избор:

- Да

- Не

93. Кома сте се жалити? Обавезно питање. Један избор:

- Адвокату
- Општини
- <Организација>Коридорима Србије</Организација>
- Надлежном министарству
- Друго

94. Да ли је покренут судски процес? Обавезно питање Један избор:

- Да
- Не
- Процес је завршен

95. Колико дуго је процес трајао или колико дуго траје? Обавезно питање Један избор:

- Мање од 6 месеци
- Од 6 месеци до годину дана
- Од годину до две године
- Преко две године
- Друго

96. Како је процес завршен? Обавезно питање Један избор:

- У моју корист
- Нагодбом у моју корист
- Нагодбом у корист друге стране
- У корист друге стране
- Процес није завршен
- Друго

97. Како се променила економска ситуација домаћинства због накнаде? Обавезно питање. Један избор:

- Ситуација се побољшала знатно
- Ситуација се побољшала донекле
- Ситуација је остала иста
- Ситуација се погоршала донекле
- Ситуација се погоршала знатно

98. Како сте потрошили новац који сте добили у склопу накнаде? Обавезно питање Вишеструки избор:

- Куповина новог земљишта
- Улагање у пољопривреду
- Покретање пословања
- Отплата дуговања
- Сређивање стамбеног објекта
- За изградњу стамбеног објекта
- Куповина стамбеног објекта
- Куповина возила
- Штедња
- Образовање деце и унука
- За лекове и лечење
- За свакодневне трошкове

99. Да ли сте од <Организација>Коридора Србије</Организација> добили било какву додатну помоћ везану за следеће ставке? Обавезно питање (Ликерт скала)

Одељак 8

Информисаност

100. Како сте сазнали за процес експропријације? Један избор:

- Преко комшија
- Преко локалних новина
- Путем званичног дописа општине
- Преко радија
- Путем телевизије
- Друго

101. Да ли сте учествовали на било којој врсти јавних консултација везаних за брану? Један избор:

- Да
- Не
- Нисам ни знао/знала да је било консултација
- Не жели да се изјасни

102.Колико добро су Вас надлежни информисали о Вашим правима током процеса експропријације? Један избор:

- Одлично сам информисан/информисана
- Поприлично сам информисан/информисана
- Нисам сигуран/сигурна
- Слабо сам информисан/информисана
- Лоше сам информисан/информисана

103.Да ли сте до сада имали било каквих проблема са пројектом и ако да, коме сте се обратили? Један избор:

- Имао/имала сам проблема и обратио/обратила сам се неком
- Имао/имала сам проблема али се нисам никоме обратио/обратила
- Нисам имао/имала проблема

104.Знате ли коме можете да се жалите?Један избор:

- Да
- Не

105.Коме сте се жалили? Један избор:

- Локалној самоуправи (општини, месној заједници)
- <Организација>Коридорима Србије</Организација>
- Суду
- Извођачу
- Адвокату
- Надлежном министарству

106.Да ли су надлежни органи одреаговали на вашу жалбу? Један избор:

- Јесу, благовремено и решење је било квалитетно
- Јесу, мада сам дуго чекао/чекала и могло се боље одрадити
- Рекли су да ће одреаговати, али још чекам
- Рекли су да неће одреаговати
- Никада нисам добио/добила одговор од одговорних лица